

20 GODINA
NARODNE
TEHNIKE
ZAGREBA

Izdavač:

GRADSKO VIJEĆE NARODNE TEHNIKE ZAGREB

Uredili:

TVRTKO LEŠIĆ
BRANKO PERICA
BOŽO PLEVNIK

Materijale obradili i recenzirali:

20 GODINA NARODNE TEHNIKE ZAGREBA —
BUŠURELO UROŠ, FRANJO MATIJAŠČIĆ I
SLAVKO HUMEK

AUTOMOBILIZAM I MOTORISTIKA — BRANKO
LENDER

ZRAKOPLOVSTVO — ZDENKO JUREŠA

FOTO-AMATERIZAM — JURAJ MAŽURAN

KINO-AMATERIZAM — MIHOVIL PANSINI

RADIO-AMATERIZAM — MATE GOSPODINOVIĆ

KAJAKAŠTVO — DALIBOR HLAVAČEK

PODVODNA ISTRAŽIVANJA — ILJKO KARAMAN

PRONALAZAŠTVO — LEONID LIPPING I
SLOBODAN VELIČKOVIĆ

TEHNIČKA KULTURA MLADIH — STANKA
MEDERAL I STJEPAN BRIŠKI

TEHNIČKA KULTURA NA SELU — IVO PRIMORAC
I IVO VASILJ

INSTITUCIJE TEHNIČKE KULTURE — VLADIMIR
GALEKOVIĆ I JURAJ MAŽURAN

Fotografije:

IVICA HEĆIMOVIĆ I FOTO-DOKUMENTACIJA
ORGANIZACIJA NARODNE TEHNIKE ZAGREBA

Za izdavača:

TVRTKO LEŠIĆ

Tisak:

»ZADRUŽNA ŠTAMPA« — ZAGREB, Dalmatinska 12

20 GODINA
NARODNE
TEHNIKE
ZAGREBA

S pomen-knjiga »20 GODINA NARODNE TEHNIKE ZAGREBA«, koju Gradsko vijeće Narodne tehnike objavljuje u povodu proslave ovog jubileja, govori o razvoju Narodne tehnike, o radu i djelovanju društava, klubova, aktiva, sekcija i ostalih organizacija i institucija Narodne tehnike Zagreba, te o naporima koji se ulažu na širenju tehničke kulture u našem gradu.

Prikupljanje i sređivanje materijala koji se objavljuju u ovoj knjizi zahtijevalo je izuzetne napore velikog broja naših aktivista. Zbog toga valja odati priznanje i zahvalnost svima onima koji su na bilo koji način pridonijeli njenom objavljivanju.

I pored nastojanja da što cjelovitije prikazemo put razvoja Narodne tehnike u Zagrebu u dva protekla decenija, moglo se desiti da pojedini važni događaji iz života naše organizacije ne budu obuhvaćeni u ovoj knjizi. Iako smo nastojali da zaboravu otrgnemo sve ono što se značajno zbivalo u našoj organizaciji, vrijeme je ipak učinilo svoje. Svjesni smo ovog nedostatka, ali smo uvjereni da će to biti shvaćeno s opravdanim razumijevanjem.

Spomen knjiga se daje kao priznanje dugogodišnjim aktivistima i organizacijama Narodne tehnike u Zagrebu i svima onima koji su pridonijeli širenju tehničke kulture i jačanju organizacije Narodne tehnike.

PREDSJEDNIK
GRADSKOG VIJEĆA NARODNE TEHNIKE
ZAGREB

Vojislav Vukotić

Široko razvijena aktivnost Narodne tehnike u Zagrebu, koja okuplja oko 30.000 članova, stavlja ovu organizaciju u red onih društvenih organizacija u našem gradu koje vrše značajan društveni utjecaj. Razvitak i aktivnost Narodne tehnike u proteklih 20 godina ogleda se u uspjesima postignutima u odgoju kadrova, u širokim društvenim akcijama za opći tehnički odgoj mladih, u organiziranju priredbi i manifestacija, u razvitku tehničkih sportova, te u drugim oblicima rada na tehničkom odgoju građana. U razvoju grada Zagreba poslije oslobođenja osjećalo se prisustvo organizacija Narodne tehnike grada u svim značajnijim zbivanjima. Neposredna povezanost sa sredinom u kojoj žive i rade stavila je članove Narodne tehnike u aktivan odnos prema svim važnijim društvenim zbivanjima u Zagrebu. Takav odnos povoljno je utjecao i na jačanje društvene podrške u razvitku ove organizacije.

Gradani i društvene snage grada Zagreba s pravom očekuju od aktivista Narodne tehnike da i u buduću razvijaju i proširuju svoju aktivnost. Ostvarujući program širenja tehničke kulture, Narodna tehnika izvršava značajan posao koji je od velikog interesa za naš grad i našu socijalističku zajednicu.

Zbog toga jubilej Narodne tehnike u Zagrebu nije značajan samo za članove Narodne tehnike, nego ima šire značenje i za naš grad.

Rezultati koje je organizacija Narodne tehnike postigla u proteklih 20 godina zaslužuju svaku društvenu pažnju i iskrene čestitke. Zbog toga treba izraziti priznanje i zahvalnost svim aktivistima Narodne tehnike Zagreba, a naročito njezinim dugogodišnjim pregaocima.

PREDSJEDNIK
GRADSKOG ODBORA SSRN ZAGREB

Drago Božić

Organizacija Narodne tehnike odigrala je u toku proteklih dvadeset godina značajnu ulogu u podizanju tehničke kulture u našoj zemlji. Tu aktivnost treba nastaviti i stvarati sve bolje uslove za tehničko obrazovanje, naročito mlade generacije. Svestrano obrazovani naši radni ljudi moći će racionalnije da koriste sredstva rada i da postižu bolje rezultate i u podizanju produktivnosti rada i jačanju sistema samoupravljanja.

Iz čestitke druga Tita
Narodnoj tehnici Jugoslavije

20 GODINA NARODNE TEHNIKE ZAGREBA

Još prije drugog svjetskog rata u Zagrebu je postojalo niz organizacija koje su okupljale omladinu i građanstvu na raznim tehničkim djelatnostima na amaterskim osnovama. Tako su npr. djelovale organizacije zrakoplovaca, radio-amatera, foto-amatera, auto-motorista, kajakaša, i dr.

Neposredno poslije rata valjalo je uništena i oštećena tehnička sredstva osposobiti za obnovu zemlje, odgojiti što brže novi tehnički kadar, a to je prije svega značilo u opći tehnički odgoj uključiti široke narodne mase, posebno omladinu. Već se 1946. godine nametnula potreba osnivanja jedne sveobuhvatne organizacije koja bi djelovala u općim naporima za što brži razvoj novog socijalističkog društva.

1946 Krajem travnja 1946. godine u Beogradu je osnovana Savezna komisija »Tehnika i sport« koja je u početku radila u sklopu Centralnog odbora FISAJ-a. Krajem lipnja osnovane su i republičke komisije »Tehnika i sporta«, pa su na taj način postavljeni temelji novoj organizaciji, koja je imala zadatak da objedinjava rad već postojećih klubova, društava, sekcija i kružoka raznih tehničkih grana.

11. listopada 1946. godine osnovana je pri Gradskom odboru FISAJ-a u Zagrebu Komisija »Tehnika i sport«, i to je u stvari bio početak okupljanja članstva postojećih organizacija, koje su već imale bogatu tradiciju. Zatim su postepeno stvarane nove organizacije, koje su se oslanjale na iskusnije, i u njima aktivirala omladina koja je težila za što boljim poznavanjem i stjecanjem različitih tehničkih znanja. Zagrebačke amaterske organizacije imale su već za sobom bogatu tradiciju, kao što su npr. bili vrlo poznati aero-mitinzi zagrebačkih zrakoplovaca, kajakaške regate i takmičenja na Savi, uspjele radio-veze radio-amatera sa cijelim svijetom i motorističke utrke koje su se već afirmirale u zemlji.

1947 Osnivačka skupština gradske organizacije »Tehnika i sport« za grad Zagreb održana je 9. travnja 1947. godine. U sastav te organizacije ulaze već postojeća društva i klubovi, i to: zrakoplovno društvo, auto-motorističko društvo, radio-amatersko društvo i foto-amatersko društvo. Na čelo nove organizacije izabrani su iskusni aktivisti i entuzijasti koji su mnogo pridonijeli učvršćenju postojećih organizacija, osnivanju novih i omasovljenju organizacije »Tehnika i sport«. U omasovljenju organizacije vidnu ulogu odigrale su specijalne brigade »Tehnika i sport«, koje su djelovale na mnogim omladinskim radnim akcijama. Na izgradnji omladinske pruge »Šamac—Sarajevo« svi instruktori za stjecanje tehničkih znanja bili su iz zagrebačkih organizacija. Iste godine u Zagrebu održavaju go-

PRED SAMO NATJECANJE — Mladi brodo-modelari na natjecanju na Maksimirskom jezeru

FRANJO MATIJAŠIĆ — dugogodišnji aktivista i prvi predsjednik Narodne tehnike Zagreba

dišnje skupštine slijedeće organizacije: auto-motociklističko društvo »Zagreb«, zrakoplovno društvo »Zagreb«, radio-amatersko društvo »Zagreb« i foto-amatersko društvo »Zagreb«.

1948 U ožujku 1948. godine održana je I savezna konferencija komisije »Tehnika i sport«. U to vrijeme u Hrvatskoj djeluju 24 osnovne organizacije, 9 grupa, 3 komisije u većim mjestima i 9 inicijativnih odbora. Organizacije su raspolagale s 9 tehnički opremljenih radionica, 4 foto-laboratorija i 16 automobila i motocikla. U raznim tečajevima tehnička znanja je steklo 1600 članova.

Te godine organizacija »Tehnika i sport« izrasta u jedinstvenu organizaciju za unapređenje tehničkog odgoja i obrazovanja na amaterskim osnovama, koja dobiva naziv — Narodna tehnika.

17. travnja 1948. godine formiran je u Zagrebu Gradski odbor Narodne tehnike, a 18. travnja usvojen je prvi statut naše organizacije. U Zagrebu tada djeluju: 4 auto-moto društva, 3 radio-kluba, 2 zrakoplovna društva i foto-amatersko društvo. Jedan od osnovnih oblika rada klubova i društava bila su klupska, društvena ili republička takmičenja i izložbe, koje su bile manifestacija postignutih rezultata organizacija i pojedinaca. Te je godine ustanovljena i prijelazna zastavica za najbolju organizaciju Narodne tehnike Zagreba. Prvu zastavicu kao najbolje društvo dobili su zagrebački zrakoplovci, a kao najbolji klub — Klub tehnike pri Ministarstvu lokalnog saobraćaja. U to vrijeme zapažen uspjeh postižu i zagrebački foto-amateri, koji već tada šalju svoje radove širom svijeta. Kajakaši su doduše djelovali u okviru fiskulturnih organizacija, ali su na osnivačkoj skupštini pomorsko-brodarskog društva »Sava«, kasnije »Vir«, zacrtali obimne planove na planu tehničkog odgoja članstva.

1949 Sve širi razvoj i porast broja organizacija koje su na sebe preuzele širenje tehničke kulture iziskivao je održavanje zajedničke konferencije na kojoj bi se razmotrili uspjesi organizacija u dosadašnjoj djelatnosti i utvrdili planovi za budući rad. Prva konferencija Narodne tehnike Zagreba održana je 5. siječnja 1949. godine. Tom prilikom je konstatirano da Narodna tehnika Zagreba broji 5 društava, 8 klubova i 2 grupe, sa ukupno 3872 člana. Na konferenciji je potvrđen dosadašnji rad organizacija, utvrđeni budući zadaci društava i klubova Narodne tehnike, a jedna od najznačajnijih odluka konferencije bila je ta da Narodna tehnika usmjeri svoj rad dijelom i na pomoć selu i seljacima, posebno u održavanju poljoprivrednih strojeva i oruđa i obrazovanju tehničkog poljoprivrednog kadra. U smislu tih zaključaka na selo su među prvim pošli radio-amateri, a za njima i članovi auto-moto društava, gdje su radili na uvođenju električne struje. Te je godine foto-klub »Zagreb« organizirao prvu poslijeratnu međunarodnu izložbu fotografije u našoj zemlji, a u Zagrebu je organiziran »Tjedan tehnike«, u kojem su održane motorističke utrke na trkalištu u Miramarskoj cesti, kajak regate na Savi, a pokušalo se i jedrenjem na vodi, pa je u tu svrhu Gradski odbor Narodne tehnike dao sredstva za nabavku jedrilice »Pionir«. Kajakaši PBD »Vir« osvajaju prva mjesta u Jugo-cupu. U čast V kongresa KPJ, III kongresa KPH i I kongresa Narodne tehnike zagrebačke organizacije provele su niz vrlo uspješnih akcija, među koje valja ubrojiti akcije zrakoplovaca, koji su u to vrijeme aktivirali 1000 novih članova zrakoplovnih sekcija i osposobili 100 prvih padobranaca. Na II konferenciji Narodne tehnike Zagreba kao najbolje organizacije u Zagrebu proglašene su radio-amatersko društvo »Zagreb« i Klub tehnike Nakladnog zavoda Hrvatske.

1950

Ova je godina značajna po brojnim akcijama i manifestacijama organizacija Narodne tehnike u zemlji i inozemstvu, kao što su učestvovanje u proslavi 1. maja, natjecanja u okviru Jugo-cupa, »Tjedan tehnike na selu«, »Tjedan cestovnog saobraćaja«, međunarodne utrke motorista, nastupi kajakaša, izložbe foto-amatera, i dr.

Članovi zagrebačkih organizacija Narodne tehnike odlaze na selo gdje pomažu seljacima u održavanju poljoprivrednih strojeva i kućanskih aparata. Tako su u selima Brdovec, Repušnica, Laduča i Sessvetki Kraljevac s uspjehom radili na popravku traktora i drugih poljoprivrednih alatki. Na međunarodnim motorističkim utrkama u Zagrebu zagrebački vozači postižu zavidne uspjehe, a također i na ocjenskoj vožnji Zagreb—Bakar. Na saveznom jedriličarskom takmičenju u Rumi Zagrepčani osvajaju prvo mjesto, drže pet državnih rekorda, trećinu svih modelarskih rekorda i daju šestoricu svojih članova modelara u sastav državne reprezentacije. Članovi foto-kluba »Zagreb« izlažu te godine svoje radove na svim kontinentima, dok su kajakaši učestvovali na svjetskom prvenstvu u Kopenhagenu. Narodna tehnika Zagreba i organizaciono se proširuje i učvršćuje. Tako su osnovani samostalni klubovi elektro-strojaraca, otvorena prva specijalizirana trgovina foto-aparatima i foto-materijalom »Foto-amater«, a po gradskim rajonima se aktiviraju rajonski odbori Narodne tehnike, koji na svom području tijesno surađuju s organizacijama Narodne tehnike i drugim društveno-političkim organizacijama na okupljanju i aktiviranju omladine.

Na III konferenciji Narodne tehnike Zagreba, koja je održana 14. i 15. siječnja 1950. konstatirano je da je Narodna tehnika u godinu 1950. ušla sa 14.500 članova, dok je godinu dana ranije brojila 5.613 članova u 18 klubova i društava. Na III plenumu Centralnog odbora Narodne tehnike Jugoslavije za uspješno rukovođenje i pokazane rezultate u radu Narodne tehnike pohvaljeni su: Franjo Matijašić, prvi predsjednik Gradskog odbora Narodne tehnike Zagreba, zatim aero-klub »Zagreb«, društvo radio-amatera »Zagreb« i Klub tehnike Srednje medicinske škole u Zagrebu.

1951

Organizacije Narodne tehnike okupljaju sve više omladinu u različitim oblicima rada, u aktivima, grupama, društvima, klubovima i sekcijama. Organizacija se tako sve više širi i učvršćuje. Akcije na selu članova različitih djelatnosti Narodne tehnike postaju stalan oblik rada i suradnje grada i sela. Zagrepčani postaju jezgro djelatnosti Narodne tehnike u Hrvatskoj. Posebno se u tim akcijama ističu AMD »Zagreb« i članovi foto-kluba »Zagreb«. Organizacije Narodne tehnike Zagreba angažiraju se i u vanarmijskom odgoju i obrazovanju naše omladine. U

MLADI I TEHNIKA

- Mladi tehničari upoznaju motor (gore)
- Grupa zrakoplovnih modelara (dolje)

PRVI KORACI — S demonstracije modela u jednoj osnovnoj školi

tim je akcijama osposobljeno stotine vozača motornih vozila, radio-amatera, foto-amatera, motornih pilota, jedriličara, kajakaša i dr. Rezultati toga rada manifestirali su se u vojnoj vježbi tzv. desanta preko Save, odnosno fingiranog napada na Mokrice, u kojoj su pod nadzorom rezervnih oficira učestvovali i brojne organizacije Narodne tehnike. U akciji su došle do izražaja razne tehničke specijalnosti, kao što su: radio-veze, motorizacija, kajakaštvo i dr.

U Zagrebu je osnovano prvo radničko brodarsko društvo »Drvodjelac«, održan je I modelarski cup Zrakoplovnog saveza Hrvatske i I republička izložba umjetničke fotografije. U organizaciji foto-kluba »Zagreb« priređena je i međunarodna izložba fotografije pod pokroviteljstvom dr Vladimira Bakarića. Naši kajakaši odlaze na prvenstvo Austrije u kajak slalomu, te prvo mjesto zauzimaju juniori »Vira« Štrosmajer i Hlavaček. Foto-klub »Zagreb« dobiva prvog majstora umjetničke fotografije u našoj zemlji — Tošu Dabca, i tri kandidata za majstora umjetničke fotografije — Mladena Grčevića, Ota Hohnjeca i Marijana Saboa. Članovi auto-moto društava iz Zagreba vrlo uspješno nastupaju na mnogim trkama u Zagrebu, a jedriličar Aleksandar Saradić postavlja rekord letom od Zagreba do Ljubljane i natrag bez spuštanja. Te godine otvara se u sastavu AMD »Zagreb« i prva auto-škola. Tako su se u 1951. godini manifestirali rezultati rada organizacija Narodne tehnike Zagreba. Očito je da je te godine kvantitet već prerastao u kvalitet.

1952 Ova je godina značajna po tome što organizacija Narodne tehnike Zagreba svojim radom šire zahvaća omladinu na zagrebačkom Sveučilištu, u srednjim školama, zatim se širi u poduzeća i na selo, gdje izrastaju brojni klubovi i aktivni Narodne tehnike. I dalje se nižu republička, savezna, međuklupska i međunarodna takmičenja motorista, kajakaša, zrakoplovaca i izložbe foto-amatera. Zagrebački kajakaši premoćno pobjeđuju i osvajaju sva prva mjesta na državnom prvenstvu kajakaša na divljim vodama, a postižu zapažene rezultate i na međunarodnim takmičenjima u Austriji i Švicarskoj. U aero-klubu »Zagreb« pet jedriličara je steklo uvjet za srebrnu C značku, jedan za zlatnu i jedan za dijamantnu značku, a dva modelara osvajaju dvije zlatne C značke. U pilotskoj sekciji obučeno je prvih 13 pilota prvog razreda i izvedena trenaža 24 pilota.

Članovi auto-moto društva »Zagreb« učestvuju na mnogim utrka u Opatiji, Ljubelju, Crikvenici, na trkalištu u Miramarskoj cesti, na Jadranskom reliju i dr.

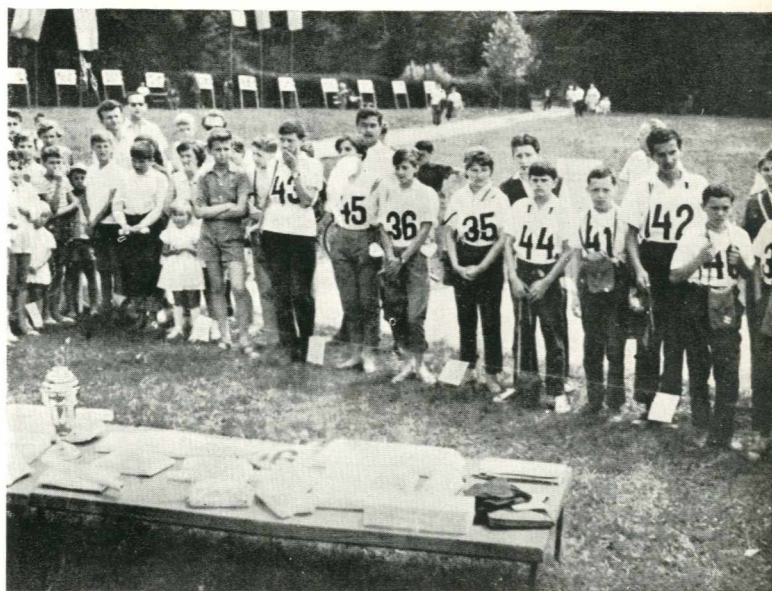
1953

Na V konferenciji Narodne tehnike Zagreba, koja je održana 25. svibnja 1953. godine, zaključeno je da se djelatnost organizacija nužno treba proširiti i na osnovne škole, odnosno da se organizacija i aktivisti snažnije angažiraju na šire uključivanje omladine i pionira u rad društava i klubova Narodne tehnike te da se pride osnivanju aktiva, klubova i organizacija po osnovnim i srednjim školama.

Pod pokroviteljstvom Gradske općine grada Zagreba otvorena je X međunarodna izložba umjetničke fotografije. Ta je izložba održana u čast VI kongresa KPJ. Zagrebački foto-amateri pomažu organizaciju izložbi u Sisku i Petrinji, a foto-klub »Zagreb« šalje radove svojih članova na 100 međunarodnih izložbi u 38 zemalja. Zagrepčani su na tim izložbama osvojili preko 40 zlatnih, srebrnih i brončanih medalja na više od 3.000 izloženih radova. Naročitu aktivnost pokazuju zagrebačka auto-moto društva. AMD »Drago Kamenar« organizira moto-cros Zagreb—Stubičke Toplice, AMD »Poštar« osniva kružok na Rijeci, AMD »Zanatlija« prvi u Zagrebu osniva pionirsku sekciju, gdje se pioniri podučavaju na malim društvenim kolima, AMD »Zagreb« organizira utrku kroz Zagreb i brdsko prvenstvo na Sljemeni, itd. Zagrebački auto-motoristi učestvuju u ocjenskoj vožnji kroz Istru. Na cestovnim utrkama Zagrepčani, a posebno Boško Šnajder, osvajaju mnoge nagrade. Boško Šnajder također po četvrti puta osvaja prvenstvo Jugoslavije. Gradski odbor Narodne tehnike iz svojih sredstava nabavlja jedrilicu »Vaja« kako bi pomogao razvoj jedriličarstva u aero-klubu »Zagreb«. U radu s omladinom posebno se angažiraju stručni kadrovi i aktivisti iz auto-moto društava, foto-klubova, kino-klubova, aero-modelari, jedriličari i dr.

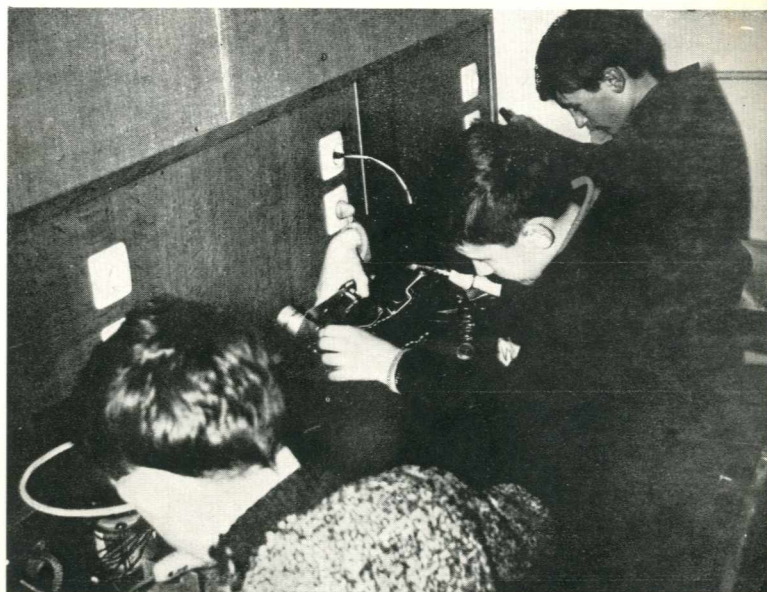
1954

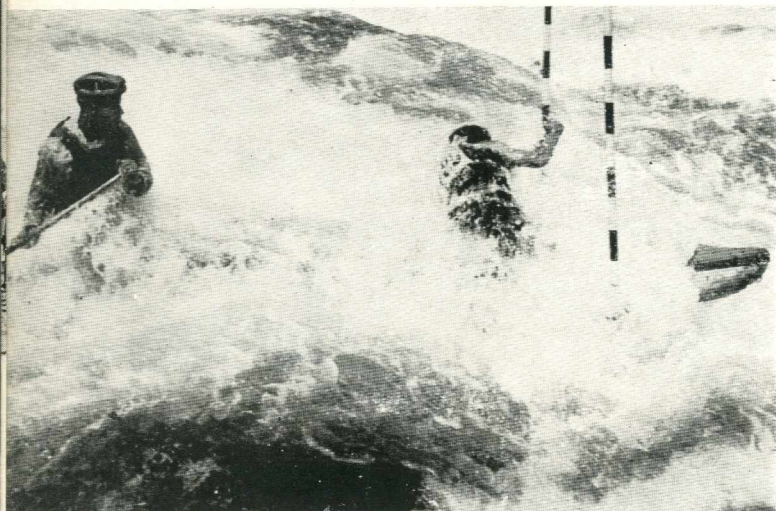
Ova je godina godina prodora Narodne tehnike u zagrebačke škole, u skladu sa zaključcima Gradskog odbora Narodne tehnike. U IX gimnaziji se osniva nekoliko sekcija koje rade vrlo dobro, u VIII gimnaziji se veći broj učenika okuplja u nekoliko sekcija i klubova, u I gimnaziji se prikazuju tehnički filmovi pozajmljeni iz kluba tehnike »Rade Končar«, u X gimnaziji se sekcije povezuju s društvima i klubovima Narodne tehnike u gradu, u V gimnaziji s velikim uspjehom djeluje elektro-strojarski klub koji postiže zavidan uspjeh na izložbi elektro-strojarsstva Hrvatske, pa škola kao primjerna postaje

NA POČETKU TAKMIČENJA — Smotra mladih tehničara Zagreba u parku Maksimir

NA PRAKTIČNOM RADU — Mladi radio-amateri u radionici

NA DIVLJIM VODAMA — Zagrebački kajakaši učesnici su mnogih natjecanja u zemlji i inostranstvu

PAŽLJIVO I SPRETNOST — Na jednom od mnogih takmičenja traktorista u disciplini spretna vožnja

ogledna za uvođenje tehničkog odgoja u program nastave. U XIII gimnaziji se održavaju brojni stručni tečajevi za učenike i nastavnike, te se osniva centralni klub Narodne tehnike, u Željezničkoj školi osposobljeno je prvih 60 vozača motornih vozila, a u Srednjoj tehničkoj građevinskoj školi osniva se klub građevinaca.

U Pionirskom gradu se osniva šira organizacija za tehnički odgoj mladih. U Pionirski grad dolaze djeca iz čitave zemlje, kao i nastavnici i društveni radnici. Stručne kadrove — instruktore i predavače — daje Gradski odbor Narodne tehnike, a u sekcijama se osposobljavaju budući instruktori radio-amaterstva, zrakoplovnog modelarstva, foto-amaterstva, elektro-strojarstva, brodarstva i dr.

Kino-klub »Zagreb« obnavlja svoju djelatnost, te snima prvi film o radu Narodne tehnike i priređuje Prvi festival amaterskog filma u Zagrebu, na kojem učestvuje sa 47 filmova i osvaja 8 nagrada. »Tjedan tehnike« postaje stalan oblik rada organizacija koje djeluju na tehničkom odgoju. Te se godine u Zagrebu održava međuklupsko prvenstvo u kajaku, više nastupa i javnih manifestacija zrakoplovnih modelara, radio-amateri »ZET-a« priređuju samostalnu izložbu, dok članovi radio-kluba »Zagreb« upoznaju svoje članstvo s najnovijim dostignućima te grane tehnike. Auto-motoristi održavaju ocjensku vožnju Zagreb—Kumrovec u čast rođendana druga Tita.

Na VI konferenciji Narodne tehnike Zagreba odano je priznanje najboljim organizacijama i aktivistima: auto-moto društvima »Zanatlija«, »Željezničar« i »Sljemek«, foto-klubu »Zagreb«, aero-klubu »Zagreb« i Franji Matijašiću, dugogodišnjem predsjedniku Gradskog odbora Narodne tehnike Zagreb. Pohvaljeni su foto-klub »Graficar«, Klub građevinaca Srednje tehničke škole, »ZET-a«, tvornice »Nikola Tesla«, Pionirskog grada i Matija Klauzer, poznati radio-amater.

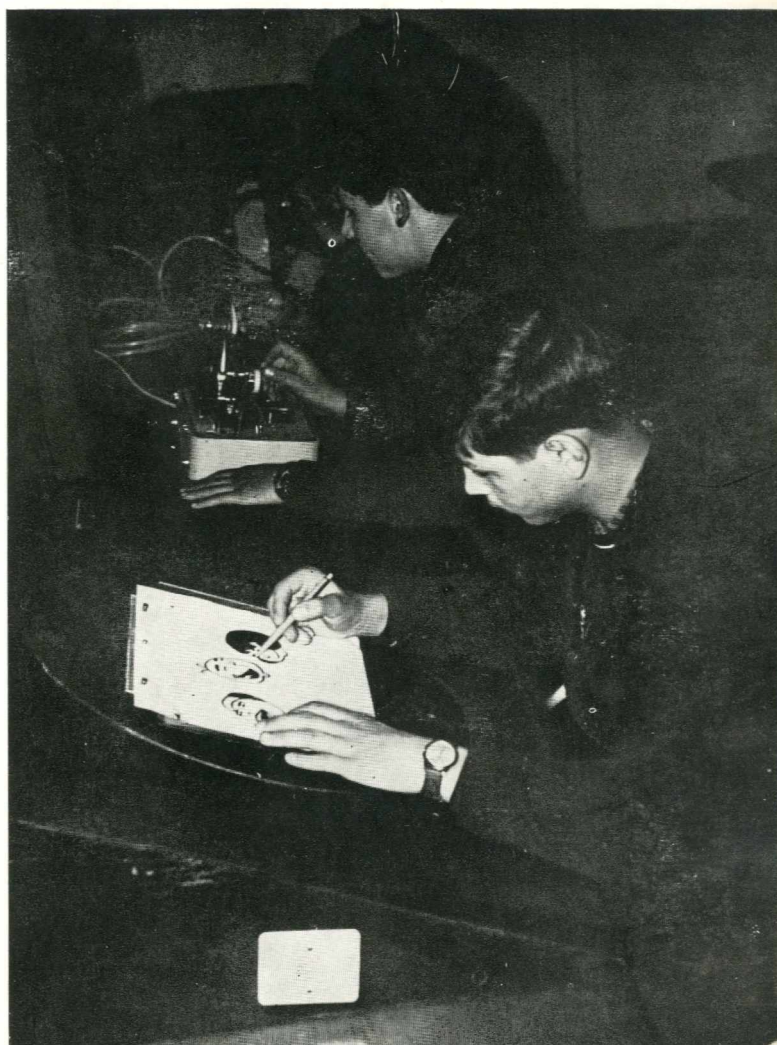
1955 Višegodišnja aktivnost društava i klubova Narodne tehnike te se godine odražavala u nizu vrlo uspješno organiziranih manifestacija i nastupa u zemlji i inozemstvu. Tako je u Zagrebu održan III festival amaterskog filma Jugoslavije, prvenstvo Zagreba u kajaku na mirnim vodama, a u toku »Tjedna tehnike« i I izložba foto-amatera početnika. Na prvenstvu Hrvatske u moto-utrckama u Opatiji prijelazni pehar osvaja Zagrepčanin Boško Šnajder, majstor umjetničke fotografije Milan Pavić proglašen je za najuspješnijeg izlagača u zemlji i inozemstvu, dr Mihovil Pansini osvaja trofej dr Vladimira Bakarića na III festivalu amaterskog filma Jugoslavije, a Dalibor Hlavaček pobjeđuje na međunarodnom takmičenju u kajaku u Švicarskoj.

Kino-klub »Zagreb«, koji u svojim redovima ima poznate kino-amaterne kao što su Maksimilijan Paspas, dr Mihovil Pansini, Zlatko Sudović i dr., snima i izrađuje više filmova, među kojima su zapaženi filmovi o umjetnosti Miljenka Stančića, Josipa Vaništa i Ivana Sabolića, film o radu Narodne tehnike, zatim filmove o podvodnom ribolovu, kajakaštvu, biciklizmu i savezu za tjelesni odgoj »Partizan«. Te su godine motoristi zabilježili vrijedne uspjehe. Članovi AMD »Miramare« nastupaju na 11 utrka, među ostalima u Austriji, Čehoslovačkoj, Njemačkoj i dr. Boško Šnajder je osvojio pet prvih i tri druga mjesta, a Drago Štagljarić čak deset prvih, dva druga i jedno treće mjesto. PBD »Vir« te godine prima u članstvo čitav odred Poriječana i stavlja im na raspolaganje društvenu radionicu, izvjestan broj čamaca i stručnu pomoć. Foto-klub »Zagreb« organizirao je XI međunarodnu izložbu umjetničke fotografije koju je kasnije prenio u Vinkovce.

1956 Na VII konferenciji Narodne tehnike Zagreba donesena je odluka da se u svrhu proširenja područja djelatnosti umjesto Gradskog odbora formira Kotarski odbor Narodne tehnike. Na Konferenciji su rezimirani rezultati desetogodišnjeg rada organizacija Narodne tehnike te je konstatirano da je za proteklih 10 godina osposobljeno 10.107 vozača motornih vozila, obučeno 10.050 foto-amatera, 9.705 radio-amatera, 702 kajakaša i 370 elektro-strojara.

Od važnijih akcija i manifestacija valja istaknuti ocjensku vožnju motorista na relaciji Zagreb—Samobor, I izložbu foto-amatera studenata, II izložbu foto-amatera početnika i kajakašku utrku na Savi od Brežica do Zagreba, Klub građevinaca STGŠ učestvuje na izložbi stručnih škola pod nazivom »Izbor zvanja«, auto-moto društvo »Zagreb« otvara vlastiti društveni dom, itd. Te je godine, na prijedlog i inicijativu Leonida Lippinga, Predsjedništvo Narodne tehnike Jugoslavije prihvatilo novu djelatnost — pronalazaštvo, te je u lipnju 1965. godine održan u Ljubljani I kongres pronalazača Jugoslavije i priređena I izložba pronalazaka. Na tim manifestacijama učestvuju i zagrebački pronalazači. Za učitelje i nastavnike tehničkog odgoja održan je u Lešcu seminar iz elektro-strojarstva.

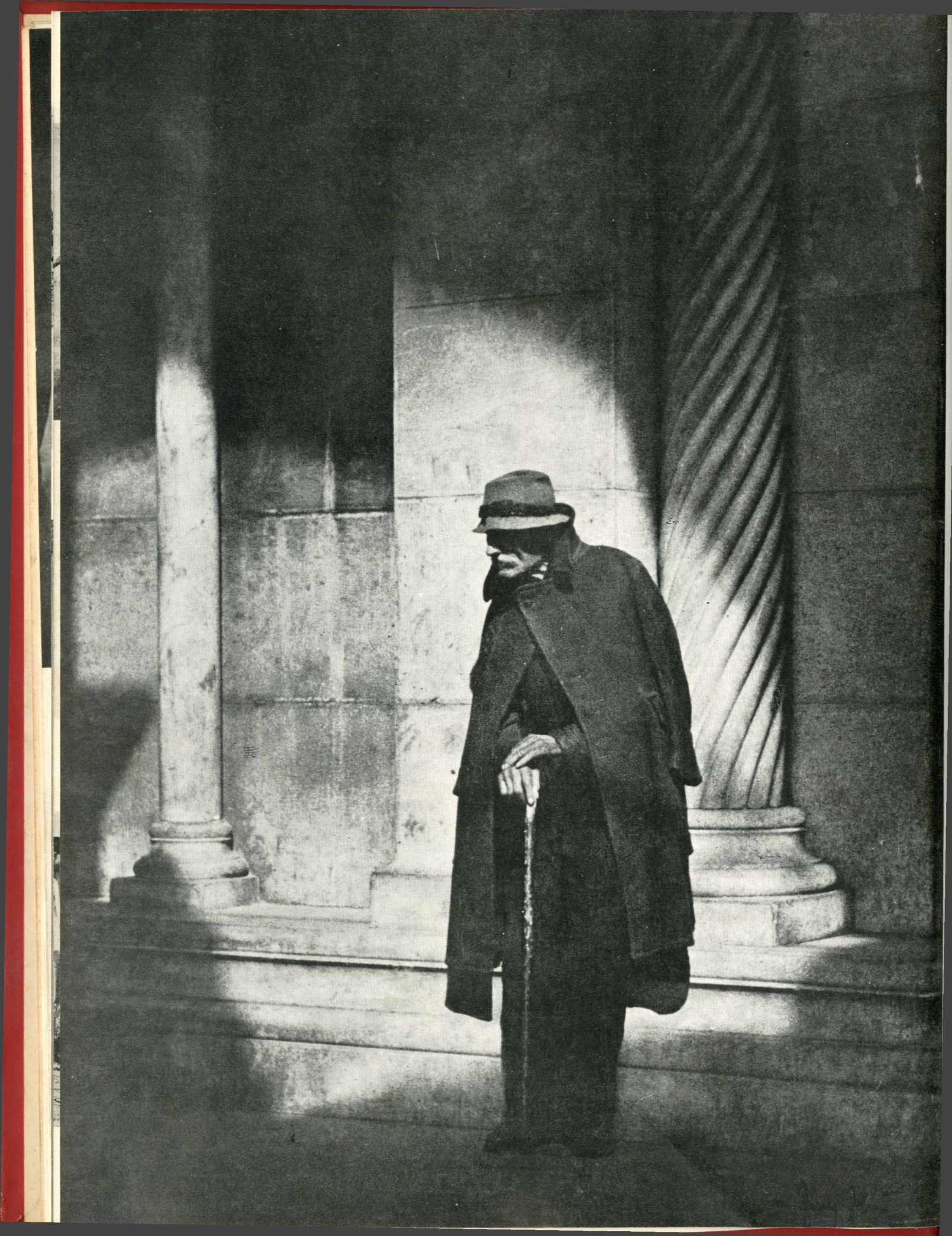
U okviru tih akcija i manifestacija, koje priređuju i održavaju društva i klubovi Narodne tehnike, pojedini istaknuti članovi i aktivisti-takmičari zagrebačkih društava i klubova postižu zapažene uspjehe i rekorde u zemlji i u svijetu. Tako je motorista Vladimir Jakušić sa svojim suvozačem osvojio prvo mjesto na Jadranskom reliju, a njegov klupski drug Pocrnić prvo mjesto na cestovnom prvenstvu u Opatiji. Na kajakaškom prvenstvu na divljim vodama u Sloveniji član »Vira« Štefanić osvaja prvo

U SVE TAJNE FILMA — U klubovima mladih kino-amatera njeguje se i crtani film

mjesto u kombinaciji za juniore, a Vrkljan drugo mjesto u spustu za seniore. Dalibor Hlavaček osvaja na natjecanju u Francuskoj u vrlo jakoj konkurenciji kajakaša četvrto mjesto, u Augsburgu u Austriji treće mjesto, a na svjetskom prvenstvu četrnaesto mjesto.

Godine 1956. Kotarski odbor Narodne tehnike Zagreb prima na III kongresu Narodne tehnike Jugoslavije u Sarajevu zlatnu plaketu »Boris Kidrič«, kao najviše priznanje organizacijama Narodne tehnike, koja je te godine prvi puta dodijeljena. Te godine i klub građevinaca STGŠ dobiva prvu nagradu u okviru natjecanja što ga je organizirao Savjet za prosvjetu NRH u čast desetogodišnjice Narodne tehnike i stogodišnjice rođenja Nikole Tesle — za izradu makete rodne kuće Nikole Tesle.

1957

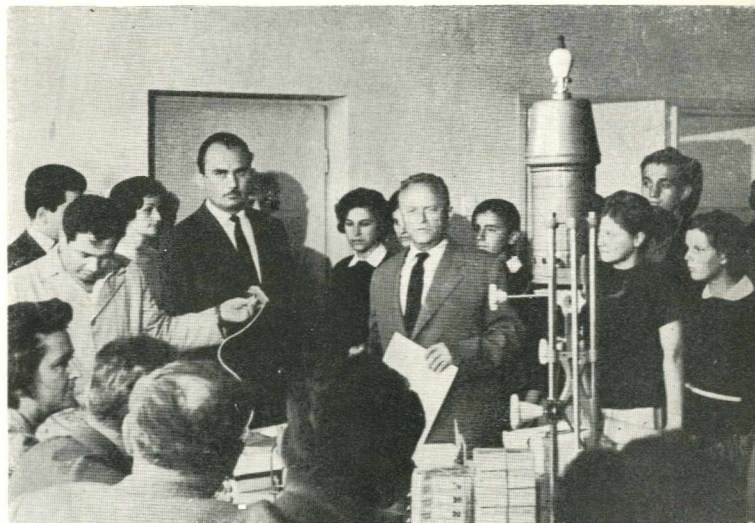
Na VII konferenciji Narodne tehnike Zagreba, koja je održana 17. svibnja 1957. godine, Kotarski odbor Narodne tehnike ponovno mijenja naziv u Gradski odbor Narodne tehnike Zagreb. Poslije te Konferencije osnivaju se na području Zagreba općinski odbori Narodne tehnike. Tako se osnivaju ili obnavljaju općinski odbori na općinama Medveščak, Trešnjevka, Samobor, Zelina i Peščenica. Rad Gradskog odbora odvija se u više sekcija: za selo, za škole, financije, propagandu, za vanarmijski odgoj, za rad sa ženama, i dr. Novoformirani općinski odbori i veći broj novoosnovanih organizacija nailaze na stanovite poteškoće oko smještaja i osiguranja materijalnih sredstava za rad.

U 1957. godini dolazi do osnivanja novih organizacija i klubova Narodne tehnike po školama i poduzećima ili ustanovama. Jezgro oko koga se okupljaju brojni članovi novih organizacija ili klubova čine aktivisti Narodne tehnike koji su već prošli školu tehničke kulture kroz različite aktivnosti u društvima ili klubovima Narodne tehnike grada Zagreba.

Te je godine u Zagrebu osnovano Udruženje pronalazača Hrvatske, a nedugo zatim i Aktiv pronalazača grada Zagreba — danas Savez pronalazača i autora tehničkih unapređenja SR Hrvatske i grada Zagreba. Zagrebačka organizacija pronalazača najbrojnija je i po rezultatima najuspješnija u Jugoslaviji. Te godine i društvo za podvodne sportove »Zagreb« pokazuje zapaženije rezultate u radu. Tako je dr Ivo Paspas snimio podvodnom kamerom prvi film pod naslovom »Podvodni ribolov na Hvaru«, a Zlatko Šurjak priredio I samostalnu izložbu podvodne fotografije. Te je godine Društvo izdalo i vrlo korisnu publikaciju »Podvodni sport« u kojoj su prikazane sve djelatnosti ove grane tehničke kulture. Prve podvodne kolor snimke izradio je Miroslav Haber, a Nenad Heruc je organizirao vrlo uspješno istraživanje podvodne arheologije.

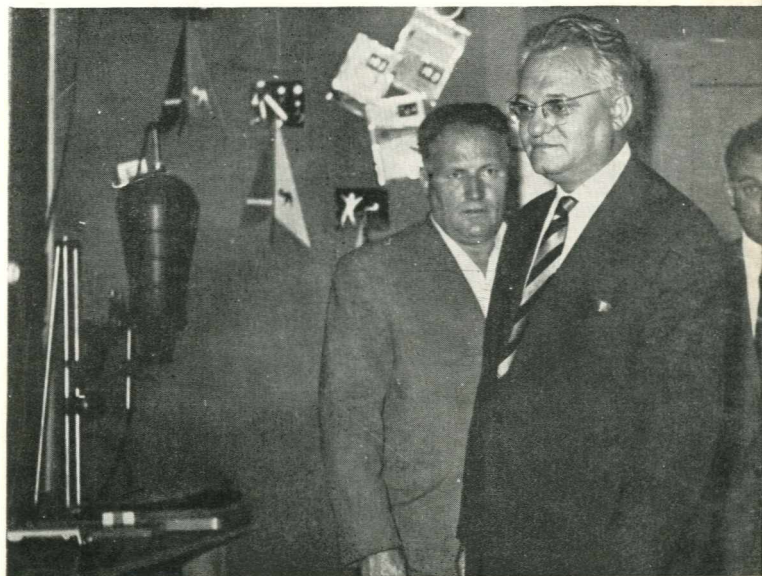
Od značajnijih priredbi i manifestacija održanih te godine valja istaknuti republičku smotru mladih tehničara u Zagrebu, na kojoj je učestvovao velik broj pionira okupljenih u brojnim kružocima pri organizacijama Narodne tehnike. Održana je također i I izložba pionira foto-amatera Hrvatske i prva javna manifestacija zagrebačkih traktorista i poljoprivrednih tehničara, što ujedno obilježava i početak šire aktivnosti Društva agrotehničara. Te je godine održano i prvo takmičenje zagrebačkih traktorista.

Privredna poduzeća u Zagrebu sve više shvaćaju značaj rada Narodne tehnike te pojedininim organi-

NAGRADA NAJBOLJIMA — Dva jugoslavenska foto-natječaja proveli su zajednički Gradski odbor NT Zagreb i Tvornica »Foto-kemika«. Na slici: predstavnik priređivača natječaja predaje nagradu — kompletan foto-laboratorij — Osnovnoj školi u Sanskom Mostu

NA OMLADINSKOJ RADNOJ AKCIJI »SAVA 65« — Prilikom posjete omladinskom naselju drugovi D. Desput, M. Cvetković i P. Pirker razgledaju foto-laboratorij

ZRNEC ZLATKO — Starac 1949. god.
Izlagana: SR Njemačka, Italija, Francuska, Belgija, Brazil
Nagrađena: SR Njemačka

NAJBOLJI TRAKTORISTI — U sastavu ekipe Hrvatske, koja je u Novom Mestu osvojila I mjesto i pokal Franca Leskoška, nalazila su se i tri takmičara iz Zagreba

Na slikama: T. Vujasinović predaje pokal M. Bilenu (gore) i prvoplasirana ekipa Hrvatske (dolje)

zacijama pružaju materijalnu pomoć. Tako poduzeće »Zora-film« poklanja kino-klubu »Zagreb« kompletan laboratorij za razvijanje kino filmova. Isto tako i matične organizacije Narodne tehnike poklanjaju punu pažnju rekreaciji svojih članova, pa tako npr. u PBD »Brodar« organiziraju izletničku sekciju s nekoliko čamaca, kajak-klub »Vir« poklanja grupi Poriječana tri nova kanu čamca za logorovanje na Omladinskom jezeru kod Fužina.

1958 Te godine Gradski odbor Narodne tehnike Zagreb organizira niz natjecanja mladih tehničara pod nazivom »Tehničko znanje kroz igru i razonodu« kao novi oblik tehničkog odgoja mladih. Na javnim priredbama nastupaju članovi klubova mladih tehničara i u međusobnom takmičenju pokazuju svoje znanje i poznavanje osnovnih grana tehnike. Pored toga 1958. godine održava se akcija »Mjesec tehnike u školama« kao forma popularizacije i afirmacije klubova i društava tehničara u školama. U okviru te akcije održavaju se brojni nastupi, a najbolji klubovi i društva nagrađuju se. Tako je I nagrada pripala klubovima i društvima mladih tehničara osnovnih škola: Krajiška II, Klara i Zelina, II nagrada osnovnim školama: Jordanovac, Pantovčak, Nova cesta i Bregana, a III nagrada osnovnim školama: Zaprešić, Kustošija, Mesićeva i Vrbanićeva. Ručni traktor dodijeljen je najboljoj vanjskoj organizaciji — Osnovnoj školi Sesvete. Takve manifestacije pospješuju osnivanje novih klubova mladih tehničara i omasovljenje pokreta tehničke kulture, te je iste godine održana veoma zanimljiva smotra klubova mladih tehničara u Pionirskom gradu u Zagrebu.

Godine 1958. otvorena je u Zagrebu prva radionica »Uradi sam«, namijenjena građanima, domaćicama, penzionerima — koji se u svom slobodnom vremenu koriste radionicom te tako upotpunjavaju svoja tehnička znanja i sami vrše manje tehničke usluge u svome domaćinstvu. Usporedo s tim Gradski odbor organizira niz seminara po osnovnim organizacijama Socijalističkog saveza s ciljem da se što veći broj građana upozna s osnovnim tehničkim uređajima i aparatima u domaćinstvima.

Društva i klubovi Narodne tehnike u Zagrebu priređuju niz vrlo uspješnih manifestacija i natjecanja. Tako auto-moto društva Zagreba održavaju zanimljive skijering moto-utrke na Sljemenu, gdje dolazi do izražaja spretnost motorista i skijaša, zatim tradicionalne ocjenske vožnje do Kumrovc, klupske brdske utrke na Jelenovac i Sljeme, itd. AMD »Zanatlija« te godine u svojim redovima ima dva republička prvaka — Pažura, u kategoriji motorkotača od 500 ccm, i Carneluttija u klasi automobila od 600 ccm. Na republičkom takmičenju traktorista u Slavonskom Brodu ekipa zagrebačkih

traktorista osvaja prvo mjesto, dok na saveznom takmičenju u Novom Mestu u ekipi Hrvatske učestvuju zagrebački traktoristi Odrčić, Bilen i Čelec. I ove je godine u Zagrebu održana veoma zapažena XII međunarodna izložba umjetničke fotografije. Radio-klub »Zagreb« osigurao je sredstva za izgradnju nove primo-predajne stanice, koja otada okuplja mnoge operatore i radio-amatere Zagreba.

Narodna tehnika Zagreba te godine broji 115 organizacija različitih grana tehnike.

1959 I ove godine se rad organizacije Narodne tehnike u Zagrebu provodi u nizu akcija, koje vremenom postaju tradicionalne. Tako postaju stalna natjecanja »Tehnika kroz igru i rasonodu«, zatim smotre klubova mladih tehničara »Tehnika mladima u školi«, i sl. Iskustva tehničkog odgoja u Sovjetskom Savezu prenosi zagrebačkim organizacijama i aktivistima prof. Barka Antić, član Gradskog odbora NT Zagreb, koja je u grupi prosvjetnih radnika boravila u Sovjetskom Savezu.

Na IX konferenciji Narodne tehnike Zagreba sumirani su rezultati rada za protekle dvije godine, te je konstatirano da Narodna tehnika Zagreba koncem 1959. godine broji 141 organizaciju, i to: 11 radio-klubova, 28 foto-klubova i sekcija, 34 društva Narodne tehnike, 18 auto-moto društava, 43 kluba mladih tehničara, 2 kluba građevinaca, 3 kajak kluba, i 2 društva agro-tehničara.

Između ostalih uspjeha, osposobljeno je i preko 3.700 novih vozača motornih vozila.

Valja istaći da je te godine Društvo agrotehničara Zagreba domaćin III republičkog takmičenja traktorista, na kojem je u takmičenju mladih zadrugara-traktorista najbolji rezultat postigao omladinac Drago Škrljak iz Zeline.

1960 Za rad u ovoj godini značajno je uspostavljanje još tješnjih veza Narodne tehnike s ostalim društveno-političkim organizacijama u gradu, posebno s Gradskim odborom SSRN. Tako je održan zajednički sastanak Gradskog odbora SSRN i Gradskog odbora NT, na kojem su razmatrana aktualna pitanja tehničkog odgoja, i u tom smislu doneseni odgovarajući zaključci. Na inicijativu Gradskog odbora NT Zagreb održano je u Zagrebu 17. i 18. prosinca 1960. go-

POSJET IZ BUGARSKJE — Delegacija DOSO-a Bugarske prilikom boravka u našoj zemlji bila je gost i Narodne tehnike u Zagrebu

JEDNA OD NAGRADA — V. Krstulović predaje nagradu Đuri Šlogaru, istaknutom aktivisti NT Zagreba

ŠKOLA SAMOUPRAVLJANJA — Skupština Kluba mladih tehničara
Osnovne škole Jordanovac

dine prvo savjetovanje odbora Narodne tehnike republičkih centara. Ova se suradnja uspješno razvija i narednih godina i pridonosi jačanju prijateljskih veza organizacija Narodne tehnike.

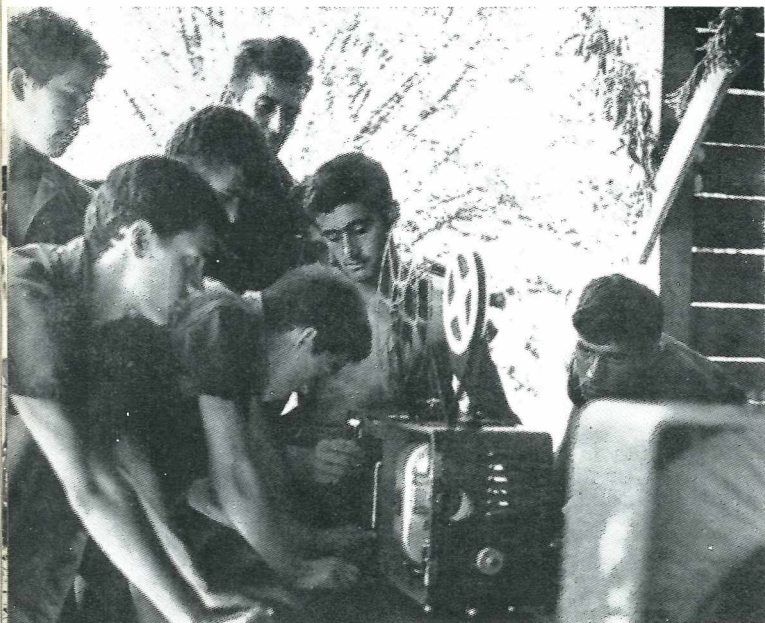
U gradskom natjecanju klubova mladih tehničara u okviru akcije »Tehnika mladima u školi« najbolje rezultate pokazali su klubovi osnovnih škola Jordanovac, Nova cesta i S. S. Kranjčević. Na zonskom i na republičkom takmičenju ekipa Zagreba osvaja prvo mjesto, a na saveznom takmičenju drugo mjesto. Kao najbolji općinski odbori pokazali su se odbori općina Trnje, Črnomerec i Gornji grad.

Od značajnijih manifestacija valja istaknuti izložbu radova članova klubova mladih tehničara i društava Narodne tehnike s područja Trešnjevke, kao i uspjehe na IV kotarskom takmičenju traktorista u Maloj Mlaki, gdje je za najboljeg orača proglašen Juraj Medarić, a za najbolju ekipu ekipa Remetinca. Na I saveznom takmičenju mladih traktorista za drugara prvo mjesto je osvojio Drago Škrljak.

U Zagrebu je 1960. godine održana X republička izložba fotografije, proslavljena 25-godišnjica kino-kluba »Zagreb« i održan II zagrebački festival amaterskog filma. Gradski odbor NT Zagreb organizirao je te godine i bio domaćin II saveznog takmičenja mladih tehničara Jugoslavije.

Rad organizacija Narodne tehnike Zagreba svojim rezultatima i uspjesima privlači pažnju i priznanja istaknutih društveno-političkih radnika. Tako je 1960. godine Gradski odbor NT Zagreb posjetio drug Todor Vujasinović, tadašnji potpredsjednik Centralnog odbora Narodne tehnike Jugoslavije.

USKORO ĆE SAMI PROJICIRATI FILM — Grupa brigadira na omladinskoj radnoj akciji uz kino-projektor

1961

U povodu proslave 20-godišnjice Narodnog ustanka i 15-godišnjice Narodne tehnike klubovi i društva Narodne tehnike Zagreba dali su svoj puni doprinos. Organizirano je niz manifestacija i akcija, susreta i natjecanja. Tako je i dalje nastavljeno natjecanje mladih tehničara, održano jubilarno takmičenje traktorista, zatim rad na omladinskoj radnoj akciji »Sava 61«, održano je više stručnih tečajeva, itd. I gradska izložba fotograma okupila je mlade foto-amatere mnogih zagrebačkih škola. Kino-amateri su održali svoj klupski šampionat i dovršili film o II saveznom natjecanju mladih tehničara Jugoslavije. Društvo agrotehničara organizira pored takmičenja i niz tečajeva za osposobljavanje traktorista, pa je tako u proteklih pet godina osposobljeno 378 traktorista. Na republičkom takmičenju traktorista u Vinkovcima, na saveznom takmičenju u Banjoj Luci mladi zadrugari-traktoristi Zagreba ponovno osvajaju prva mjesta. Gradski odbor Narodne tehnike Zagreb te godine osniva »Tehnocentar«, poduzeće za snabdijevanje organizacija tehničkim materijalima, i dalje nastavlja s izdavačkom djelatnošću te izdaje

priručnik iz radio-tehnike i nekoliko popularnih brošura, kao što su »Astronautika«, »Rakete« i »Plastične mase«.

Na X konferenciji Narodne tehnike Zagreba, koja je održana 10. prosinca 1961. godine, podijeljene su u povodu 15-godišnjice Narodne tehnike kristalne vaze za uspješan rad slijedećim klubovima i društvima: radio-klubu »Zagreb«, foto-klubu »Zagreb« i auto-moto društvu »Zagreb«. Za predsjednika Gradskog odbora Narodne tehnike Zagreb izabran je drug Vojislav Vukotić, dugogodišnji aktivista i član mnogih organizacija Narodne tehnike.

1962 U povodu završetka proslave 15-godišnjice Narodne tehnike održana je u Gradskoj vijećnici izložba tehničkih radova i izdan prigodni poštanski žig. Ove godine se i dalje produbljuje suradnja između Narodne tehnike i društveno-političkih organizacija. Predstavnicima Narodne tehnike iznijeli su rukovodiocima grada najaktualniju problematiku iz rada organizacije Narodne tehnike. U gradskom odboru NT Zagreb razgovarali su s aktivistima drugovi Vicko Krstulović, predsjednik GO Narodne tehnike Hrvatske i Todor Vujasinović, potpredsjednik CO Narodne tehnike Jugoslavije.

XII zagrebački salon fotografije okupio je izlagače iz 37 zemalja sa 380 ekspanata, a izložbu je otvorio drug Vječeslav Holjevac, predsjednik NO grada Zagreba. »Nagradu grada Zagreba« dobio je Tošo Dabac za foto-obrađu teme »Rad i radničko samoupravljanje«.

Na VI republičkom natjecanju traktorista u Našicama ekipa starijih i ekipa mladih osvajaju prva mjesta. Mladi ponavljaju uspjeh i na saveznom natjecanju u Bitolju, gdje Drago Škrljak iz Zeline po treći puta osvaja naslov prvaka Jugoslavije. Smotra mladih tehničara Zagreba, koja je održana u Maksimiru, okupila je 80 mladih natjecatelja u 6 disciplina. Najbolje rezultate postigli su mladi tehničari Osnovne škole Jordanovac. Održan je I susret pionira kino-amatera Zagreba, a na II gradskoj izložbi fotograma 11 gradskih klubova izlagalo je preko 60 radova. Kino-klub »Zagreb« učestvovao je na međuklupskom festivalu amaterskog filma u Somboru, te su Zagrepčani osvojili tri prve, jednu drugu i tri treće nagrade u kategoriji dokumentarnih, igranih i žanr filmova, kao i nagrade za kameru i montažu. Koncem godine pokrenuta je velika akcija »Tehnička kultura mladima«.

ISTRAŽIVANJE DUBINA — Podvodni istraživač na jednom od čestih zadataka

PRED ISPIT — Polaznik tečaja za vožnju motorkotača savladava vještinu vožnje u pripremama za ispit

MARKO BLAŽEVIĆ — potpredsjednik Skupštine grada priredio je 1963. godine prijem za učesnike međugradskog savjetovanja odbora NT republičkih centara i većih gradova

1963 Te je godine pored niza čisto tehničkih aktivnosti društava i klubova Narodne tehnike održano i niz drugih manifestacija, među kojima valja istaknuti veliki predizborni skup za organizacije Narodne tehnike i još jedno uspješno savjetovanje gradova učlanjenih u Narodnu tehniku. Na inicijativu Gradskog odbora NT Zagreb na savjetovanju se raspravljalo o mogućnostima pružanja pomoći Skoplju nakon katastrofalnog potresa i o akciji »Tehnička kultura mladima«. Na savjetovanju su učestvovali predstavnici Beograda, Sarajeva, Ljubljane, Skoplja, Prištine, Titograda, Novog Sada, Osijeka i Zagreba.

Da bi se u našoj štampi što više popularizirala nauka i tehnika, Gradski odbor Narodne tehnike Zagreb raspisao je natječaj za najbolje novinarske radove o Narodnoj tehnici, te su 1963. podijeljene i prve nagrade. Prvu nagradu dobio je Ivo Lajtman iz redakcije »Vjesnika«.

U povodu IV kongresa Narodne tehnike Jugoslavije u Zagrebu je otvoren Tehnički muzej, gdje su sakupljeni i izloženi eksponati koji svjedoče o razvoju tehničke kulture ne samo grada Zagreba nego i cijele zemlje. U čast Kongresa otvoren je i centar za tehnički odgoj »Joža Vlahović«. Za zaslužan i uspješan rad na unapređenju tehničke kulture u Zagrebu uvedeno je po prvi puta novo priznanje za organizacije i aktiviste Narodne tehnike — »Nagrada teh-

LIJEPO I ATRAKTIVNO — Utrke karting vozila posljednjih godina česte su priredbe u Zagrebu

ničke kulture Zagreba». Prvi nosioci tog priznanja postali su: AMD »Zagreb«, Općinski odbor NT Črnomerec, tvornica »Foto-kemika«, dr Mihovil Pansini i Vojislav Vukotić.

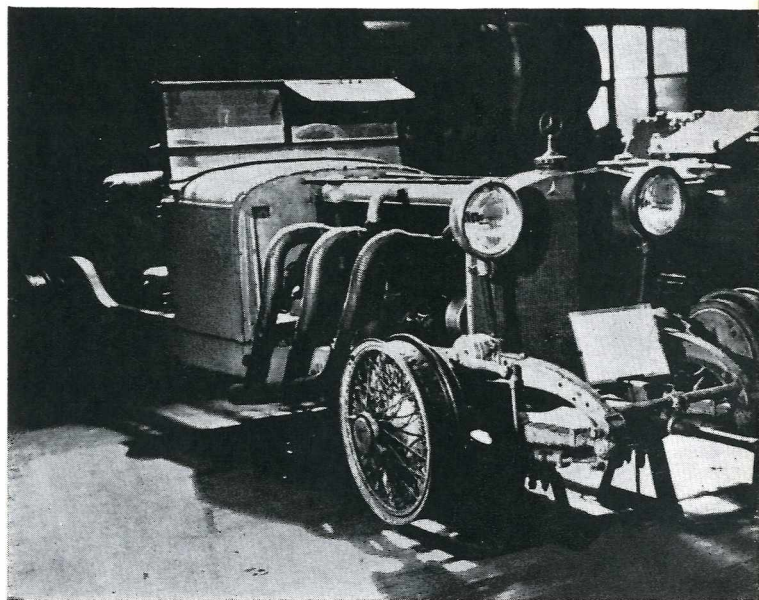
Te je godine održan I susret filmskih stvaralaca eksperimentatora — GEFF-a — u organizaciji kino-kluba »Zagreb«, zatim je uspješno provedeno natjecanje Saveza radio-amatera Hrvatske (UKV sekcija), te je radio-klub »Zagreb« osvojio drugo mjesto i kao nagradu primio radio-aparat. U Zagrebu je održana IX republička izložba foto-amatera početnika, zatim karting-utrke u Samoboru, dok je u Pionirskom gradu održan skup pionirskih kino-klubova iz cijele zemlje. Foto-amateri Zagreba održali su u 1963. godini čitav niz vrlo zapaženih manifestacija: organizirana je II kolor izložba fotografije i dija pozitivita, izložba eksperimentalne fotografije zagrebačkih foto-amatera (kasnije premještena u Osijek i Beograd), zatim je organiziran posjet Beogradu i Osijeku, preuzet patronat nad Foto-klubom iz Križevaca i pružena pomoć foto-amaterima iz Like na organizaciji izložbi fotografije. Te su godine održali samostalne izložbe fotografije najistaknutiji foto-amateri Zagreba. Godine 1963. Zagreb dobiva i prvu ženu majstora umjetničke fotografije — Lauru Mizner, a Mladen Grčević postaje prvi magister fotografije.

Godine 1963. osnovan je Gradski fond za tehničku kulturu koji prikuplja sredstva od radnih i drugih organizacija i ulaže ih u jačanje materijalne osnove za razvitak tehničke kulture grada.

Gradski odbor Narodne tehnike Zagreb preuzima sa svojim instruktorima tehnički odgoj brigadira na omladinskoj radnoj akciji »Sava 63«, na kojoj je 754 brigadira upoznato s osnovnim tehničkim obrazovanjem, dok je razne tečajeve iz vožnje mopedom, fotografije i kino-operatorstva s uspjehom prošlo 436 brigadira. Narodna tehnika Zagreba te godine obuhvaća 292 organizacije s preko 30.000 članova — ponajviše omladinaca. U dječjim i omladinskim klubovima i društvima okupljeno je oko 22.000 pionira i omladinaca.

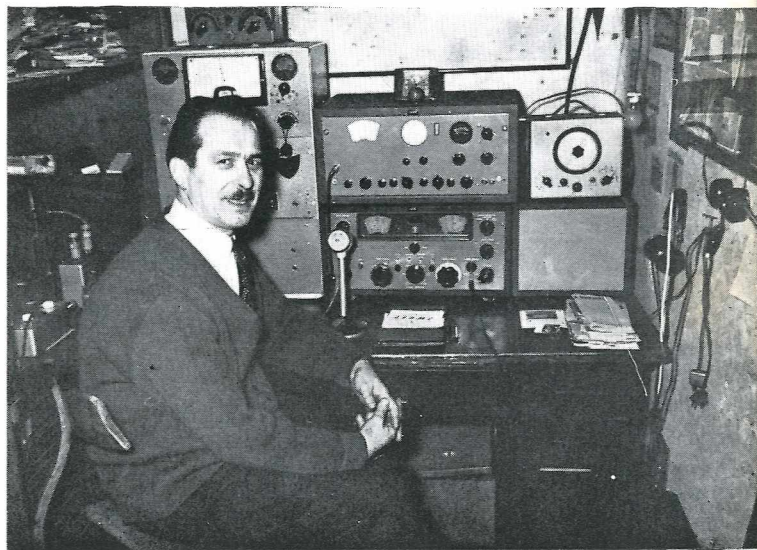
1964

Za Dan mladosti završila je velika savezna akcija — Jugoslavenske pionirske igre »Tehnička kultura mladima«, koja je trajala od 29. studenoga 1962. do 25. svibnja 1964. U povodu završetka ove akcije, koja je okupila tisuće pionira i omladine u klubovima mladih tehničara i u školama, u Zagrebu je održano niz akcija i manifestacija. U toku akcije otvorena su dva centra za tehnički odgoj djece i omladine i više radionica u klubovima mladih tehničara. Za modelare je Gradski odbor izdao brošuru »Saobraćajni modeli« u nakladi od 6.000 primjeraka. U zajednici s tvornicom »Foto-kemika« priređen je natječaj iz fotografije, na kojem su učestvovali pioniri iz čitave zemlje, zatim je održano više natjecanja mladih teh-

TEHNIČKI MUZEJ U ZAGREBU — otvoren 1963. godine u povodu IV kongresa Narodne tehnike Jugoslavije. Na slici jedan od eksponata

KLAUZER MATIJA — poznati zagrebački radio-amater uz svoju radio-stanicu

OPREZ ŠKOLA — Mopedisti na tečaju na ORA »Sava 63«

NA ISPITU — Omladinka polaznik auto-škole na omladinskoj radnoj akciji »Sava 66« ispunjava na ispitu test iz saobraćaja

ničara, nastupa u školama, izložbi i drugih manifestacija. Klub mladih tehničara Osnovne škole Jordanovac dobio je saveznu nagradu za rezultate pokazane u ovoj akciji.

Te je godine održana XI konferencija Narodne tehnike Zagreba, na kojoj su sumirani rezultati rada za protekle dvije godine i rezultati koje su postigle zagrebačke organizacije u akciji »Tehnička kultura mladima«. U okviru proslave Dana mladosti održana je IV izložba fotograma, niz izložbi radova mladih tehničara po općinama, zatim je održan susret pionira i omladinaca kino-amatera Zagreba, primljena radio-štafeta sa Visa i odasлана u Beograd i održavana radio-veza u vrijeme proslave Dana mladosti u Kumrovcu. Kino-klub »Zagreb« organizirao je 1964. I festival amaterskog filma Hrvatske, Općinsko vijeće Narodne tehnike Medveščak organizira X jubilarnu izložbu foto-amatera početnika, pronalazači rezimiraju rezultate rada svojih članova i uručuju nagrade najboljim autorima tehničkih pronalazaka, dok traktoristi na republičkom takmičenju traktorista osvajaju treće mjesto. Na međunarodnom takmičenju zrakoplovnih modelara u Welsu zagrebački modelari postigli su zavidne rezultate: Emil Mikulčić osvaja prvo mjesto i srebrni pehar, a Grozdan Marošević dvanaesto mjesto. Na poznatoj izložbi umjetničke fotografije, koja se održala u Erlingenu, pod nazivom Cup Evrope, zagrebački foto-amateri osvajaju svojom kolekcijom šesto mjesto.

U vrijeme katastrofalne poplave u Zagrebu naši su članovi i organizacije pokazali visoku svijest i izvanredno zalaganje. Dan prije nego je Sava probila nasip zagrebački radio-amateri su danonoćno dežurali s primopredajnim stanicama, a nisu se povukli ni kada je probijen nasip. Sve organizacije koje su raspolagale motornim vozilima, naročito auto-moto društva, dale su svoj vozni park na raspolaganje općinskim štabovima. Kino i foto-amateri bili su uvijek na mjestu događaja i snimali dokumente o ovom potresnom udesu, dok su kajakaši s cijelim svojim plovnom parkom danonoćno bili na vodi. Nakon poplave značajnu pomoć građanstvu pružila su tri centra što su bila otvorena u radio-klubu »Zagreb«, kino-klubu »Zagreb« i klubu »Uradi sam«. Aktivisti tih klubova popravljali su građanima oštećene radio-prijemnike, električne aparate i uređaje u domaćinstvu te foto i kino-kamere. Ukupno je popravljeno preko 600 raznih aparata i uređaja, a vrijednost uloženog rada cijeni se na cca tri milijuna starih dinara. Ovaj posao obavile su naše organizacije i aktivisti potpuno besplatno kao svoj doprinos poplavljenom gradu. Za zalaganje u vrijeme poplave i na otklanjanju posljedica poplave Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb nagradilo je diplomama 100 aktivista Narodne tehnike.

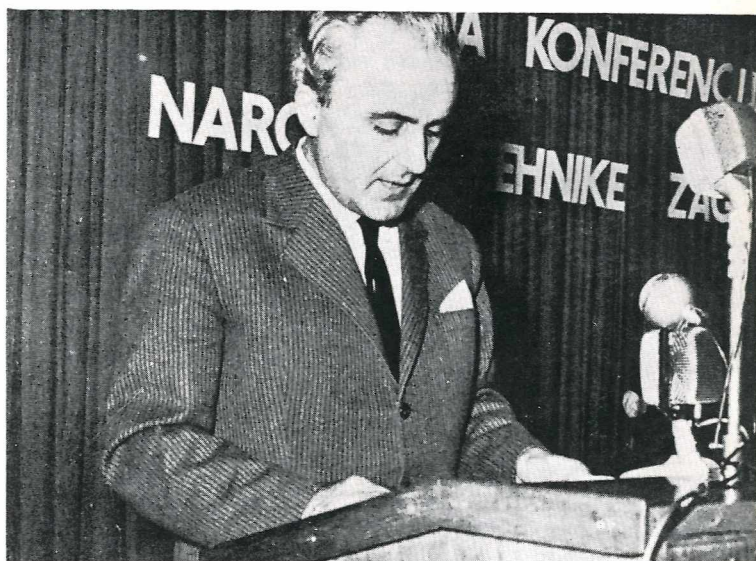
Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb i ove je godine organizator tehničkog odgoja brigadira na omladinskoj radnoj akciji »Sava 64«. Gradsko

vijeće za pokazane rezultate na tehničkom odgoju omladine na akciji »Sava 64« dobiva »Traku 7 sekretara SKOJ-a«. U Domu JNA u Zagrebu podijeljene su na svečan način 23. prosinca 1964. »Nagrade tehničke kulture Zagreba«. Nagrade su dobili foto-klub »Zagreb«, Klub mladih tehničara Osnovne škole Jordanovac, te aktivisti Uroš Bušurelo, Ljerka Smrček i Đuro Šlogar. Te su godine podijeljene također i nagrade novinarima koji su najuspješnije pisali o radu Narodne tehnike i o unapređenju tehničke kulture u gradu Zagrebu.

1965 Na poticaj Narodne tehnike Prosvjetno-kulturno vijeće Skupštine grada Zagreba osniva Odbor za tehničku kulturu. U sastavu Odbora nalazi se 11 članova iz redova istaknutih aktivista s područja tehničke kulture, a za predsjednika Odbora izabran je inž. Milan Perc, direktor Inženjeringa Zagreb.

Zagrebački tehničari i ove godine priređuju niz manifestacija, natjecanja i nastupa. Kino-amateri učestvuju na V međuklupskom festivalu amaterskog filma u Somboru, na kojem je dr Mihovil Pansini nagrađen zlatnom plakatom grada Sombora i diplomom Republičkog odbora za filmsku kulturu i televiziju SR Srbije. Zlatna plaketa za najbolju tehniku dodijeljena je Ljubiši Grliću. Iste godine kino-klub »Zagreb« organizira gradski susret pionira i omladine kino-amatera Zagreba, a zrakoplovci organiziraju takmičenje modelara, na kojem učestvuje 100 takmičara iz 8 aero-klubova. Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb organizira zajedno s Općinskom skupštinom Donja Stubica i osnovnom školom »Tomislav Radić« seminar za nastavnike tehničkog odgoja. Seminar je održan u radionicama Kluba mladih tehničara Osnovne škole Donja Stubica sa 29 polaznika. Te su radionice i fotolaboratorij, s ukupno 36 radnih mjesta, opremili Gradski fond za tehničku kulturu, Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb, Osnovna škola i Skupština općine. Svečano otvaranje ovih radionica, čija se vrijednost cijeni na oko 4,5 milijuna starih dinara, upriličeno je 7. svibnja 1965. godine u povodu proslave Dana oslobođenja Zagreba. Instruktori Gradskog vijeća Narodne tehnike Zagreb rukovode cjelokupnim tehničkim odgojem omladine na akciji »Sava 65«. Na različitim tečajevima osposobljeno je 2.342 brigadira, od čega 396 vozača automobila, 1.066 vozača mopeda, 610 foto-amatera i 291 rukovaoc audio-vizuelnim sredstvima. Te je godine Gradsko vijeće po prvi puta dobilo od Direkcije za izgradnju savske luke znatnija sredstva za organizaciju i provođenje tehničkog odgoja na akciji.

Godine 1965. Gradsko vijeće organizira nov oblik rada s mladima — pokret »Nauku mladima«. Već 1965. na republičkim i saveznim natjecanjima iz matematike, fizike i kemije iz Zagreba učestvuje

SURADNJA MEĐU GRADOVIMA — A. Vačić, predstavnik Opštinskog veća NT Novog Sada govori na Izvanrednoj konferenciji NT Zagreba

314 takmičara, koji osvajaju više vrijednih nagrada. Pokret »Nauku mladima« otvara novo poglavlje u razvijanju naučno-tehničkog odgoja omladine.

Te je godine u Zagrebu osnovan i prvi »Fičo-klub«, a za njim slijedi i osnivanje drugih specijaliziranih klubova u auto-moto društvima: DKW-kluba, Vespa-kluba, »Prima-kluba«. Radi unapređenja tehničke kulture u komuni, Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb organizira šire savjetovanje s predstavnicima Narodne tehnike s područja kotara Sisak, Karlovac i Zagreb. Na savjetovanju su predstavnici Zagreba podnijeli dva referata, koja su bila osnova za raspravu na savjetovanju.

Ove godine »Tehnocentar«, trgovačko poduzeće Narodne tehnike, bilježi promet od 100 milijuna starih dinara, čime daje značajan doprinos boljem snabdijevanju organizacija i škola materijalima za tehnički odgoj. Gradsko vijeće također organizira i svoj »Amater-servis« — za iznajmljivanje tehničkih sredstava organizacijama, ustanovama, školama i građanima. To je prva takva institucija ne samo u našem gradu nego i u zemlji.

»Nagradu tehničke kulture Zagreba« za 1965. dobili su kao najbolji Društvo agrotehničara Zagreb, Stanka Medjeral, Branko Jerneić, Matija Klauzer i Juraj Mažuran.

1966 Na izvanrednoj konferenciji Narodne tehnike Zagreba, koja je održana 11. siječnja 1966, usvojena su dva dokumenta veoma značajna za daljnji razvoj naše organizacije. To su perspektivni plan razvitka organizacija Narodne tehnike u Zagrebu od 1966. do 1970. i

Statut Narodne tehnike Zagreba. Ujedno je na konferenciji razmatrana veoma aktualna tema »Položaj Narodne tehnike u novim uvjetima privredivanja«.

I ove se godine uspješno nastavlja »Dječja tehnička tribina«, koja je u toku 1966. obišla preko 120 škola vanjskog područja grada i održala vrlo kvalitetne programe za preko 15.000 učenika. U zajednici s Društvom agrotehničara Gradsko vijeće pokrenulo je »Tribinu poljoprivrednika« kao novi oblik rada na selu. U odmjeravanju svojih tehničkih znanja i konstruktorskih sposobnosti mladi tehničari koriste »Tehničku štafetu« koju je pokrenulo društvo Narodne tehnike »Marko Fortil«. U Samoboru je otvorena nova radionica u Osnovnoj školi, uz učešće i pomoć Gradskog vijeća NT Zagreb. Tim povodom održan je 5-dnevni seminar za nastavnike i učitelje iz svih osnovnih škola s područja općine Samobor. Seminar je pohađalo 32 nastavnika.

U Zagrebu je u 1966. održano više izložbi fotografije, od kojih ističemo samo neke: XI republička

izložba foto-amatera početnika, VI gradska izložba fotograma, Izložba fotografije Zagreb — u povodu Dana oslobođenja Zagreba, izložba foto-amatera s područja općine Medveščak, te izložba »20 godina tehničkog napretka Zagreba« u okviru proslave 20-godišnjice Narodne tehnike.

Omladinska radna akcija »Sava 66« i ove godine predstavlja jedan od značajnijih uspjeha Narodne tehnike Zagreba u razvijanju tehničke kulture među brigadirima. Osposobljeno je 1.778 omladinaca u raznim oblastima tehničke kulture. Svaki četvrti brigadir položio je u nekom tečaju ispit i dobio diplomu, odnosno vozačku dozvolu.

Ova je godina za Narodnu tehniku bila od posebna značaja. U njoj Narodna tehnika slavi svoj jubilej — 20 godina postojanja i rada. Proslava jubileja obilježena je nizom akcija i manifestacija: otvoren je centar za tehnički odgoj »Peščenica«, održana su općinska takmičenja mladih tehničara Medveščaka, Črnomerca i Peščenice, priređeno je nekoliko samostalnih izložbi fotografije, više ocjenskih vožnji motorista, susret kino-amatera iz redova djece i omladine Zagreba, X jubilarno takmičenje traktorista, natjecanje kajakaša, međunarodna karting utrka, izložba »20 godina tehničkog napretka Zagreba«, otvorene su nove prostorije »Amater-servisa« i nova prodavaonica »Tehnocentra« koja se specijalizirala za modelarstvo i samogradnju. Koncem godine kino-klub »Zagreb« organizirao je X savezni festival amaterskog filma.

»Nagradu tehničke kulture Zagreba« ove su godine primili: aero-klub »Zagreb«, radio-klub »Zagreb«, Matijašić Franjo, Božidar Javorović i Dalibor Hlavček. Također su podijeljene i nagrade za najbolje novinarske radove na temu tehničke kulture u Zagrebu.

Sasvim je sigurno da u ovom periodičnom pregledu rada i djelatnosti Narodne tehnike Zagreba nisu mogli biti obuhvaćeni svi mnogobrojni uspjesi Narodne tehnike Zagreba kao cjeline niti pojedinih aktivista. O njihovu radu i uspjesima više se govori u pregledu rada pojedinih grana Narodne tehnike Zagreba.

NAGRADA DRUŠTVU AGROTEHNIČARA ZA DESETOGODIŠNJU AKTIVNOST — V. Vukotić predaje »Nagradu tehničke kulture Zagreba« I. Primorcu, predsjedniku i jednom od osnivača Društva agrotehničara Zagreb

AUTOMOBILIZAM I MOTORISTIKA

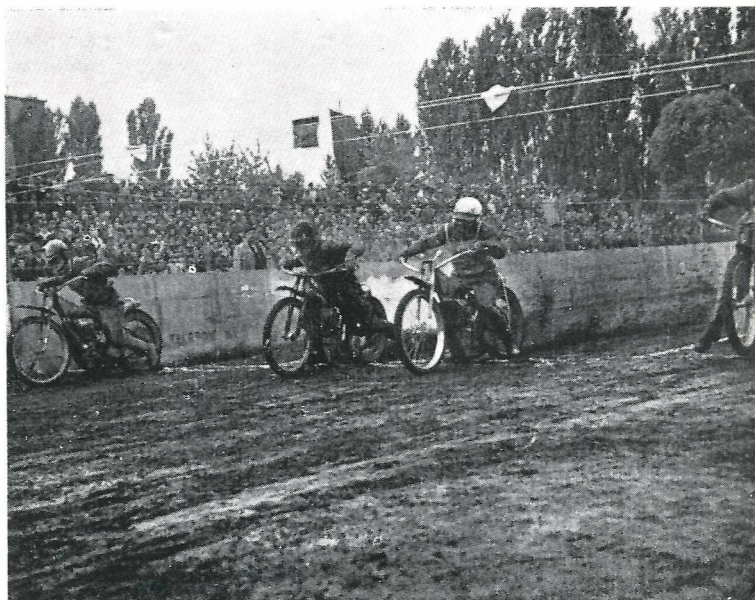
U Zagrebu je već 1906. godine osnovana prva auto-moto organizacija — »Prvi hrvatski automobilni klub«. Bila je to senzacija prvoga reda, jer su automobili u to vrijeme kod nas bili veoma rijetka pojava. Zagrebački auto-klub bio je prvi klub takve vrste na Balkanu, osnovan svega nekoliko godina nakon prvih auto-klubova u Evropi. U to su vrijeme, a i poslije, automobilizam i motoristika bili na glasu kao sportovi smjelih ljudi. Poznato trkalište na Miramarskoj cesti u Zagrebu privlači tridesetih godina brojne gledaoce. Češće se održavaju motorističke utrke, zatim ocjenske vožnje i cestovne utrke, a javljaju se i prvi asovi, prva poznata imena s područja automobilizma i motoristike.

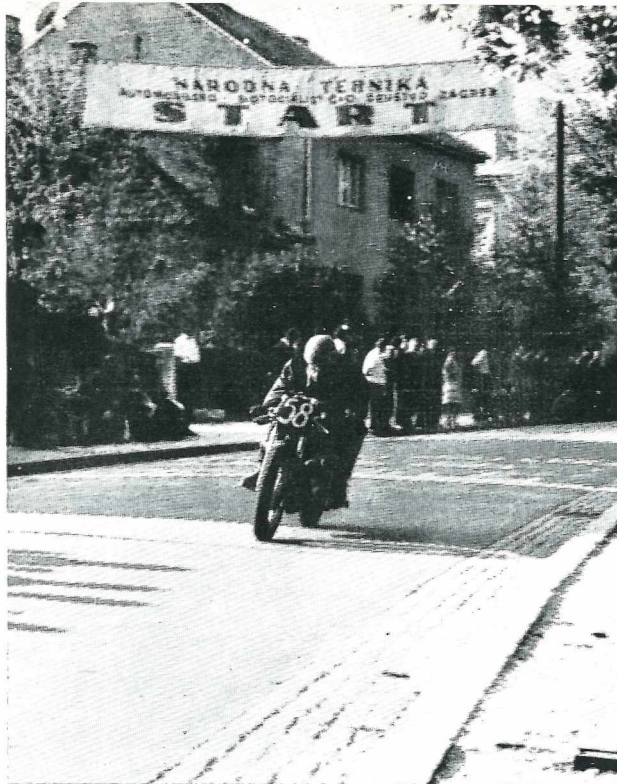
Odmah nakon oslobođenja, sredinom 1945. godine, osnovano je u Zagrebu fiskulturno društvo »Metalac«, u čijem sastavu djeluje i auto-moto sekcija. Entuzijasti ovog sporta odmah prilaze obnavljanju i proširenju svoje djelatnosti. Održavaju se prve utrke i natjecanja po zagrebačkim ulicama i trkalištima i pruža tehnička pomoć, u prvom redu selu. Zagrebački auto-motoristi organizirano odlaze u Vojnić, Vrginmost, Sisak, Dugo Selo i drugdje, gdje pružaju pomoć i vrše popravke strojeva, sanitarnih uređaja, vodovodnih crpki i dr.

Nedugo zatim auto-motorizam je u Zagrebu privukao brojno aktivno članstvo iz redova zagrebačke omladine, pa 1947. godine dolazi do osnivanja samostalne organizacije zagrebačkih auto-motorista. Novoosnovana organizacija dobila je naziv auto-moto društvo »Zagreb«. Članovi auto-moto društva »Zagreb« dobrovoljnim radom pristupaju obnovi i uređenju trkališta na Miramarskoj cesti i drugih objekata. Motoristi produžavaju tradicije zagrebačkog motorističkog sporta, te odmah organiziraju moto-utrke na ulicama grada, na Sveticama i na trkalištu u Miramarskoj cesti. Zagrebački motoristi učestvuju s velikim uspjehom na utrkama u Splitu, Sarajevu, Rijeci, Zadru, Varaždinu, Karlovcu i Opatiji. Utrka u Opatiji iz godine u godinu dobiva na svojoj vrijednosti, pa je danas utrka za »Veliku nagradu Jadrana«, koja se svake godine održava u Opatiji, poznata u cijelom svijetu. Naročite zasluge za afirmaciju ove staze imaju zagrebački motoristi.

Zagrebački auto-motoristi poduzimaju odmah 1945. godine značajne akcije na obnovi i očuvanju postojećeg društvenog voznog parka. Sva ta vozila nisu mnogo vrijedila, ali su uz brižljivo čuvanje i pažnju ipak služila svojoj svrsi. Istovremeno se pristupa izobrazbi novih vozača. U početku instruktori auto-moto društva raspolažu s veoma skromnim voznim parkom, ali su uz trud i zalaganje ipak osposobljeni prvi vozači motornih vozila nakon oslobođenja. Iz godine u godinu se auto-škole u auto-moto društvima opremaju novim, suvremenijim tehničkim pomagalicama, maketama, presjecima motora, shemama i novim vozilima, što sve pridonosi kvalitetnijem radu na osposobljavanju novih vozača. Zagrebačka auto-moto društva su u posljednjih dvadeset godina osposobila preko 30.000 vozača motornih vozila, od čega jedan dio za JNA. Ovo je ujedno najdragocijeniji doprinos auto-moto društava u širenju motorizacije i automobilizma

NA STARTU — S jedne spidvejske utrke u Zagrebu

U PUNOJ VOŽNJI — Brzinska utrka na ulicama Zagreba

na našim cestama, od čega i naša narodna privreda ima ogromne koristi.

Auto-moto društvo »Zagreb« bilo je u prvo vrijeme jedina organizacija te vrste u našem gradu, i u nj je bilo učlanjeno 1.800 članova. Budući da se tolikom broju članova nije mogao omogućiti normalan društveni rad — zbog skučenih prostorija i nedostatka drugih tehničkih i materijalnih sredstava — postepeno dolazi do izdvajanja pojedinih sekcija, a kasnije i do njihova prerastanja u samostalna društva, kojima je matično društvo pružilo svu pomoć. Tako dolazi do osnivanja auto-moto društava »Zanatlija«, »Poštar«, »Remetinec« i dr.

U auto-moto društvu »Zagreb« osniva se 1950. godine servis za održavanje i popravak elektro-uređaja na vozilima, što je bilo od posebnog značaja u to vrijeme, jer se osjećao nedostatak takvih usluga i materijala. Servis je stajao na raspolaganju auto-moto društvima i građanima. Zagrebački auto-motoristi odlaze zajedno s ostalim članovima Narodne tehnike u naša sela i tako pružaju dragocjenu pomoć u održavanju postojeće mehanizacije u selima i u izobrazbi novih kadrova. Organizira se niz stručnih tečajeva iz vožnje i automehanike, osposobljavaju se i popravljaju poljoprivredni strojevi. Članovi auto-moto društava iz Zagreba odlaze u sela Banije, posjećuju Desinac, Šašinovce, seljačke radne zadruge u Brdovcu, Repušnici, Sessvetskom Kraljevcu, te na taj način ne samo da pružaju dragocjenu stručnu pomoć već djeluju i na zbližavanju radnih ljudi sela i grada.

Zagrebački auto-motoristi ulagali su velike napore u rješavanju materijalnih problema svojih organizacija — pitanja društvenih prostorija, voznog parka, natjecateljskih strojeva i druge opreme. Danas većina auto-moto organizacija grada Zagreba ima vlastite prostorije i društvene domove, te vlastiti vozni park. Na taj je način stvorena čvrsta, kompaktna društvena organizacija. Priređuju se razni sastanci, savjetovanja, predavanja, zajednički izleti, ocjenске vožnje, utrke. Auto-moto organizacije Zagreba mnogo su pridonijele razvoju i unapređenju našeg saobraćaja. Od prvog dana, kada je automobil na našim ulicama bio rijetkost, pa do danas, u vrijeme širokog razvoja motorizacije, aktivisti zagrebačkih auto-moto društava učestvovali su u svim akcijama za unapređenje sigurnosti saobraćaja i podizanje saobraćajne kulture. Održava se niz tečajeva za školsku omladinu, a neka društva uzimaju patronat nad pojedinim školama. Tako auto-moto društvo »Zagreb« uzima patronat nad osnovnim školama na Jordanovcu, Mesićevoj ulici, ulici Anke Butorac i u Križanićevoj ulici. Aktivisti društava pružaju školama ne samo pomoć u razvijanju saobraćajnog odgoja nego i tehničkog odgoja. To su ujedno i prvi počeci saobraćajnog odgoja naše omladine i njegova uvođenja u škole. Danas se u skoro svim školama u Zagrebu održava organizirana nastava saobraćajnog odgoja, a radi se i na njenom uvođenju u škole drugog stupnja. Međutim, najinteresantnija i najopsežnija djelatnost auto-moto društava Zagreba bile su motorističke utrke. Zagreb je kolijevka motoristike i automobilizma u nas, pa je odmah poslije oslobođenja obnovljena tradicija moto-utrka. Osposobljavaju se trkače staze i piste na Svecama i Miramarskoj cesti. Uz mnoga lična odricanja, s vrlo skromnim sredstvima, mnogi aktivisti moto-sporta učestvuju na utrkama i osvajaju niz priznanja i nagrada na utrkama u našoj zemlji, a kasnije i u inozemstvu. U to se vrijeme posebno ističe veteran našeg moto-sporta Jerko Babić, a njemu uz bok stoji Veljko Metz. Negdje oko 1950. javlja se nova generacija neustrašivih motorista: Regvar, Kamenar, Šurbek, Šantavec, Pažur, Turjak, Kralj, Zemljak, Vukelić i dr., koji osvajaju brojne nagrade na utrkama širom naše zemlje. Pored aktivnih natjecatelja ovdje valja istaći i brojne aktiviste moto-sporta, koji su svojim radom i zalaganjem pripremali i omogućavali natjecateljima i trkačima da postignu što bolji uspjeh. Među njima treba posebno istaći Đuru Šlogara, jednog od najaktivnijih članova Narodne tehnike u Zagrebu za proteklih 20 godina, koji je za svoj rad 1964. godine nagrađen »Nagradom tehničke kulture grada Zagreba«.

Svake godine u našem se gradu organizira više domaćih i međunarodnih utrka. Veoma je teško i

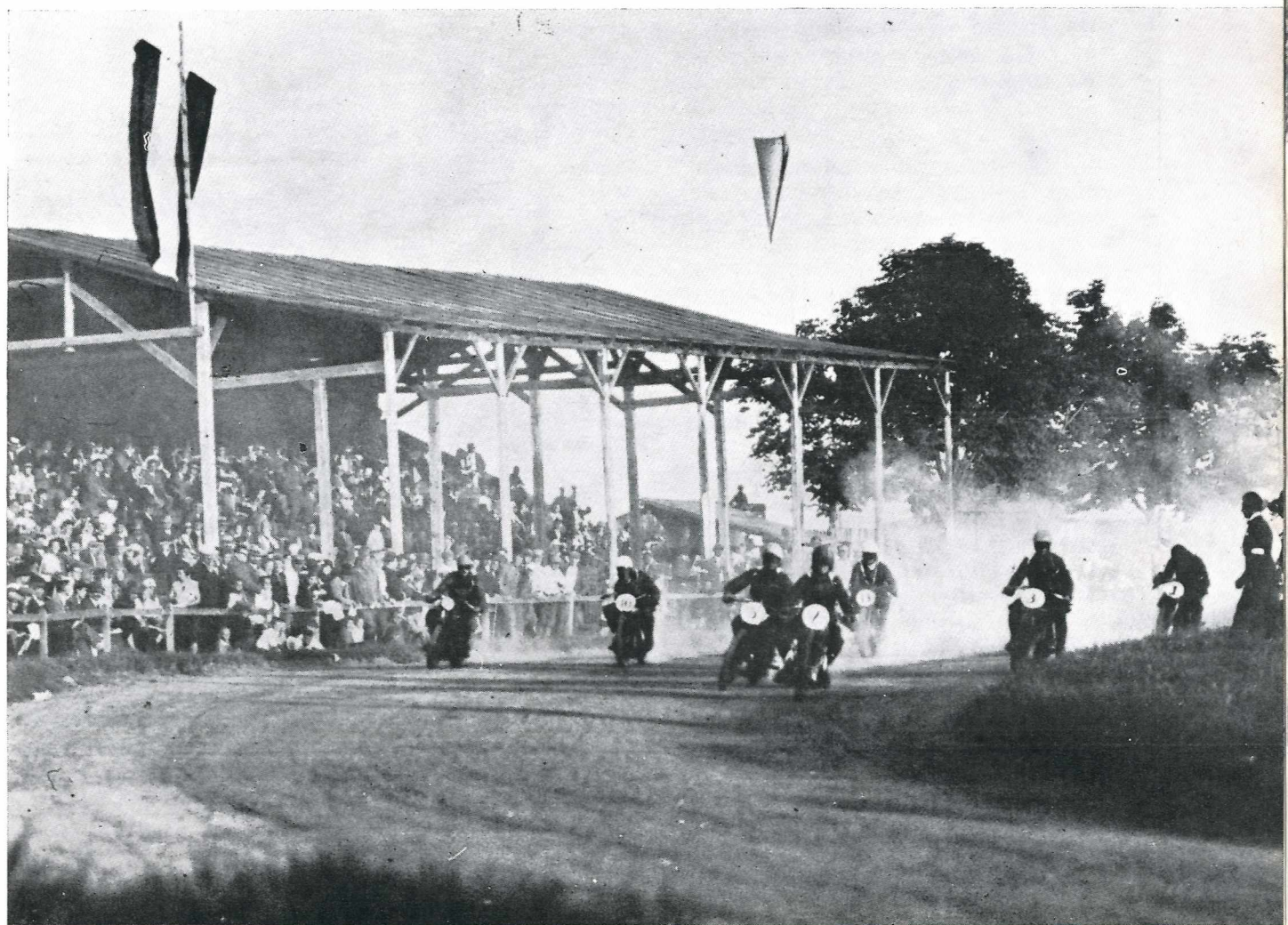
S MOTORISTIČKE STAZE MIRAMARE — Prizor s utrke iz 1936. godine

gotovo nemoguće zabilježiti sve akcije, utrke i druga natjecanja, kao i registrirati sve uspjehe i nagrade koje su osvajali zagrebački natjecatelji. Zagrebački vozači učestvuju na svim stalnim godišnjim utrkama u Opatiji, Crikvenici i Ljubelju, na svim prvenstvima Hrvatske i Jugoslavije. Dugi niz godina Zagreb ima prvake države u pojedinim disciplinama, kao što su spidvej vožnja, karting, a također i u brzinskim natjecanjima. U brzinskim utrkama posebno se ističe Boško Šnajder, koji samo u 1955. godini osvaja 10 prvih, 2 druge i 1 treću nagradu na domaćim i međunarodnim utrkama u zemlji i inozemstvu. Šnajder dugi niz godina predstavlja veliko ime jugoslavenske motoristike. Uz njega treba svakako spomenuti Vladu Jakušića, Stjepana Pažura, Renea Carneluttija, Nikolu Turjaka i Pocrnića, Vilka Severa i Borisa Marušu.

Posebno zanimljivu granu motoristike predstavljaju spidvej utrke. Odmah po osnutku auto-moto društva »Zagreb« njegovi članovi pristupaju izgradnji staze za spidvej utrke na Sveticama. Kasnije na trkalištu Miramare, a kada se ta staza zbog proširenja stambene izgradnje mora napustiti, gradi se nova staza na Kajzerici — na igralištu »Lokomotive«, gdje se do danas održalo niz veoma uspješnih

VETERAN ZAGREBAČKE MOTORISTIKE — Jerko Babić prije starta na utrkama u Opatiji 1949. godine

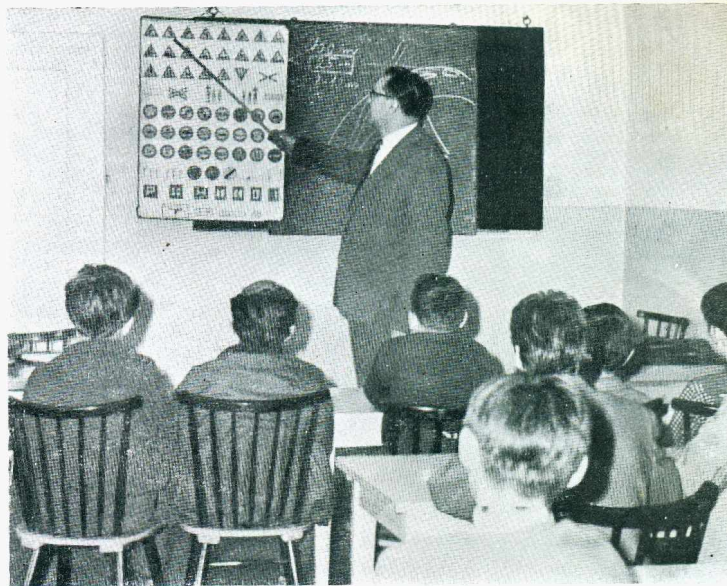
domaćih i međunarodnih spidvej takmičenja. Nastup na natjecanjima dozvoljen je samo specijalnim vozilima od 500 ccm sa snagom motora od 45 do 53 KS. Bitna karakteristika tih strojeva je u tome što nemaju mjenjač brzina i kočnice, a kao gorivo se upotrebljava mješavina metilnog alkohola. Za organizaciju ovakvih utrka potrebno je uložiti velike napore. Staza se za svaku utrku mora posebno urediti i osigurati. Oko svakog natjecanja angažiran je velik broj društvenih sportskih funkcionera koji prate i rukovode utrkom. Spidvej utrke privlače velik broj gledalaca, ljubitelja moto-sporta, a pojedine međunarodne utrke privlače i do 15.000 gledalaca, a često ih prenosi i radio-televizija. Najpoznatiji spidvej-vozači u Zagrebu za proteklih 20 godina jesu Jerko Babić, Veljko Metz, Josip Klemenčić i Drago Regvart.

Od 1961. godine zagrebački motoristi razvijaju novu djelatnost — moto-kros. Nosilac ove aktivnosti u Zagrebu bilo je u početku AMD »Sveučilište«, a kasnije tu djelatnost prihvataju auto-moto društva »Remetinec«, »Rade Končar«, »Zabok« i »Savski Marof«. Prvi istaknuti kros-takmičari bili su Eduard Bzik, Srećko Cvitanović i Miro Damjanović. Moto-kros staza u Zaboku stiče međunarodni ugled, te se na njoj održavaju domaće i međunarodne moto-kros utrke. U novije doba ističu se mlađi natjecatelji Boris Muvrin, Adolf Bele, Vilko Pavičić i dr. Adolf Bele postaje 1966. godine prvak Hrvatske i Slovenije u moto-krosu.

Posljednjih godina u našoj zemlji sve veću popularnost stječu karting utrke. Posebne zasluge za razvoj ove grane auto-moto sporta ima AMD »Zagreb« i njegovi članovi Ante Ruljančić, Stjepan Šantavec i Boris Maruša. Već se 1960. godine grade prvi karting strojevi vlastite konstrukcije. Karting je u početku bio senzacija na zagrebačkim ulicama, ali danas je već dobro poznat i vrlo privlačan, naročito za omladinu. Posljednjih godina održano je u Zagrebu više karting-utrka uz učešće domaćih i stranih vozača.

Auto-moto društva u Zagrebu rade također aktivno na organiziranju društvenog života svojih članova i njihovih obitelji. Svake godine organiziraju se kolektivni izleti, ocjenske vožnje automobilima, predavanja i drugi oblici društvenog života. Auto-moto društva organiziraju kampove za svoje članove uz poznate moto-utrke, kao što je onaj u Preluci uz utrku »Velika nagrada Jadrana«. Posredstvom Svjetskog saveza DKW-klubova priređuju se zvjezdaste vožnje DKW automobila iz raznih zemalja Evrope s ciljem u nekom turističkom mjestu naše obale. Tako je 1963. godine u zvjezdastoj vožnji učestvovalo oko 500 automobila s preko 1.500 učesnika, a cilj je bio u Rovinju. Organizator i do-

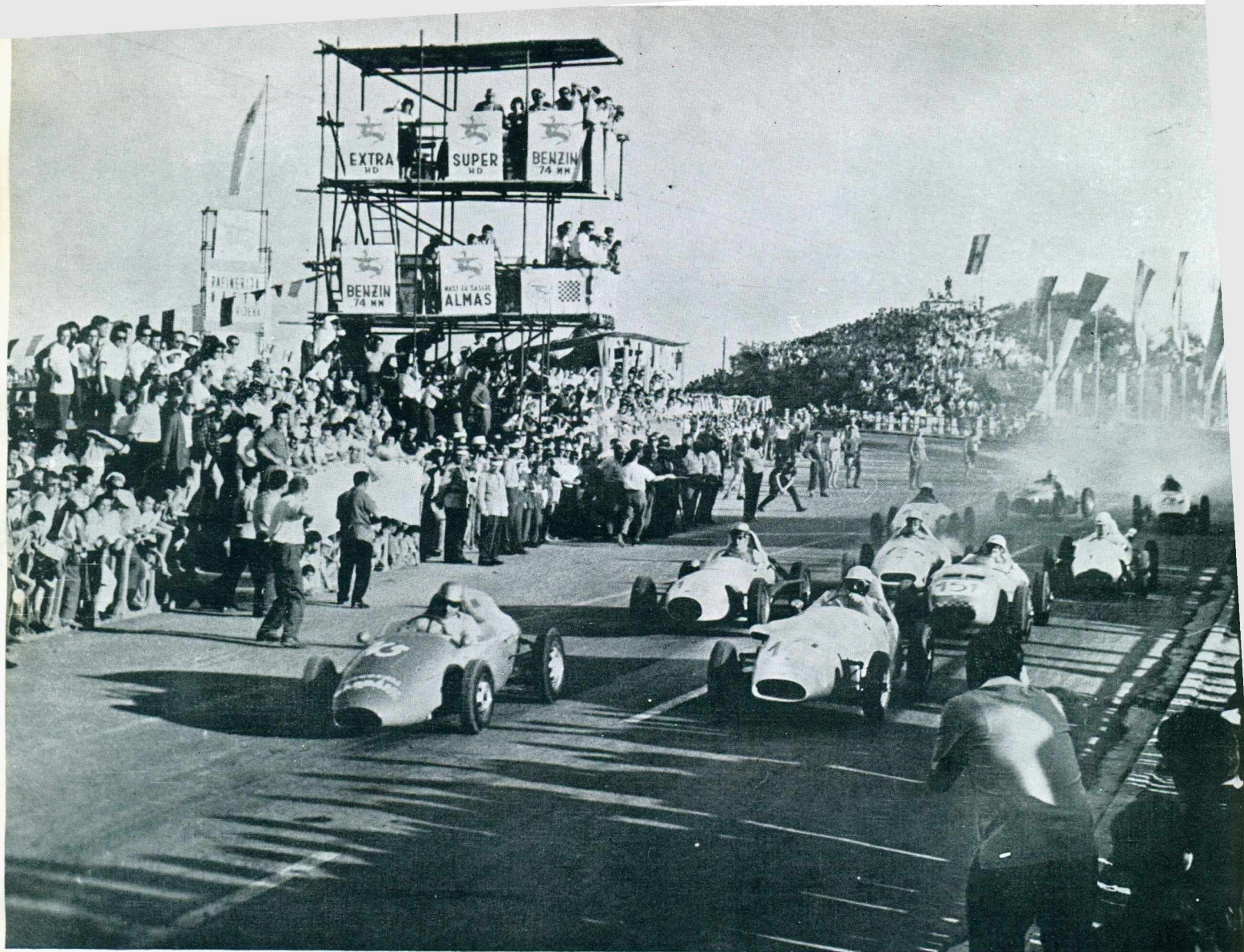
POBJEDNIK NEIZVJESTAN — Natjecanja karting vozila sve više osvajaju publiku

SAOBRAĆAJNI ODGOJ MLADIH — Djeca upoznaju saobraćajne znakove na predavanju u AMD »Zagreb«

JOŠ JEDNA NAGRADA — Vilko Sever (na slici lijevo), istaknuti zagrebački motorista i pobjednik mnogih utrka

MEDUNARODNA UTRKA »VELIKA NAGRADA JADRANA« — Staza u Preluci kod Opatije. Zagrebački natjecatelji stalni su učesnici ove naše najveće auto-moto manifestacije.

maćin ove zanimljive priredbe, koja ima velik značaj za razvitak našeg turizma, bilo je AMD »Zagreb«. Značajnu aktivnost razvijaju i posebni klubovi u okviru auto-moto društava. Tako su posebno aktivni »Fićo-klub«, »DKW-klub« i »Prima-klub« u AMD »Zagreb«, »Vespa-klub« u AMD »Rade Končar« i »Moskvič-klub« u AMD »Miramare«. Članovi klubova na taj način rješavaju niz zajedničkih problema, organiziraju zajedničke turističke priredbe, organiziraju uzajamnu stručnu pomoć, održavaju niz stručnih predavanja, i dr.

U okviru auto-moto društava organizira se stručna pomoć, naročito vlasnicima motornih vozila, da lakše rješavaju poteškoće oko održavanja svojih vozila. U tu svrhu uz svako auto-moto društvo postoji priručna radionica, u kojoj se uz nešto po-

voljnije cijene mogu izvršiti manje popravke. Auto-moto društvo »Zagreb« pokrenulo je također akciju za izgradnju objekta, odnosno servisa na principu »uradi sam«, gdje bi članovi društva mogli sami oprati, podmazati ili izvršiti manji pregled ili popravak svoga vozila.

Danas na užem i širem području Zagreba djeluje 26 auto-moto društava; ona su za proteklih 20 godina bila nosioci aktivnosti i rada na širenju motorizma i automobilizma u našem gradu; ona su osposobila velik broj vozača koji se danas kreću zagrebačkim ulicama. Gledano u cjelini ove su organizacije izvršile značajan društveni posao od općeg interesa, posebno na širenju motorizacije, saobraćajne kulture, i uopće na širenju tehničke kulture među našim građanima.

ZRAKOPLOVSTVO

Nekoliko dana nakon oslobođenja Zagreba grupa naprednih omladinaca uz podršku organizacije USAOH-e preuzela je inicijativu da se u gradu aktiviraju sportske zrakoplovne djelatnosti. Na nekoliko mjesta u gradu ostao je razni trofejni materijal od bivših zrakoplovnih organizacija. Grupa omladinaca koncentrirala je sakupljeni materijal i započela radom u okviru tzv. Kongresne modelarske škole u Ilici 8. Tako je već 1945. godine otpočela amaterska sportska zrakoplovna djelatnost u gradu Zagrebu. Iz tih prvih začetaka zrakoplovne djelatnosti kasnije se razvio masovni zrakoplovni pokret zagrebačke omladine. U okviru opće sportske zrakoplovne djelatnosti razvile su se tokom slijedećih godina posebne grane, kao modelarstvo, jedriličarstvo, padobranstvo i motorna pilotaža.

MODELARSTVO Modelarstvo je najstarija grana sportske zrakoplovne djelatnosti u gradu Zagrebu. Već se 1945. godine u okviru Kongresne modelarske škole okupilo nekoliko stotina omladinaca i pionira na raznim zrakoplovnim modelarskim tečajevima. Jedna od najnaprednijih modelarskih radionica zagrebačkih modelara nalazila se tada u Fijanovoj ulici. Modelari odmah pristupaju izradi statičnih i letećih modela, djelomično i prema vlastitim konstrukcijama. U prvo vrijeme leteći modeli su mahom na gumeni pogon, a nešto kasnije konstruiraju se i grade modeli na motorni pogon.

Ambiciozni i poletni modelari od samog početka žele da se rezultatima svoga rada predstave javnosti. Ti nastupi organiziraju se kao propagandne manifestacije da se sportskom zrakoplovstvu privuku što šire mase omladine i da se demonstriraju umješnost, iskustvo i ljepota kojom su modeli izgrađeni. Već 1946. dolazi do prvog saveznog takmičenja letećih modela na aerodromu »Borongaj«, na kojem učestvuju i članovi aero-kluba »Zagreb«. Kasnije se gotovo svake godine organiziraju takmičenja, mitinzi i demonstracije sobnih i letećih modela, na kojima uvijek učestvuju i zagrebački modelari. Tako se u srpnju 1947. godine u okviru »Vazduhoplovnog tjedna« održava Republičko takmiče-

nje letećih modela Hrvatske, a priredena je i zrakoplovna izložba, na kojoj modelari prikazuju svoje najuspješnije radove. U lipnju 1947. godine, prvi puta poslije rata, jugoslavenski modelari odlaze na međunarodno takmičenje zrakoplovnih modela u Švicarsku. U jugoslavenskoj ekipi nalazi se i jedan Zagrepčanin. Zagrebački modelari daju svoje predstavnike u republičku ekipu i na II saveznom takmičenju letećih modela u Ljubljani, gdje Zagrepčanin Valčić Leander postiže najbolji rezultat u ekipi i osvaja drugo mjesto u kategoriji jedrilica slobodne konstrukcije. Na I saveznom takmičenju sobnih modela u Sarajevu ekipu Hrvatske u cijelosti predstavljaju modelari iz Zagreba. Zagrebački modelari se nalaze u ekipi Hrvatske i na III saveznom takmičenju letećih modela. I tako iz godine u godinu, iz manifestacije u manifestaciju, zagre-

PRVI NASTUP U JAVNOSTI — Članovi Kongresne modelarske škole na jednoj smotri u Zagrebu

PRIJE 20 GODINA — Žarko Manojlović i Zdenko Jureša na Borongaju s takmičarskim modelima

PRIPREME PRED NATJECANJE — Pioniri — članovi modelarskih sekcija pred takmičenje na aerodromu Borongaj

bački modelari demonstriraju svoje stručno znanje i inventivnost i postižu vrhunske rezultate.

Međutim, mnogi se modelari ne zatvaraju u uski krug svoga konstruktorskog interesa. Oni se uključuju i u druge aktivnosti zrakoplovnog sporta. Iz redova modelara potječu i prvi jedriličari u Zagrebu i Hrvatskoj. Nije zanemarena također ni obrazovna djelatnost i djelatnost na propagandi i širenju zrakoplovnog modelarstva. Gotovo po svim zagrebačkim školama osnivaju se kružoci zrakoplovnog modelarstva. Instruktori zrakoplovnog modelarstva odlaze na prugu »Šamac—Sarajevo«, gdje u okviru III brigade »Tehnika i sport« vode tečajeve iz modelarstva.

Pokret sportskog zrakoplovstva sve više se omasovljuje. Zagrebačka organizacija u to vrijeme ima preko 1.000 članova. Takva masovnost urodila je i kvalitetom koja se odražava u vrhunskim rezultatima. Tako na II saveznom vazduhoplovnom sletu u Rumi ekipa modelara iz Zagreba osvaja prvo mjesto. Od 11 mogućih prvih mjesta 7 je pripalo učesnicima iz Zagreba. Najuspješniji zagrebački modelari iz toga vremena su Marijan Knivald, Davorin Kapić, Emil Fresl, Leander Valčić, Vilim Kmoch i Marijan Mekić. Svi su oni, svaki u svojoj kategoriji modela, ostvarili nekoliko saveznih rekorda. Zagrebački modelari već tada osvajaju tehniku gradnje modela na motorni pogon — na diesel, klipni i raketni motor.

Slijedećih godina nižu se takmičenja u zemlji i u inozemstvu. Takmičenja se organiziraju u različitim kategorijama modela, u brzini letenja u pravcu, u kružnom letenju, u dirigiranom letenju. Na svim takmičenjima učestvuju i zagrebački modelari. U svakoj ekipi republike ili u državnoj reprezentaciji nalaze se i članovi zagrebačke organizacije zrakoplovnih modelara. Tako na takmičenju u Novom Sadu modelar Duško Muzikant postiže dva savezna rekorda s modelom helikoptera na gumeni pogon, a Emil Fresl s modelom na raketni pogon u kružnom dirigiranom letu. U takmičenju sobnih modela najuspješniji takmičar iz Zagreba je Emil Fresl. Na finalu III modelarskog cupa Zrakoplovnog saveza Hrvatske ekipni pobjednik postaje ekipa Zagreba, a najbolji predstavnici su Duško Muzikant i Emil Fresl. Na takmičenju sobnih modela u Beogradu prvo mjesto osvaja Zagrepčanin Duško Muzikant. Na svjetskom prvenstvu zrakoplovnih modelara u kategorijama slobodno letećih modela u Bavorskoj ekipa Zagreba osvojila je u kategoriji letećih modela četvrto mjesto.

Kako se usavršava tehnika izgradnje modela tako se postižu i sve bolji rezultati. Savezni rekorderi u letu modela raznih kategorija postaju Julije Merory sa sobnim modelom raspona 90 cm i Marijan Ivanček s teledirigiranim modelom. Zagrebački modelar Julije Merory proglašen je 1964. godine za najboljeg sportaša Zrakoplovnog saveza Hrvatske, a 1966. tu je titulu osvojio Vilim Kmoch.

REPREZENTACIJA VSJ ZA SVJETSKA PRVENSTVA U MODELIMA
NA GUMENI POGON 1961, 1963. i 1965. — Zagrepčani Fresl,
Knoch i Merory

JEDRILIČARSTVO Nekako u isto vrijeme kada su otpočeli rad zagrebački modelari, datira i početak organiziranog rada zagrebačkih jedriličara. Grupa starijih pilota jedriličara formira I matičnu jedriličarsku grupu čiji je zadatak bio da obnovi plovni park jedrilica preuzet od bivših organizacija. Već 1946. godine na aerodromu u Borongaju vrši se trening nastavnog kadra, obučena je grupa starijih pilota jedriličara i izvršeni prvi pokusni letovi s pogonom na gumu. Veća grupa modelara započinje s obukom u letenju jedrilicama.

Na I jedriličarskom sletu u Brežicama učestvuju iz Zagreba dvije ekipe. Prva ekipa osvaja prvo mjesto, a druga četvrto. Najbolji pojedinac bio je Ladi-slav Čagalj, a treći Mordej Franc, obojica iz zrakoplovnog društva »Zagreb«.

Jedriličarstvo u Zagrebu privlači sve veći broj omladinaca, posebno iz redova modelara. Gradi se više tipova jedrilica u amaterskom konstrukcionom bi-rou. U 1950. godini po instrukcijama Vazduhoplov-nog saveza Jugoslavije osnovana je Zrakoplovna škola za modelarstvo, jedriličarstvo, padobranstvo i motornu pilotažu. Najaktivniji u školi bili su jedriličari. Do tada je ospoboljeno 85 jedriličara pilota »C« klase, a 1950. godine pridružilo im se još nekoliko desetina pilota jedriličara »A«, »B« i »C« klase. Izvršeno je 368 polijetanja pomoću gume, 1.240 letova pomoću vitla i 774 leta u sprezi s avionom s ukupno 474 sata letenja.

Jedriličari učestvuju u svim savezним, republičkim i međunarodnim takmičenjima, aeromitinzima i sletovima zajedno s modelarima, padobrancima i

NA DEFILJEJU — Članovi jedriličarske grupe vuku jedrilicu »Salamandru«

NA AERODROMU BORONGAJ — Jedrilica »Komar-B« na slijetanju

pilotima motornih aviona. Na tim manifestacijama postižu se i prvi skromni, ali u to vrijeme značajni rezultati. Tako jedriličarka Zlata Klapčić postavlja savezni rekord letenja na jedrilici »Komar« u slobodnom preletu linije Zagreb — Ogulin koja je iznosila 81 km. Franc Mordej i Milan Širunić na jedrilici »Ždrak« također postavljaju savezni rekord letom na određeni cilj na stazi dugoj 98 km. Grupa zagrebačkih jedriličara entuzijasta gradi prototip jedrilice za početničku obuku jedriličara — »Borongaj«. Izvršena je probna obuka jedne grupe pilota, i jedrilica je zatim poslana na ispitivanje u Savezni vazduhoplovni centar u Vršac. Ovime su zagrebački jedriličari prvi počeli suvremeni način obučavanja pilota jedriličara na dvosjednim jedrilicama. Do tada se obuka vršila na jednosjedima, kod čega je proces školovanja bio duži i manje siguran. Na III saveznom vazduhoplovnim takmičenju Zagrepčanin Aleksandar Saradić postavlja savezni rekord na jedrilici »Vaja« preletom na određeni cilj na stazi Ruma — Skopje (355 km). Na takmičenju »Nordijska klasa« za Švedski kup, koje je naknadno proglašeno za svjetsko prvenstvo, Zagrepčanin Stjepan Benfest osvaja prvo mjesto i tako postaje svjetski prvak. Iste, 1955. godine, Aleksandar Saradić čini veliki podvig i obara raniji savezni rekord preletjevši određeni cilj s povratkom na stazi Zagreb — Ljubljana — Zagreb, dugoj 232 km. Iduće godine on zajedno sa Zvonimirom Rainom postiže savezne rekorde dvosjednom jedrilicom — relativnu visinu 4.100 m i apsolutnu visinu 4.800 m. U povodu 60-og rođendana druga Tita organizirana je i posebna štafeta jedriličara. Od Zagrepčana su u štafeti učestvovali Vilim Lisac i Rudolf Berković. Na slijedećim takmičenjima zagrebački jedriličari osvajaju nekoliko saveznih rekorda. Tako na IV saveznom jedriličarskom takmičenju u Borovu Zvonko Rain osvaja dva savezna rekorda s jedrilicom »Vaja« na liniji Borovo — Skopje, a Božidar Komac i Marijan Knivald s jedrilicom »Ždrak« u disciplini polet—cilj—povratak na liniji Vršac — Zemun — Vršac. Na Svjetskom jedriličarskom prvenstvu u Kompfilu (Engleska) 1954. godine učestvuje i naša ekipa Rain (Zagreb) i Komac (Vršac) i u kategoriji dvosjeda postiže odličan rezultat i priznanje. Gotovo svake godine održava se niz takmičenja i manifestacija sportskog zrakoplovstva na kojima redovno učestvuju i sportski zrakoplovci iz Zagreba, posebno jedriličari, i osvajaju nove rekorde i nova priznanja. Spomenut ćemo ovdje još one najzapaženije: tandem Rain — Bogojević postavljaju državni i prvi svjetski rekord preletjevši trokut opsega 300 km brzinom od 44,177 km/sat. Odmah za njima taj rekord obaraju Komac — Salaj na jedrilici »Košava« preletjevši trokut opsega 300 km brzinom od 58,379 km/sat. Marijan Malčević postavlja dva rekorda s jedrilicom »Vaja« s apsolutnom visinom od 8.953 m i relativnom od 8.320 m. Jedriličarka Olga Šoškić postiže 1963. godine rekord s jednosjednom jedri-

licom (302 km), a nešto kasnije s pratiocem u dvosjednoj jedrilici postiže u Vršcu relativnu visinu od 1.980 m i apsolutnu visinu od 2.180 m.

Uspjesi i rekordi zagrebačkih jedriličara brojni su. Ovaj lijepi sport osvaja sve više omladine. On u sebi uključuje ne samo divne užitke leta u visinama nego i hrabrost, snalažljivost i odlučnost.

PADOBRANSTVO Prvi začeci djelatnosti zagrebačke omladine u ovoj grani sportskog zrakoplovstva datiraju iz 1947. godine, kada je grupa zagrebačkih omladinaca otišla u centre u Sloveniju (Ribnica) na prva skakanja, budući da je komanda ratnog zrakoplovstva osigurala instruktorski kadar i druge uvjete za razvitak padobranstva. Već iduće, 1948. godine, padobranstvo se organizira i u Zagrebu. Uz pomoć instruktora sportskog i ratnog zrakoplovstva vrši se masovna obuka i izvode prvi skokovi padobranom. Te se godine u okviru sportskog zrakoplovnog društva »Zagreb« organizira padobranska sekcija, koja pokazuje naročitu aktivnost 1949. godine u vrijeme takmičenja u čast V kongresa KPJ i I kongresa Narodne tehnike Jugoslavije.

U PRVIM DANIMA — Grupa modelara s modelima vlastite konstrukcije

Kada se 1950. godine formirala Zrakoplovna modelarska, jedriličarska, padobranska i škola motornog letenja, padobranstvo je u Zagrebu već vrlo popularno. Do 1950. godine padobranom je skakalo preko 800 omladinaca, a te se godine u ovu granu sportskog zrakoplovstva uključuje 236 omladinaca. Desetorica od njih osvaja značku sportskog padobranca, a 17 ih se priprema za to zvanje.

Sportsko padobranstvo se međutim ne može odvojiti od ostalih grana sportskog zrakoplovstva — modelarstva, jedriličarstva i sportske pilotaže. Kako napreduje tehnika izgradnje sportskih modela i tehnika izgradnje sportskih, vojnih i transportnih aviona, tako se uvežbavaju i usavršavaju novi načini skakanja padobranom. Padobranici u Jugoslaviji, kao i u svijetu, također održavaju svoja takmičenja. Na III republičkom padobranskom prvenstvu u Daruvaru učestvuju i zagrebački padobranici. Ekipa Zagreba osvojila je treće mjesto, a najbolji Zagrepčanin u muškoj konkurenciji bio je Muhdžar. Tada je održano i I padobransko prvenstvo za žene, ali Zagreb nije imao svoje predstavnice. Već iduće godine, 1956. zagrebački padobranac Franjo Stipković učestvuje u omladinskoj ekipi Zrakoplovnog saveza Hrvatske u sastavu pet omladinaca, koja je postavila državni i svjetski rekord u grupnom skoku s visine od 1.000 m danju s prosječnim rasto-

INŽ. RUDOLF FIZIR — veteran jugoslavenskog zrakoplovstva, istaknuti konstruktor

SMJELOST I NEUSTRAŠIVOST — Padobranac AK »Zagreb« u slobodnom padu, zadržka u otvaranju padobrana, stil »lasta«

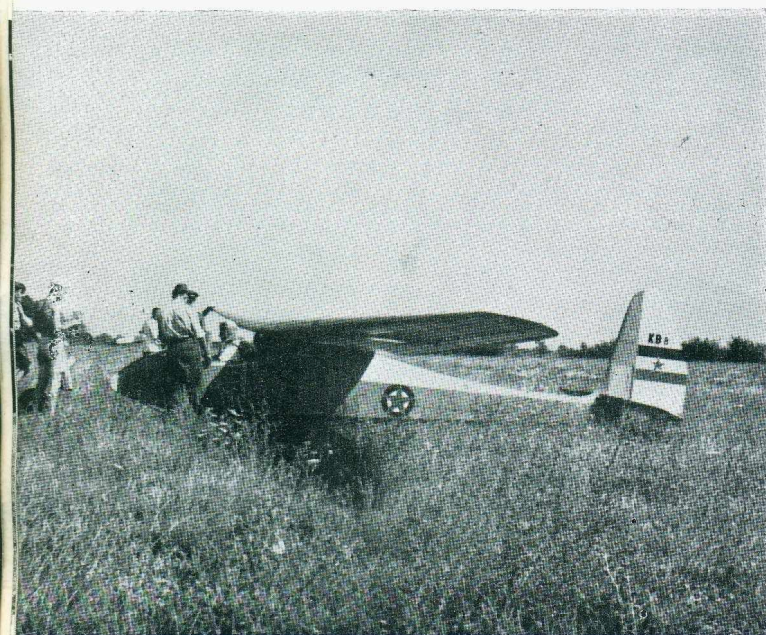
janjem od cilja 15,98 m. Iste godine na V saveznom takmičenju padobranaca u Leskovcu Zagrepčanin Branko Dobrinić zauzima u generalnom pojedinačnom plasmanu četvrto mjesto, a u disciplini skok na cilj sa 600 m zauzeo je prvo mjesto. Njegov klupski drug Malešević zauzeo je u generalnom plasmanu šesto mjesto. Ne prođe gotovo ni jedno takmičenje padobranaca u našoj zemlji a da na njemu ne učestvuju i zagrebački sportski padobranici. Godine 1958. održane su u Vršcu pripreme državne reprezentacije padobranaca za svjetsko prvenstvo. Među reprezentativcima je i Zagrepčanin Branko Dobrinić, koji je tom prilikom u okviru takmičenja u čast rođendana druga Tita u grupi s još dva padobranca oborio svjetski i državni rekord, skočivši na cilj sa zadržkom sa 1.500 m s udaljenošću od cilja od 3,89 m.

Kao i mnogi aktivisti Narodne tehnike iz drugih grana, i padobranici rade na popularizaciji i oma-

sovljenju ove djelatnosti Narodne tehnike. Oni održavaju niz propagandnih takmičenja u zemlji i inozemstvu. Zagrebački padobranici organiziraju tako propagandne skokove u Križevcima, učestvuju u postavljaju grupe državnih rekorda danju s visine od 600 m bez zadržke, u državnoj reprezentaciji uvijek se nalaze i zagrebački padobranici. Danas je padobranski sport u Zagrebu dobro razvijen, tehnički dobro opremljen, zagrebački padobranici postali su po svojim uspjesima i rezultatima poznati

POD NAŠOM ZASTAVOM — Jugoslavenske reprezentativke Marica Barić i Natalija Stefanović osvojile su brojne nagrade na međunarodnim i domaćim padobranskim natjecanjima. Zagrepčanka Marica Barić (na slici lijevo) nesretnim slučajem poginula 1963. godine

POSILIJE LETA — Jedrilica »Komar-B« na aerodromu Borongaj

ne samo u našoj zemlji nego i u svijetu. Vrata ovog divnog sporta otvorena su uvijek mladim hrabrim ljudima.

MOTORNA PILOTAŽA Zagrepčanin David Švarc nije mogao realizirati svoje zamisli u rodnom kraju. Morao je otići u Berlin gdje je dobio sredstva da izradi prvi dirizabl od aluminijske. Međutim, zdravlje mu nije omogućilo da 1897. godine vidi prvi polet svoje letilice. U Zagrebu se zatim javljaju novi entuzijasti na polju motornog letenja. Godine 1910. pionir zrakoplovstva u nas Edvard Rusjan iz Gorice udružuje se s Mihajlom Merčepom. Njih dvojica nabavljaju u Parizu motor i u Zagrebu ga ugrađuju u tek izgrađeni monoplan »Merčep-Rusjan«. Ovim avionom Rusjan 1911. godine izvodi uspjele javne letove u Zagrebu. Poslije toga Rusjan odlazi u Beograd, gdje je prilikom jednog leta poginuo, a Merčep nastavlja s izgradnjom aviona, i do 1914. godine izgradio je četiri monoplana. S jednim od tih aviona pilot Novak pobjeđuje 1912. godine na jednom takmičenju u Budimpešti. Zagrebački inženjer Slavoljub Penkala bavi se također konstrukcijom aviona, pa 1909. godine patentira konstrukciju aviona s originalnim sistemom upravljanja. Na tom principu on 1910. gradi uspješni avion i vrši eksperimente u okolini Zagreba. Eto, to su bili prvi koraci motorne pilotaže u nas. Oni su počivali na amaterskom i sportskom duhu prvih pionira koji su u tom po-

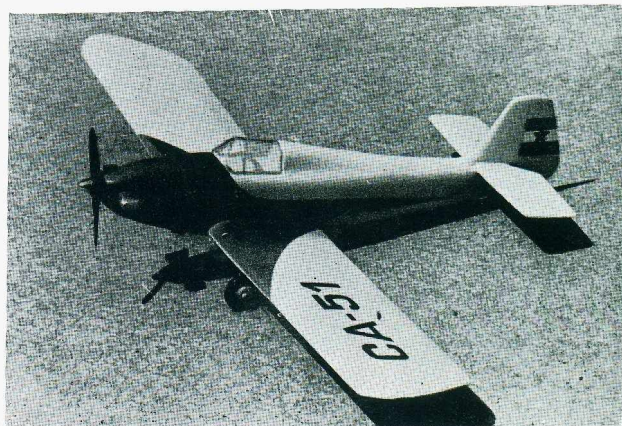
gledu slijedili zbivanja u svijetu. Poslije njih slijedili su drugi, koji su imali više mogućnosti, i rezultat tih nastojanja bilo je uspostavljanje jugoslaven-skog zračnog saobraćaja na redovnoj liniji Beograd — Zagreb 1928. godine.

Poslije oslobođenja zemlje u okvirima sportskog zrakoplovstva razvija se također i motorna pilotaža, iako sporije nego druge grane sportskog zrakoplovstva. No kako se organiziraju i konsolidiraju modelarstvo, jedriličarstvo i padobranstvo, tako se usporedo kod zagrebačke omladine razvija i sve življi interes za motornu pilotažu. Već 1950. godine zagrebački modelari prilaze razradi dokumentacije za izradu aviona s motorom KDF, koji će kasnije nazvati CA-51. Te je godine osnovana i škola motornog letenja, i osposobljeno 16 polaznika na prvom dijelu kursa. Konstruiranje i izrada prototipa ultra lakog aviona CA-15 izvršena je 1951. godine.

Već slijedeće, 1951. godine, u povodu 60-og rođendana druga Tita u štafeti Vazduhoplovnog saveza Jugoslavije učestvuju i Zagrepčani Vilim Lisac i Rudolf Berković. Štafeta je kružno obletjela Jugoslaviju i u Beogradu uručila štafetnu palicu VJS drugu Titu. Godine 1953. Rudolf Berković postavlja s ultralakim avionom CA-51 savezni rekord preletjevši u krugu bez spuštanja 1.179 km.

Zajedno s modelarima, jedriličarima i padobrancima na mnogim takmičenjima, aeromitinzima i sletovima učestvuju i zagrebački sportski piloti. Tako zagrebački takmičari učestvuju gotovo na svim aerorelijima i osvajaju zapažena mjesta i nagrade. Paralelno s tim završena je 1955. godine izrada prototipa sportskog turističkog aviona V-55, na kojem 1960. godine Aleksandar Globočnik postavlja državni rekord letom u zatvorenom krugu bez

MAKETA ULTRALAKOG AVIONA »CA-51« — konstrukcija i izrada zagrebačkih zrakoplovaca

U PUNOM ZAMAHU — S jednog natjecanja modelara s brzinskim modelima (na slici lijevo Reno Varjačić, desno Marijan Ivanček)

spuštanja s brzinom 188,208 km/sat u opsegu od 100 km. Na III evropskom aeroreliju na maršruti Augsburg—Graz—Beograd—Solun učestvuju i Zagrepčani s ekipom Matuka—Zarevski. Te, 1963. godine motorni pilot Zagrepčanin Kurjaković Zlatko postiže novi državni rekord: s avionom V-55 preletio je u zatvorenom krugu 1.502,676 km, zatim u krugu opsega 1000 m postiže brzinu od 165,14 km/sat, te visinu od 6.086,8 m. S avionom CA-51 postigao je visinu od 3.861 m.

Danas zagrebački sportski zrakoplovci u okviru Saveza aero-klubova grada Zagreba, u koji je uključeno 5 aero-klubova i 40 klubova zrakoplovnog podmlatka, razvijaju opsežnu sportsku amatersku djelatnost na polju modelarstva, jedriličarstva, padobranstva i sportske pilotaže. Oni raspolažu s 5 jedrilica, 11 aviona i 37 padobrana te brojnim radionicama u kojima mladi konstruktori slijede najnovija dostignuća zrakoplovne tehnike u nas i u svijetu.

FOTO-AMATERIZAM

U svojoj magistralnoj radnji »Sto godina fotografije u Hrvatskoj« mg. Nada Grčević navodi da se fotografija u Hrvatskoj pojavila najprije u vidu »dagerotipije«, i to 1840. godine, kada je naš slikar N. Novaković snimao prve panorame Zagreba i okolice. Nakon jednog decenija dominacije dagerotipije počela je prevladavati nova tehnika fotografije. Prvi naši majstori prišli su fotografiji uglavnom iz slikarskih redova. Kod nas su pojedini ljubitelji fotografije djelovali već osamdesetih godina XIX stoljeća, pa i ranije, no veće značenje dobila je amaterska fotografija tek pojavom prvog kluba »amatera fotografa«, koji je pod okriljem Društva umjetnosti bio osnovan u Zagrebu 1892. godine kao prva foto-amaterska organizacija na Slavonskom jugu, i to istovremeno s pojavom velikog foto-amaterskog pokreta na Zapadu.

Odmah po oslobođenju, poslije II svjetskog rata, okupljaju se zagrebački foto-amateri, a već 1947. osnovano je, odnosno obnovljeno Foto-amatersko društvo, kasnije foto-klub »Z a g r e b«. Time je aktivnije oživljen organizirani rad poznatih foto-amatera i ljubitelja fotografije, kojih je u to doba Zagreb imao prilično mnogo. U tim prvim poslijeratnim godinama pristupa se također i izobrazbi i stručnoj obuci kadra putem tečajeva, stručnih predavanja i drugih vidova izobrazbe, kao najvažnijem zadatku u proširenju i omasovljenju organizacije i foto-amaterstva u Zagrebu.

Pred I saveznu konferenciju »T e h n i k a i s p o r t« u Zagrebu je već bilo nekoliko društvenih i ličnih amaterskih foto-laboratorija za izradu fotografija i obučavanje kadrova iz redova mlađih ljudi, posebno u sindikalnim organizacijama. Upravo tu se i postiže kvalitet, toliko potreban fotografiji, koja je nastojala da probije put kako u zemlji tako i u svijetu.

Foto-amateri Zagreba prvi su poslije rata počeli 1948. godine slati svoje radove na izložbe van granica naše zemlje. Tako je pojava naših foto-ama-

tera u međunarodnim salonima u to doba veoma mnogo značila za afirmaciju naše zemlje. Te godine zagrebački majstor fotografije i prijeratni foto-amater Tošo Dabac postiže izvanredan uspjeh na međunarodnoj izložbi »American Photography« u Bostonu osvajanjem prve nagrade, čime mnogo pridonosi ugledu naše zemlje.

Foto-savez Jugoslavije povjerio je zagrebačkim amaterima organizaciju Prve savezne izložbe fotografije 1949. godine. To je bila prva poslijeratna kolektivna izložba fotografije održana u našoj zemlji. Prije toga foto-amateri Zagreba održavaju niz tečajeva, kritika slika i stručnih dogovora. Oni uz projekcije ocjenjuju i prikazuju svoje radove. Na ovoj značajnoj izložbi zagrebački foto-amateri su postigli prve uspjehe i osvojili najveće nagrade.

Na velikoj izložbi tehničkih dostignuća — priredenoj na Trgu Republike u Zagrebu — učestvuju članovi zagrebačkog foto-kluba. Njihovi su eksponati za ono vrijeme izvanredni i u tehničkom i u umjetničkom pogledu. Članovi foto-kluba učestvuju u održavanju masovnih stručnih tečajeva iz tehničkih djelatnosti, koje su u Zagrebu poslije rata organizirali za pripadnike JNA i članove sindikalnih organizacija.

Brzi razvoj fotografije uopće, posebno umjetničke u Zagrebu, te želja za kvalitetnim radom i mogućnost izrade fotografije u klupskim i privatnim laboratorijima, omogućio je plasman i veliku afirmaciju zagrebačke fotografije u svijetu. Majstori-umjetnici fotografije kao što su Tošo Dabac, Oto Hohnjec, Mladen Grčević, Marijan Szabo, Zlatko Zrnc, Milan Pavić i drugi postaju sve popularniji u svijetu. Mnogi njihovi radovi izloženi su u najpoznatijim salonima fotografije. Do 1950. godine zagrebački foto-amateri nastupaju u svjetskim salonima pojedinačno, a te se godine na inicijativu foto-kluba »Zagreb« pristupa organiziranim nastupima na svjetskim salonima fotografije. Zagrebački foto-amateri tako kolektivno nastupaju na preko sto internacionalnih izložbi fotografije na svim kontinentima, osim Australije, i u 52 grada — u Belgiji, Engleskoj, Finskoj, Holandiji, Italiji, Luksemburgu, STT, Švicarskoj, Švedskoj, Zapadnoj Njemačkoj,

DABAC TOŠO — Istarske majke

Izlagana: Austrija, Italija, SR Njemačka, Poljska, Finska, Francuska, SAD, Brazil, Mexico, Indija i dr.

Nagrađena: Beograd, Zagreb, Ljubljana, SAD, Italija, Francuska

Sjedinjenim Američkim Državama, Kanadi, Meksiku, Argentini, Brazilu, Egiptu, Južnoj Africi, Indiji, Japanu, Hong-Kongu i Burmi. Na ovim izložbama članovi foto-kluba »Zagreb« postigli su zapažene uspjehe — osvojili su 6 prvih, 15 drugih, 25 trećih nagrada, 24 diplome, a 14 radova bilo je otkupljeno.

Međutim, tih godina zagrebački foto-amateri ne zapostavljaju svoj društveni rad, svoju pomoć i razmjenu iskustava s drugim organizacijama foto-amatera u zemlji. Oni posjećuju foto-amatere Osijeka, Ljubljane, Karlovca i Rijeke i prenose im svoja iskustva. Zagreb je često sastajalište foto-amatera iz cijele zemlje. U Zagrebu je proradila prva i jedina tvornica fotomaterijala u našoj zemlji — »Foto-kemika«, koju češće posjećuju zagrebački i foto-amateri iz cijele zemlje. Da bi se osiguralo snabdijevanje kvalitetnim fotomaterijalom, koga je u poratnim godinama nedostajalo, foto-klub »Zagreb« osnovao je trgovačko poduzeće za snabdijevanje fotomaterijalom »Foto-amater« — kasnije »Foto-komerc«.

Godine 1950. dolazi do omasovljenja postojećih organizacija u poduzećima, ustanovama i planinarskim društvima (»Rade Končar«, »Foto-kemika«, »Naprijed«, PD Velebit, Komisija za kinematografiju, »Jadran-film«, »Foto-služba«, Dom JNA i dr.). Inicijativa za organiziranje republičkih izložbi fotografije, koja je prihvaćena kao stalan oblik rada organizacija u svim našim republikama, potekla je u Zagrebu. Zagrebački foto-amateri su organizatori Prve republičke izložbe foto-amatera Hrvatske, koja je 1951. godine priređena u Zagrebu. Oni su na ovoj izložbi postigli i najbolje rezultate osvajanjem prve, obiju drugih i jedne treće nagrade.

Nakon niza uspjeha na izložbama u zemlji i u svijetu Zagreb dobiva 1951. godine prvog majstora umjetničke fotografije — Tošu Dabca, i prve kandidatice za majstore umjetničke fotografije — Mladenu Grčeviću, Oto Hohnjeca i Marijana Szaboa. Ova zvanja uveo je Foto-savez Jugoslavije kao najviša priznanja za kvalitetan rad i postignute rezultate na polju umjetničke fotografije.

Zagrebački foto-amateri su od 1951. do 1955. godine naročito aktivni u okupljanju omladine i pionira u sekcije, kružoke i klubove foto-amatera. Tako se organiziraju kružoci i nastaju organizacije foto-amatera po đačkim i omladinskim domovima (»Joža Vlahović«, »Prvomajska«, Dom tehničke škole, Odgajateljski dom, Dom učenika stručne škole, i dr.), na fakultetima (Agronomski fakultet, Ekonomski, Tehnički i Veterinarski fakultet, VPŠ i Studentski dom, i dr.), na srednjim školama (III

gimnazija, IX gimnazija, V gimnazija, Srednja tehnička škola, Stručna učiteljska škola, Škola za odgajatelje, i dr.). U većem broju ovih organizacija priređuju se prikazi slika sa stručnim savjetima, a prilazi se također i organiziranju manjih izložbi. Organizator i inicijator prve početničke izložbe fotografije republičkog karaktera bio je Gradski odbor Narodne tehnike Zagreba, na kojoj su članovi organizacija prikazali svoje umijeće fotografije. Kasnije se ove izložbe tradicionalno održavaju svake godine, tako da ih je do 1966. godine održano 12. Mnogi danas poznati majstori umjetničke fotografije, kao npr. Ivo Eterović, Jozo Četković, Đuro Slako, i drugi, prvi put su se afirmirali na ovim izložbama.

Uz aktivnost na odgajanju mladih kadrova i proširenju organizacije foto-amatera valja u to vrijeme posebno zabilježiti uspjehe i značajne nastupe naših majstora u zemlji i u svijetu. Tako majstor fotografije Tošo Dabac na natječajima popularnog američkog časopisa »Popular Photography« osvaja 1951. godine, između 50.000 prispjelih radova, 4 nagrade, zatim 1952. godine između 80.000 radova iz cijelog svijeta dobiva opet 4 nagrade i konačno 1953. godine osvaja daljnje nagrade u konkurenciji od 120.000 prispjelih radova iz cijelog svijeta. Uz uspjeh Toše Dabca treba u to vrijeme istaći uspjeh prof. Vladimira Susića koji na izložbi u Rimu u konkurenciji autora iz 19 zemalja osvaja 2 prve i 1 treću nagradu, čime mnogo pridonosi popularizaciji naše zemlje u susjednoj Italiji. Uz Dabca i Susića poseban uspjeh bilježi Oto Hohnjec u Brazilu i drugim zemljama Latinske Amerike, gdje na izložbama fotografije osvaja 2 prve, 1 drugu i 3 treće nagrade. Također i Milan Pavić na mnogim međunarodnim i domaćim izložbama osvaja nekoliko nagrada, a naročito treba istaći zlatnu plaketu koju je Pavić osvojio na međunarodnoj izložbi u Indiji. Samo u 1955. godini zagrebački autori učestvuju na 17 izložbi u zemlji i na 75 salona fotografije u svijetu.

Za izvanredne uspjehe i aktivnost na razvoju foto-amaterizma Tošo Dabac postaje počasni član stranih klubova CRE i PSA, a Oto Hohnjec FOCUS-a iz Amsterdama.

Najveći uspjeh u to vrijeme bilježe zagrebački foto-amateri ponovnim organiziranjem međunarodnih izložbi umjetničke fotografije kod nas. Tako 1951. godine priređuju IX međunarodnu izložbu umjetničke fotografije u Zagrebu (prije rata priređeno je 8 međunarodnih izložbi u organizaciji Foto-kluba Zagreb), čiji je pokrovitelj bio dr. Vladimir Bakarić. To je ujedno bila i prva međunarodna izložba umjetničke fotografije poslije rata u Jugoslaviji. Za organizaciju ove izložbe posebno su zaslužni kao inicijatori i glavni nosioci radova drugovi Blaž Kiter naš i Radovan Plivelić. Oni su ujedno i inicijatori Savjeta foto-amatera Zagreba — predstavnika svih klubova Zagreba, čiji je prvi

predsjednik bio poznati aktivista na polju foto-amaterstva inž. Franjo Faber.

X međunarodna izložba priredena je 1953. godine pod pokroviteljstvom predsjednika Narodnog odbora grada Zagreba, druga Većeslava Holjevca, koji je bio pokrovitelj i kasnijih međunarodnih izložbi: XI Zagreb salona 1955, XII Zagreb salona 1958. i XIII Zagreb salona 1962. godine.

X međunarodna izložba prenesena je kasnije u Beograd kao II međunarodna izložba FK Beograd. U to je vrijeme također pružena pomoć foto-amaterima Vinkovaca, gdje je od prispjelih fotografija za XI Zagreb salon priredena i međunarodna izložba fotografije.

U nastojanju da svojim članovima i drugim autorima fotografske umjetnosti omogući izlaganje, foto-klub »Zagreb« otvorio je svoj stalni foto-salon u društvenim prostorijama, u kojem su održane brojne samostalne, grupne i klupske izložbe. Ovaj je salon posebno pridonio afirmiranju mladih talentiranih foto-amatera. U njemu su održali svoje samostalne izložbe danas već dobro poznati autori Zvonko Jovanović, Ivan Medar, Đuro Slako, Andrija Orlić, Rikard Munk, Vlatko Lozić, Drago Rendulić, Đuro Griesbach i mnogi drugi.

Izložba iz ciklusa »Ljudi s ulice« Toše Dabca pobudila je poseban interes javnosti. Izložba je održana u dvorani Kluba arhitekata na Trgu Republike, gdje ju je vidio ogroman broj posjetilaca — od običnih građana, omladine i pionira do istaknutih javnih i kulturnih radnika. Zbog svog interesantnog sadržaja i prikaza predratnog života jednog dijela naših ljudi, izložba je prenijeta i u Pulu gdje je također pobudila velik interes i zanimanje tamošnje javnosti. Milan Pavić također kao već dobro poznat autor izlaže svoje radove, odnosno održava samostalne izložbe u Osijeku, Daruvaru i Rijeci.

U radu s mladima nisu izostali rezultati, pa se već nakon dvije godine rada s mladima javljaju novi zagrebački autori — tzv. »mlada garda«. Među njima ističu se Aleksandar Kućec, koji izlaže u Bruxellesu, a na X Zagreb salonu osvaja nagradu, pa Mirko Lovrić, koji dobiva prve nagrade na izložbama u Skopju i Osijeku, te Vlado Solariček, Andrija Orlić, Drago Rendulić, Stojan Dimitrijević, Fred Marinov i drugi.

U Zagrebu je prva žena u Jugoslaviji postala majstor umjetničke fotografije. To je Zlata-Laura Mizner koja se uz lično uzdizanje ističe i kao aktivista na odgajanju i stručnom usavršavanju mladih članova organizacije i kao dobar organizator, pa je kao takva bila dugogodišnji član Republičkog odbora Foto-saveza Hrvatske.

U akciji »Mjesec tehnike u školama« 1958. godine organizacije foto-amatera otvaraju

nove laboratorije i društvene prostorije za mlade članove. U zagrebačkim školama održava se niz stručnih predavanja, tečajeva, projekcija i razgovora s istaknutim foto-amaterima i majstorima umjetničke fotografije. Mnogi se mladi uključuju u već dobro organizirane klubove foto-amatera Zagreba. Tako se u zagrebačkim organizacijama foto-amatera uzdigao mladi kvalitetan kadar, koji se ističe u umjetničkoj fotografiji, a i u raznim društvenim foto-laboratorijima kao foto-laboranti i foto-reporteri u dnevnim, tjednim i mjesečnim listovima i izdanjima, te izdanjima društveno-političkih organizacija i radnih kolektiva.

Zagrebački foto-amateri ne ističu se samo nastupima na raznim izložbama fotografije, njihov rad je tokom čitavog poslijeratnog perioda vezan uz naš društveni razvitak. Foto-amateri Zagreba izvršili su niz reportaža iz života i rada sindikalnih organizacija, društvenih, sportskih i kulturnih priredbi, kao što su partizanski marševi, sportski turniri i regate, auto-moto trke, prvomajske proslave, brojne konferencije i skupštine drugih organizacija i grana Narodne tehnike, sportskih organizacija te vježbi vanarmijskog vojnog odgoja. Oni posjećuju i održavaju programe u Hrašćini, Trgovišću, Čazmi, Umagu, Bujama, Novigradu, Ivanić-gradu, Oroslavju, Krapini, Križevcima i Klanjcu. Foto-amateri svoje proslave vežu uz poznate historijske dane, kao što su Dan oslobođenja, 1. maj, Dan Republike, i dr. Uz te dane posebno su vezane uspjele manifestacije i akademije naših organizacija, naročito foto-kluba »Zagreb«. Aktivnost foto-klubova iz radnih kolektiva čvrsto je vezana uz život i rad kolektiva i poduzeća kao cjeline. U tome se posebno ističu foto-amateri iz »Rade Končara«, »Foto-kemičke«, »Naprijeda«, »Jedinstva«, »Učila« i dr.

Majstor umjetničke fotografije Tošo Dabac, nosilac niza domaćih i međunarodnih priznanja, dobio je 1962. godine jedno od najvećih priznanja Nagradu grada Zagreba za životno djelo »Rad i radničko samoupravljanje«. To i ostala priznanja čine od druga Dabca izvanrednu ličnost na polju fotografije, cijenjenu ne samo u našoj zemlji već i u mnogim zemljama svijeta, posebno u FIAP-u (Međunarodna organizacija za fotografsku umjetnost).

Zagrebački foto-amateri uvijek su stajali u prvim redovima onih koji su se borili za nova stremljenja u fotografskoj djelatnosti ne samo u umjetničkom nego i u tehničkom i dokumentarnom pogledu. Tako su zagrebački foto-amateri, okupljeni u foto-klubu »Zagreb«, formirali 1963. godine »eksperimentalnu grupu« kao nastavak rada i tradicije nekadašnje »zagrebačke škole« u fotografiji (kojom se Zagreb prije rata posebno isticao). Grupa je kolektivno izlagala u Zagrebu, Beogradu i Osijeku. Grupu sačinjavaju uglavnom mladi foto-amateri, koji zaslužuju priznanje upravo zbog svog entuzijazma, volje i zalaganja, a posebno zbog visoke kvalitete u radu.

GRČEVIĆ MLADEN — Most

Izalagana: Francuska, SR Njemačka, UAR, Italija, SAD, Hong-Kong, Engleska

porter, i mnogi drugi. Svi su oni entuzijasti fotografije i poklanjaju joj svaki svoj slobodni trenutak. Povezujući svoju aktivnost uz naš društveni razvitak i zahtjeve sredine u kojoj djeluje- foto-klub »Zagreb« priređuje 1965. godine izložbu fotografije »Zagreb« s namjerom da ova izložba postane tradicionalna i da se održava svake godine u čast oslobođenja grada Zagreba. Ova je izložba s uspjehom održana i 1966. godine uz učešće Gradskog vijeća Narodne tehnike, Turističkog saveza grada Zagreba, Foto-saveza Hrvatske i Foto-saveza Jugoslavije, te tvornice »Foto-kemika«. Tako je Zagreb dobio jednu stalnu manifestaciju koja bi trebala da bude odraz života i zbivanja u gradu Zagrebu i okolici gledana kroz objektiv kamere. Na izložbi koju je 1965. godine organizirao ilustrirani tjednik »S t e r n« iz Hamburga pod nazivom

»Što je čovjek«, četiri zagrebačka autora izložili su svoje radove, a poseban uspjeh postigao je mladi autor Đuro Slako osvajanjem jedne od nagrada u iznosu od 1.000 DM. Kasnije je ta izložba održana i u Zagrebu.

Iste godine organiziran je u Istočnom Berlinu natječaj pod nazivom »Za socijalističku foto-umjetnost«. Natječaj su organizirali foto-časopisi iz SSSR-a (Sovjetskoe foto), Njemačke Demokratske Republike (Fotografie), Čehoslovačke Socijalističke Republike (Ceskoslovenske fotografie), Poljske (Fotografije), Mađarske (Foto) i Jugoslavije (Foto-kino revija). Foto-amateri Zagreba postigli su na natječaju izvanredan uspjeh osvajanjem dviju drugih i četiri četvrte nagrade (Vladimir Solariček i Zvonko Jovanović).

JURIČIĆ MLADEN — U ritmu

Izlagana: Italija, SR Njemačka, Belgija, Mađarska, Finska, ČSSR
Nagrađena: Sarajevo, Mostar, Vinkovci, SR Njemačka

SLAKO DURO — Iznenaden

Izlagana: SR Njemačka, Belgija, Francuska, Brazil, Hong-Kong, Engleska

Nagrađena: SR Njemačka (Svjetska izložba »Što je čovjek«)

Mladi zagrebački foto-amateri bilježe poseban uspjeh 1964. godine na međunarodnom salonu u Erlingenu (Zapadna Njemačka) na izložbi »E u r o p a - F o t o« na kojoj kolektivno osvajaju šesto mjesto u konkurenciji 42 grada. Te godine Zagreb s uspjehom organizira XIV saveznu izložbu jugoslavenske fotografije, za koju se smatra da je jedna od najuspjelijih izložbi umjetničke fotografije priređenih u Jugoslaviji do sada. Izlagači iz Zagreba osvojili su brojne nagrade i priznanja.

Vrijedno je istaći da je 1964. godine održana samostalna izložba mladog autora Joze Četkovića u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu. Ova je izložba

bila interesantna zbog svojevrsnog pristupa fotografiji ovog danas već poznatog i zapaženog autora. Među zagrebačkim foto-amaterima, izlagačima i autorima djeluju ljudi raznih profesija i zvanja, kao npr.: Ivo Pedišić, liječnik, Zvonko Jovanović, KV radnik-ugostitelj, Vladimir Solariček, arhitekta, Mladen Grčević, pravnik, Ivan Medar, KV radnik, Mladen Juričić, ekonomista, Vlatko Lozić, inženjer, Andrija Orlić, službenik, Vranić Josip, KV radnik, Duro Slako, reporter, Roca Ante, KV radnik, Dinko Vranković, nastavnik, Stojan Dimitrijević, profesor, Milan Butković, student, Mario Slaven, student, Ivica Hećimović, student, Drago Rendulić, foto-re-

Godina 1966, kao godina proslave 25-godišnjice Narodnog ustanka i 20-godišnjice Narodne tehnike, predstavlja vrhunac vrlo uspješnih manifestacija zagrebačkih foto-amatera. Održane su brojne izložbe, predavanja, projekcije i ocjene slika. U ovoj su godini u Zagrebu održane zapažene samostalne, klupske, gradske i republičke izložbe:

- Gradska izložba fotograma učenika srednjih i osnovnih škola,
- Republička izložba foto-amatera početnika,
- Izložba »Novi estetski oblici« — Griesbach,
- Izložba »Ukroćene rijeke« — Medar,
- Izložba »Svjetla pod zemljom« — Božičević,
- Izložba »40 godina mog foto-amaterskog rada« — Gursky,

- Druga izložba »Zagreb«,
- Izložba »Lado kroz objektiv«,
- Općinska izložba foto-amatera općina »Medveščak« i »Centar«
- XVI republička izložba fotografije,
- IV republička izložba fotografije i dija pozitiva u boji,
- 20 godina tehničkog napretka Zagreba.

Na III i IV izložbi fotografije i dija pozitiva u boji, koje su održane 1965. i 1966. godine, pojavila su se u ovoj vrsti foto-amaterske djelatnosti i foto-tehnike nova imena s izvanrednim tehničkim dostignućima foto-kolora: Milan Butković, Zlatko Mašek, Ivo Pedišić, Ana Radošević, Berislav Horvat, Đuro Slako, Branko Partl, Krešimir Tadić. Stjepan Briški, Ivica Hećimović, Branko Jerneić i drugi.

JOVANOVIĆ ZVONKO — Prkos

Izlagana: Argentina, Brazil, SR Njemačka, Poljska, SSSR, Finska
Nagrađena: Zagreb, Rijeka, Brazil

KINO-AMATERIZAM

Kino-amateri Zagreba imaju bogatu prošlost i veliku tradiciju. Njima pripadaju mnogi primati u povijesti amaterskog filma u Jugoslaviji. Prva organizacija kino-amatera u našoj zemlji osnovana je u Zagrebu 1928. godine, a glavni predstavnici kino-amaterizma u to vrijeme bili su Oktavijan Miletić i Maksimilijan Paspas. U to vrijeme snimljeni su i prvi filmovi na traci 9,5 mm, koje je snimio Oktavijan Miletić. Već 1931. godine zabilježen je prvi međunarodni nastup naših kino-amatera i osvojena prva nagrada za film »Na žalosno samo san« koju je osvojio Oktavijan Miletić u Berlinu na međunarodnom natječaju Photokino-Verlag. Iste godine naši kino-amateri učestvuju i na festivalu UNIKA-e, gdje osvajaju prvu nagradu. Dvije godine kasnije snimljen je prvi jugoslavenski amaterski film u boji (autor Maksimilijan Paspas), a uskoro i prvi amaterski film na širokoj vrpici. Prvi jugoslavenski amaterski film prikazivan je u profesionalnoj kinematografskoj mreži, a prvi kino-amater angažiran je za rad u profesionalnoj filmskoj organizaciji. Tada je održan i prvi festival amaterskog filma u Jugoslaviji. Dvije godine kasnije, 1935, priređen je prvi međunarodni festival amaterskog filma u Jugoslaviji i osnovan prvi jugoslavenski kino-klub — Klub kino-amatera Zagreb.

Poslije rata, sve do 1954. godine, kino-klub »Zagreb« djeluje u sastavu foto-kluba »Zagreb«. Te se godine osniva u Zagrebu i prvi pionirski kino-klub, što je predstavljalo začetak značajne akcije na širenju aktivne filmske kulture u osnovnim školama. U slijedećih nekoliko godina taj se način rada s djecom prihvaća u cijeloj zemlji, osnovana je posebna organizacija za okupljanje mladih filmskih stvaralaca, osnovan je posebni festival, a brojne nagrade i priznanja na međunarodnim festivalima amaterskog filma samo su potvrda postignutih rezultata u radu s djecom.

Neposredno nakon obnavljanja kino-kluba »Zagreb« u decembru 1954. godine održan je I zagrebački festival amaterskog filma, na kojem članovi kino-kluba »Zagreb« učestvuju sa 47 vlastitih filmova i osvajaju 8 nagrada. Kino-klub »Zagreb« ujedno snima prvi film o radu organizacija Narodne tehnike pod nazivom »Ljudi za sutra«. Zagrebački pioniri snimaju svoj prvi film, koji je ujedno i prvi film u našoj zemlji koji su snimila djeca. Narednih nekoliko godina kino-klub »Zagreb« razvija široku djelatnost, pa njegovi članovi snimaju filmove o radu Narodne tehnike, zatim film o umjetnosti Miljenka Stančića, Josipa Vaništa i Ivana Sabolića, te film o radu organizacije za tje-

Iz filma »Zelene oči« — autor M. Panić

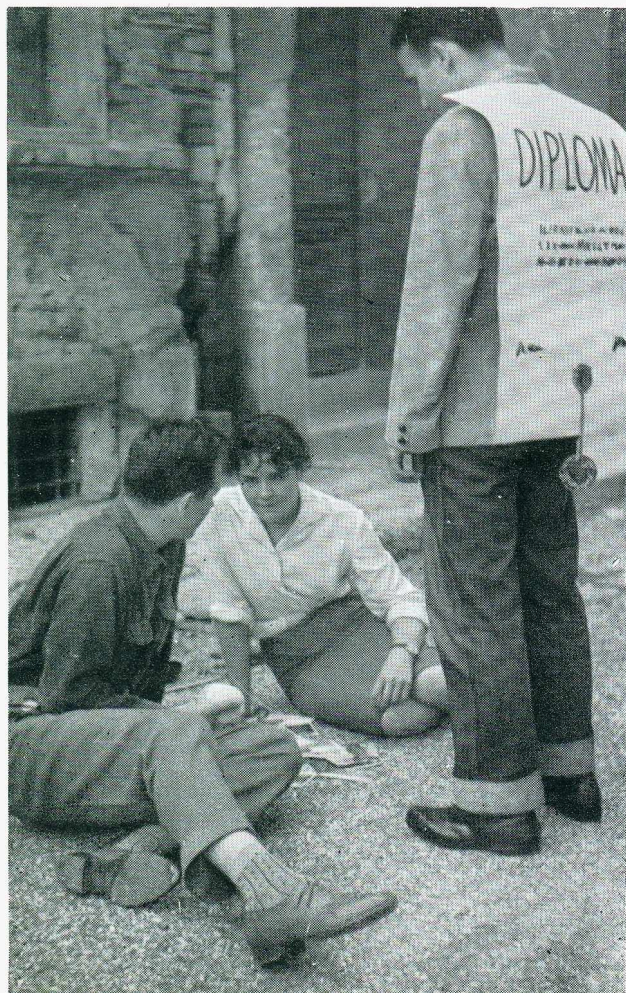
lesni odgoj »Partizan«. U Zagrebu se 1955. godine održava III festival amaterskog filma Jugoslavije, na kojem zagrebački kino-amateri osvajaju jednu zlatnu, jednu srebrnu i dvije brončane medalje, te četiri od ukupno pet diploma. Na tom festivalu dugogodišnji aktivista kino-kluba »Zagreb« dr Mihovil Pansini osvaja i najveći trofej festivala — pehar dr Vladimira Bakarića. Od 98 filmova pristiglih za taj festival, odabrana su 33 filma, od čega 16 filmova zagrebačkih kino-amatera.

Te su godine zagrebački kino-amateri po prvi puta u našoj zemlji magnetotonski ozvučili jedan amaterski film. Kada je osnovan zagrebački televizijski studio, osnovan je i Centar za kino-amaterstvo, a za rad na televiziji, kao profesionalac, angažiran je najprije jedan kino-amater. Neposredno iza toga emitiran je putem televizije jedan amaterski film, te je na taj način šira javnost upoznata s radom zagrebačkih kino-amatera.

Još 1957. godine održana je prva javna priredba amaterskih filmova koje su snimila djeca. Rad s djecom poprima sve šire razmjere. Tako se u Pionirskom gradu osniva kino-grupa koja okuplja ljubitelje amaterskog filma među djecom i omladinom.

Godine 1960. svečano je proslavljena 25-godišnjica kino-kluba »Zagreb«. Tom prilikom održan je II festival amaterskog filma uz učešće kino-amatera iz cijele zemlje. Slijedeće godine održava se I jugoslavenski festival filmova koje su snimila djeca. Te godine amaterski film dobiva svog prvog majstora — dr Mihovila Pansinija iz Zagreba.

Narednih godina zagrebački kino-amateri učestvuju na nekoliko festivala, a istovremeno organiziraju značajne manifestacije za razvoj amaterskog filma. Tako zagrebački studenti 1962. godine priređuju Jugoslavenski festival filmova studenata kino-amatera. Kino-klub »Zagreb« osniva 1963. godine I festival eksperimentalnog filma Jugoslavije pod nazivom GEFF. Zagrebački kino-amateri organiziraju i I festival amaterskog filma Hrvatske, na kojem je prikazano 30 filmova iz 4 kluba, od čega su 20 filmova snimili članovi kino-kluba »Zagreb«. Iza toga članovi kino-kluba »Zagreb« učestvuju i na II međunarodnom festivalu u Beogradu s 8 filmova, što čini više od jedne trećine jugoslavenskog programa na tom festivalu, a zatim i na VIII saveznom festivalu amaterskog filma u Ljubljani s 26 filmova. I u 1965. godini zagrebački kino-amateri bilježe značajne uspjehe. Organiziran je II gradski susret

Sa snimanja filma »U jednoj maloj tihoj kafani« — autor M. Pansini (gore)

Iz filma »Autoriteti i kičme« — autor T. Kobija (dolje)

omladinaca i pionira kino-amatera, zatim su osvojene nagrade na festivalu u Somboru. Zagrebački kino-amateri prijavili su za saveznu selekciju za UNIKA-u za 1965. godinu 5 filmova. Žiri je uvjetno prihvatio samo film »Termiti« zagrebačkog autora Milana Šameca.

Pored učešća na brojnim festivalima i snimanja filmova, zagrebački kino-amateri već dugi niz godina rade kontinuirano na izobrazbi novih kino-amatera. Tako su održani brojni tečajevi i projekcije s komentarima za pionire, omladinu i odrasle. Posljednjih godina naročito je zapažen rad s djecom u školama, gdje danas aktivno radi preko 30 dječjih kino-klubova. Članovi kino-kluba »Zagreb« dali su svoj doprinos i na omladinskoj radnoj akciji »Sava«, gdje je posljednjih godina tečajeve iz osnova kino-amaterstva završilo blizu 500 graditelja savskog nasipa.

Sa stanovišta utjecaja koji je zagrebački amaterski film izvršio, može se ustvrditi da mu pripada zapaženo mjesto ne samo u našoj zemlji. Ako bismo amaterski film pokušali podijeliti u faze povijesnog razvoja, onda bismo mogli uočiti tri perioda u razvoju amaterskog filma u Zagrebu. U prvoj fazi, od 1928. do 1953. godine, amateri su pretežno preokupirani reportažom i obiteljskim filmom, zatim komičnim igranim filmovima i filmovima u kojima se izučavaju osnovni elementi filmskog jezika. U drugoj fazi, od 1953. do 1962. godine, kino-amateri uviđaju da je filmski medij ravnopravan drugim umjetničkim medijima, pa koriste film kao sredstvo izražavanja. U trećoj fazi, od 1962. do prvih filmova Vladimira Peteka i razgovora »Antifilm i mi«, javlja se izrazito nastojanje da se razbije granica između filma i drugih umjetnosti, između umjetnosti i nauke. Vrš se sistematska istraživanja tehničkih mogućnosti filmske trake i kino kamere kao sistema komunikacije i informacije. U svojim namjerama je GEFF festival eksperimentalnog filma, barem po svojim intencijama i programu, čak i u okvirima svjetskog filma pošao najekstremnijim avangardnim putevima.

Međutim, ovo ne znači da su ove tri povijesne razvojne faze zagrebačkog amaterskog filma strogo omeđene. One se isprepliću, jedni autori slijede tradicije, drugi intenzivno istražuju nove izražajne mogućnosti, a treći svojim individualnim stilom pridonose daljnjem napretku ove djelatnosti.

Iz filma »Nikad više« — autor V. Petek

RADIO-AMATERIZAM

Poznato je da je grupa studenata i profesora Elektrotehničkog fakulteta u Zagrebu još 1924. godine pristupila organiziranju jednog od prvih radio-klubova u Jugoslaviji. Tako je 29. III 1924. godine održana osnivačka skupština i donesen statut radio-kluba »Zagreb«. Bilo je to samo nekoliko mjeseci poslije uspostavljanja prvih amaterskih radio-veza između Evrope i Amerike.

Međutim, u uvjetima tadanjeg režima, koji je u Jugoslaviji vladao, potpuno je jasno da radio-amaterizam nije mogao da se razvija. Dok se radio-amaterizam u čitavom svijetu sve više širio, protunarodni režim u Jugoslaviji gušio je sve što je vodilo napretku, i već se u početku okomio na pionire radio-amaterskog pokreta. Za čitavo vrijeme postojanja stare Jugoslavije radio-amaterski rad bio je sistematski onemogućavan.

Pa ipak, nekoliko entuzijasta amatera održava ilegalne radio-veze. Pod stalnim udarom režimske policije, uz upasnost hapšenja i šikaniranja, oni uporno, u dubokoj ilegalnosti, grade vlastite radio-stanice i održavaju veze, a u radio-klubu »Zagreb« ponovno oživljava društveni rad. Okupacijom zemlje 1941. godine radio-amaterski rad potpuno zamire.

Odmah nakon oslobođenja u Zagrebu se sastaje inicijativni odbor koji izdaje proglas svim ljubiteljima tehnike i radia da se udruže u jedinstvenu radio-amatersku organizaciju. Tada se pokreće i časopis »Radio«.

Prve uspjehe zagrebački radio-amateri bilježe već 1947. godine, odmah nakon osnivačke skupštine. Nedugo zatim radio-amaterska organizacija osvaja prelaznu zastavicu Komisije »Tehnika i sport« grada Zagreba — pretežno zaslugom radio-amaterske sekcije u klubu tehnike pri Ministarstvu lokalnog saobraćaja, koja je bila naročito aktivna. Godinu dana kasnije u Zagrebu već djeluju 3 radio-kluba, od kojih je radio-klub »Zagreb« najbrojniji.

Kao i ostale organizacije tehnike, tako i radio-klubovi sa svojim članovima i tehničkim sredstvima polaze u sela, gdje se još uvijek osjećaju posljedice ratnih razaranja, i seljacima popravljaju tehničke aparate i uređaje, pretežno radio-aparate. Radio-amatersko društvo »Zagreb« još jednom je proglašeno najboljom organizacijom u 6-mjesečnom takmičenju i nagrađeno prelaznom zastavicom. Među najzapaženije uspjehe zagrebačkih radio-amatera valja svakako ubrojiti posjet seoskim domaćinstvima u selu Jarak kod Zaprešića kojom prilikom su uveli električnu struju u 40 seoskih domova.

Za naročite zasluge u širenju tehničke kulture III plenum Centralnog odbora Narodne tehnike Jugoslavije pohvaljuje 1950. godine radio-klub »Zagreb«, te na taj način još jednom odaje priznanje dugogodišnjem uspješnom radu članstva i upravnog odbora kluba.

NA PUTU OSVAJANJA ETERA — Gradnja jednostavnog prijemnika

ČETKOVIĆ JOZO — F e a

Izlagana: Francuska, Danska, Engleska, Belgija, Italija

Nagrađena: Beograd, Zagreb, Skopje, London, Danska, Francuska

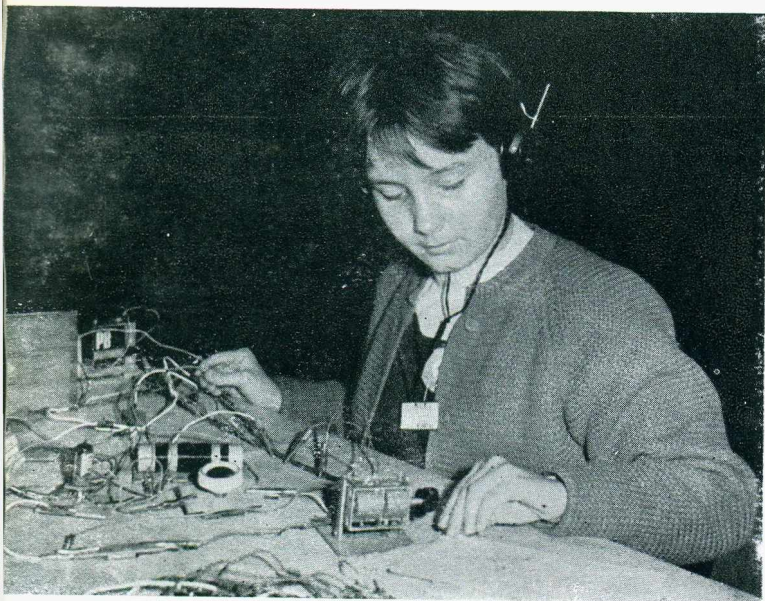

Radio-amateri Zagreba posebnu brigu posvećuju izobrazbi mladih kadrova, te održavaju niz stručnih tečajeva, naročito na raznim radnim akcijama. Zagrebački radio-amateri proveli su 3 mjeseca na obučavanju brigadiru u Novom Vinodolskom. Oni grade niz radio-uređaja, učestvuju zajedno s ostalim organizacijama Narodne tehnike u vanarmijskom vojnom odgoju, a naročitu pažnju poklanjaju demobiliziranim vojnim obveznicima te ih uključuju u aktivan rad operatora.

Zagrebački radio-amateri razvijaju posebno srdačne i drugarske odnose sa zrakoplovnim organizacijama, što u mnogome koristi tehničkoj izobrazbi članova jedne i druge organizacije. Radio-amateri i zrakoplovci u toku 1953. godine održavaju niz zajedničkih sportskih i drugih manifestacija te prvi put na širem nivou uspostavljaju radio-vezu zemlja-zrak kao i radio-upravljanje na daljinu.

Radio-amaterske organizacije Zagreba također se svestrano angažiraju na pomoći novoosnovanim radio-amaterskim organizacijama te tako pridonose širenju tehničke kulture među građanima. Tako je osnovana radio-sekcija pri Klubu tehnike osnovne organizacije Narodne fronte VI rajona u Zagrebu. Radio-amateri iz godine u godinu održavaju niz stručnih tečajeva, predavanja i praktičnih demonstracija — naročito u okviru »Tjedna tehnike«. U Zagrebu je također osnovan i prvi ženski radio-klub »8. mart« pri Klubu tehnike Srednje medicinske škole za fizikalnu medicinu i rentgen. U organizacijama zagrebačkih radio-amatera osposobljeno je do 1956. godine više od 9.700 radio-amatera, koji su u svom društvenom, privatnom ili javnom životu često puta u praksi znalački primijenili stečeno znanje i iskustvo.

Usporedo s operatorskim i ostalim tečajevima za radio-amatere, koji svake godine imaju sve veći broj polaznika, zagrebački radio-amateri s uspjehom nastupaju na mnogim takmičenjima u zemlji i inozemstvu. Na IV Evropskom takmičenju radio-amatera 1958. godine zagrebački radio-amateri osvajaju 3, 4, 5, 7, 8, 9. i 10. mjesto. Održane su prve veze na 72/MC između Austrije i Jugoslavije, a članovi UKW sekcije osvajaju na međunarodnim takmičenjima tri prva mjesta u YU — Jugoslaviji. Uz prilične materijalne teškoće — s kojima se, uostalom, bore i druge amaterske organizacije — zagrebački radio-amateri su uspjeli izgraditi nove

LJERKA DULČIĆ — istaknuti radio-amater i operator. Za vrijeme rata održavala ilegalnu radio-vezu sa oslobođenim teritorijem. Ranije član radio-kluba »Zagreb«. Sada živi u Rijeci (gore).

PRVI KORACI ... — S natjecanja mladih radioamatera u Zagrebu

PPS. Gotovo da nema ni jedne akcije Narodne tehnike, kao što su npr. »Mjesec tehnike u školama« ili »Tehničko znanje kroz igru«, u kojima radio-amateri nisu učestvovali. Radio-amateri pružaju veliku pomoć novoosnovanim klubovima mladih tehničara, naročito onima uz koje djeluju sekcije radio-amatera. Tako se u Pionirskom gradu održavaju mnogi stručni tečajevi iz radio-tehnike na kojima se osposobljavaju mnogi učenici i nastavnici tehničkog odgoja u školama. Zahvaljujući akciji »Tehnika mladima u školi«, 1959. godine u organizaciji Narodne tehnike Zagreba djeluje 11 radio-klubova.

Međutim, djelatnost radio-klubova ne treba ocjenjivati samo iz aspekta održavanja stručnih tečajeva. Mnogi članovi okupljeni su u radio-klubovima i preko primopredajnih stanica, naročito iskusni

operatori, koji osposobljavaju nove, mlade operatore, kako bi uspostavili što više radio-veza u zemlji i u svijetu. Tako su zagrebački radio-operatori imali u 1960. godini više od 2.300 radio-veza.

Za svoj uspješni 15-godišnji rad na omasovljenju radio-amaterizma radio-klub »Zagreb« je na X konferenciji Narodne tehnike Zagreba nagrađen kristalnom vazom. Na takmičenju Saveza radio-amatera Hrvatske UKW sekcija radio-kluba »Zagreb« osvaja drugo mjesto i za nagradu prima radio-aparat. Zagrebački radio-amateri, naročito amateri vojni obveznici, često u praksi provjeravaju svoje znanje na vježbama u partizanskim marševima i akcijama koje provodi Narodna tehnika i Savez boraca.

Međutim, potpuno je jasno da radio-amaterizam nije sam sebe svrha. Svaka ljudska djelatnost ima

NA SEMINARU — Praktičan rad i vježbe mladih radio-amatera

NASIP U OPASNOSTI . . . — Član radio-kluba »Zagreb« na dužnosti u vrijeme poplave u Zagrebu 1964. godine

neku društvenu opravdanost, i treba da služi ljudima i društvu. Radio-amateri Zagreba u potpunosti su opravdali društvenu svrhu svoga djelovanja. Još uvijek su bila svježja sjećanja na katastrofalne poplave u Holandiji, na ruševine i žrtve zemljotresa u Agadiru, Makarskoj, Skopju i Slavonskom Brodu, a već je nova nesreća prijetila Zagrebu — poplava. U obrani grada od katastrofe vrlo brzo se uočila i potreba da se sve snage angažirane na obrani uzajamno povežu, kako bi se uskladile akcije u spašavanju građana i imovine. U tu svrhu radio-amateri Zagreba formiraju MZO-mrežu za slučaj elementarnih nepogoda. MZO-mreža osiguravala je efikasnu vezu sa štabovima za obranu od elementarnih nepogoda, sa civilnom zaštitom i Crvenim križom i drugim organizacijama. U nedjelju 25. X 1964. godine Radio-stanica Zagreb emitirala je obavijest da vodostaj Save raste i da postoji opasnost da se izlije preko nasipa. Kako je dvometarsko radio-amatersko područje veoma živo, ta se vijest brzo pronijela eterom, pa je na Most slobode odmah upućena tranzistorska radio-stanica koja je javljala o situaciji vodostaja. Bilo je dogovoreno da sve postojeće radio-stanice ostanu na frekvenciji te da se u mrežu uključe i ostale radio-amaterske stanice i mobilizira što veći broj operatera. Iako je održavanje veza bilo prilično otežano, jer na nekim područjima grada nije bilo struje, radio-amateri su ipak djelovali na širem području. Mnogi su tom prilikom pokazali naročitu snalažljivost, uvježbanost i upornost te prilagođavanje određenoj situaciji. Tada je u praksi došao do izražaja entuzijizam zagrebačkih radio-amatera i kvalitet njihovih uređaja, koji su radili bez ikakvog kvara 2.000 sati neprekidno. U toj akciji učestvovalo je 36 operatora i članova zagrebačkih radio-klubova »Zagreb«, »Student«, »Louis Braille« i »8. mart«.

Za zasluge na unapređenju tehničke kulture radio-klub »Zagreb« dobio je 1966. godine »Nagradu tehničke kulture Zagreba«. Ovu je nagradu također dobio 1965. godine istaknuti zagrebački radio-amater Matija Klauzer. Tim je nagradama odano priznanje svim radio-amaterima grada Zagreba.

POMOĆ POPLAVLJENIMA — Zagrebački radio-amater popravljao radio-prijemnike uništene u poplavi

KAJAKAŠTVO

Već 1919. godine pojavio se na Savi u Zagrebu prvi kajak čamac, koji je nabavio osnivač toga sporta u Jugoslaviji dr Walter Weber. Godinu dana kasnije u Zagreb dolazi i drugi čamac, vlasništvo dr Lea Golloba. Ovu dvojicu, od kojih je dr Gollob još i danas aktivan član kajakaških organizacija, treba smatrati pionirima kajakaštva u našoj zemlji. Daljnji razvoj kajakaštva u nas bio je mnogo brži. Na prvom takmičenju 1930. godine na stazi Brežice—Zagreb, dugoj 42 km, nastupilo je 50 čamaca. Iste godine osnovan je prvi jugoslavenski kajakaški klub — kajak-klub »Zagreb«, koji odmah pristupa podizanju spremišta za čamce. Taj klub već 1935. godine okuplja 120 članova s 80 čamaca. U Zagrebu je također osnovan Jugoslavenski kajakaški savez. U tom Savezu djeluju tada samo dva kajak-kluba: kajak-klub »Zagreb« i kajak-klub »Ljubljana«. Savez je te godine priznala i Međunarodna kajakaška federacija (IRK), pa kajakaši Zagreba prvi puta nastupaju na natjecanjima u Pragu, Budimpešti, Münchenu i na Olimpijadi 1936. godine.

U Zagrebu se 1936. godine osniva još jedan kajak-klub — »Maraton«.

Za vrijeme rata sav život kajakaških organizacija zamro je, a mnogi kajakaši aktivno su učestvovali u NOP-u.

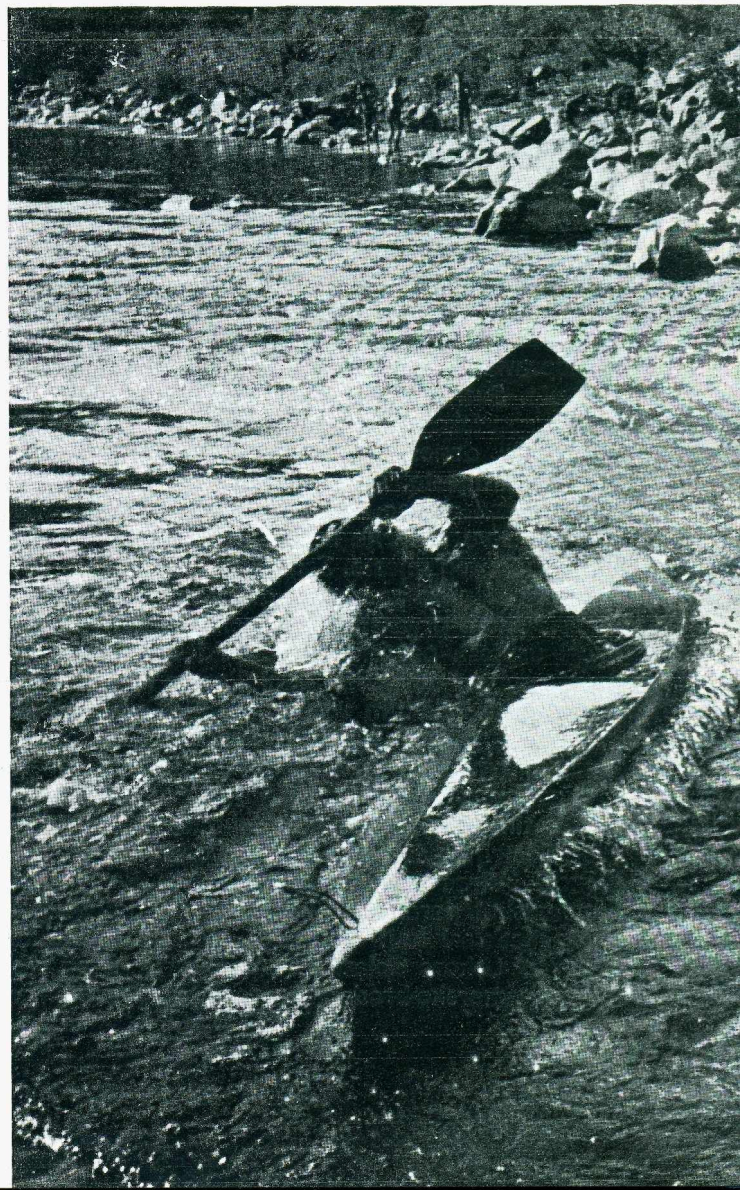
Poslije oslobođenja dolazi do bržeg razvoja kajakaštva, najprije pod okriljem komisije »Tehnika i sport«, a kasnije u sastavu organizacije Narodne tehnike. Uskoro u Zagrebu djeluju tri organizacije: pomorsko brodarsko društvo »Vir« (danas »Slavija«), kanu-klub »Elektrostroj« i kajak-klub »Brodar«.

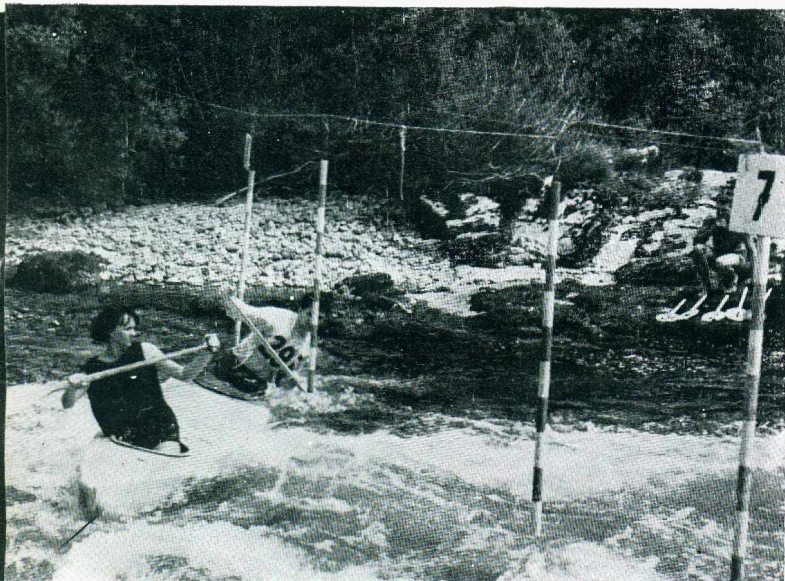
Već 1946. godine održano je u Zagrebu prvo poslijeratno prvenstvo Jugoslavije na rijeci Savi na stazi Podsused—Zagreb. Bio je to ujedno i prvi snažniji impuls za širi zamah ovog krasnog sporta, i od tada se prvenstva države održavaju svake godine. Zagrebački kajakaši odmah u početku razvijaju intenzivan rad na osposobljavanju mladog stručnog kadra, te tako znatno proširuju svoju organizaciju.

Naročito dobro uspijevaju tečajevi modelarstva, pa je tako u 1948. godini osposobljeno 78 tečajaca

A kategorije, 15 tečajaca B kategorije i 15 pionirskih instruktora. Brodari te godine pokušavaju i s jedrenjem na Maksimirskim jezerima. Prvo to čine s posuđenom jedrilicom »Dingi«, a zatim iz vlastitih sredstava nabavljaju jedrilicu »Pionir«.

ČOVJEK I ČAMAC NA ISPITU — Detalj s jednog natjecanja

SPRETNOST I ODVAŽNOST — Zagrebački kajakaši u slalom vožnji

Za Dan ustanka naroda Hrvatske 1949. godine kajakaši priređuju vrlo uspješnu regatu na Savi, a zatim na Dan fiskulture na Maksimirskim jezerima. PBD »Vir« osvaja te godine prvo mjesto u Jugocupu. Na ovom natjecanju sudjelovalo je 48 ekipa iz cijele zemlje. Pobjednička ekipa zagrebačkih kajakaša nastupila je u sastavu: Gluhak, Ružinski, Piletić, Vrkljan, Novak i Hlavaček.

Zagrebački kajakaši nastupaju prvi puta poslije oslobođenja u inozemstvu 1950. godine, gdje se ravnopravno takmiče s najboljim kajakašima Austrije. Susret Zagreb—Beč, koji je održan u okviru sportskog tjedna radničkog sportskog kluba »Austrija«, donosi zagrebačkim kajakašima nekoliko prvih mjesta. Tadašnji mladi zagrebački kajakaši, članovi »Vira«, Štrosmajer i Hlavaček postižu na prvenstvu Austrije zapažen uspjeh osvajanjem prvog i drugog mjesta. Zagreb u 1950. godini daje čak šest članova za sastav državne reprezentacije na svjetskom prvenstvu u Kopenhagenu. Nižu se i drugi uspjesi, pa tako zagrebački kajakaši 1951. godine pobjeđuju u svim disciplinama na državnom prvenstvu na divljim vodama. U PBD »Vir« gradi se i prvi olimpijski čamac, a članovi PBD »Brodar« uređuju bunker na Savi za nove društvene prostore, za izgradnju čamaca i njihov smještaj. Usporedo s tim kajakaši Zagreba takmiče se u Francuskoj, Austriji, Švicarskoj i, naravno, u našoj zemlji. Članovi »Vira« po treći put osvajaju Jugocup. U Prvomajskoj paradi sudjeluju pored kajakaša i brodo-modelari koji djeluju u sastavu kajakaških klubova. Uskoro dolazi i do osnivanja prvog radničkog pomorsko-brodarskog društva »Drvodjelac«.

U 1952. godini dolazi do smjene generacija. U to vrijeme kvalitet zagrebačkog kajakaštva nešto je pao, ali je zato, zahvaljujući organiziranoj samogradnji plovni objekata, napredovala masovnost. Pod geslom »uradi sam« i uobičajenom praksom u organizacijama Narodne tehnike skoro sve čamce u Zagrebu sagradili su sami članovi. Nekako u isto vrijeme članovi »Vira« obnavljaju svoj društveni dom na Savi. Nastojanjem zagrebačkih kajakaša osnovana je 1954. godine u Pionirskom gradu u Zagrebu sekcija za izobrazbu nastavnika iz brodarско-modelarske djelatnosti. U takmičenjima kajakaši opet nižu nove uspjehe. Na prvenstvu Zagreba 1954. godine u takmičenju kajaka na mirnim vodama učestvuje 42 takmičara u 9 disciplina. Godinu dana kasnije postižu još jedan uspjeh izvan granica naše zemlje. Na Međunarodnom prvenstvu Švicarske na divljim vodama pobjednik u spustu postaje Dalibor Hlavaček, član »Vira«. Te godine održano je uspješno takmičenje u kajaku na mirnim vodama na Savi od Podsuseda do Zagreba. Vrijedno je istaći da u to vrijeme čitav odred Poriječana ulazi kompletan u sastav PBD »Vira«, gdje dobiva na korištenje klupske prostorije, radionicu za gradnju čamaca, potreban plovni park i stručnu pomoć. U narednih nekoliko godina, pored intenzivne takmičarske djelatnosti, treba istaći napore zagrebačkih kajakaša na proširenju i omasovljenju kajakaške organizacije kao osnovnom preduvjetu za postizanje vrhunskih uspjeha. Kajakaške organizacije poduzimaju čitav niz akcija da privuku omladinu u svoje redove. Tako grupa Poriječana dobiva 3 nova kanua za logorovanje na Omladinskom jezeru kod Fužina. U to vrijeme kajakaši »Vira« raspolažu sa 14 društvenih i 71 privatnim kajakom, koji dobrim dijelom stoje na raspolaganju za izobrazbu novih kadrova. U radu na obrazovanju i vježbanju takmičara angažirana su tri trenera, šest instruktora i devetnaest sudaca.

Na već tradicionalnoj utrci na Savi od Brežica do Zagreba učestvuje 35 zagrebačkih kajakaša. Na Savinji od Polzele do Zidanog Mosta u patrolnom takmičenju u okviru vanarmijskog vojnog odreda učestvuju i kajakaši Zagreba. Zapažen uspjeh postiže takmičarska ekipa na prvenstvu Slovenije na divljim vodama, gdje takmičar Štefančić osvaja prvo mjesto u kombinaciji za juniore, a Vrkljan drugo mjesto u spustu kod seniora. U isto vrijeme Dalibor Hlavaček osvaja treće mjesto na Međunarodnom prvenstvu u Francuskoj. Na prvenstvu Hrvatske 1956. godine kajakaši »Vira« osvajaju 4 prva mjesta u saveznom razmjeru na mirnim vodama, a na državnom prvenstvu na Bohinjki dvostruku pobjedu kod seniora. Dobre rezultate zagrebački kajakaši postižu i na međunarodnim natjecanjima, a posebno vrijedi istaći plasman Dalibora Hlavačeka u Augsburgu (Austrija), gdje je u veoma jakoj konkurenciji osvojio treće mjesto u spustu. Hlavaček također osvaja i 14. mjesto na svjetskom prvenstvu. Uz ova natjecanja treba istaći učešće

zagrebačkih kajakaša na nizu drugih natjecanja, kao što su u Hrasniku, Celju, na međunarodnom takmičenju u Novoj Gorici, na prvenstvu Jugoslavije na divljim vodama, na prvenstvu Slovenije u slalomu, na međudruštvenim i društvenim prvenstvima u Zagrebu.

Sistematska briga na odgoju i obrazovanju mladih dala je dobre rezultate. Javlja se nova generacija kajakaša, kasnije državnih reprezentativaca, kao što su Mataković i Pongračić.

U vrijeme katastrofalne poplave u Zagrebu 1964. godine kajakaši su se stavili na raspolaganje Štabu civilne zaštite Skupštine grada. Kajakaši su u tim kritičnim trenucima učestvovali u spašavanju građana i imovine s poplavljenog područja. Nakon poplave Štab za civilnu zaštitu uključio je kajakaše u sastav svojih operativnih grupa.

U samogradnji čamaca zagrebački kajakaški klubovi počeli su posljednjih godina s novom tehni-

kom gradnje. Upotrebljavaju se novi materijali (fieberglass) i primjenjuje nov način gradnje (prešanje u kalupu). Unatoč nedovoljnom iskustvu u takvom načinu gradnje, kajakaši postižu zadovoljavajući kvalitet, pa tako u posljednje dvije godine grade čamce ne samo za svoje potrebe nego i za mnoge organizacije u zemlji («Varteks» u Varaždinu, «Podravku» u Koprivnici, LBD Ljubljana, «Vrbas» u Banjoj Luci, «Goražde», Ušće na Ibru, i dr.). Da bi se stečena iskustva u gradnji plastičnih čamaca prenijela i na druge, održavaju se tečajevi u tehnici gradnje čamaca. Kajaci izgrađeni u 1966. godini mogu se mjeriti s najkvalitetnijim čamcima svjetskih tvornica.

Zagrebačko kajakaštvo ima dugu tradiciju, svjetlu i bogatu prošlost. Uspjesi koji su postignuti ostaju kao obaveza sadašnjim i budućim kajakašima Zagreba da očuvaju i još više unaprijede i razvijaju ovaj lijepi tehnički sport.

U PJENI ... — S natjecanja na divljim vodama

PRONALAZAŠTVO

V eć 4. IV 1955. godine drug Leonid Lipping predložio je Glavnom odboru Narodne tehnike Hrvatske da se u okviru organizacije Narodne tehnike osnuje institut ili biro za pronalaskе. Taj je prijedlog prihvaćen i preporučen predsjedništvu Narodne tehnike Jugoslavije. Godinu dana kasnije, u junu 1956. godine, održan je Kongres pronalazača Jugoslavije pod pokroviteljstvom druga Franca Leškoška, a u Ljubljani je istovremeno bila otvorena i prva izložba pronalazaka. Nakon Kongresa osnovano je Udruženje pronalazača Hrvatske, a nedugo zatim i Aktiv pronalazača grada Zagreba — danas Savez pronalazača i autora tehničkih unapređenja SR Hrvatske i grada Zagreba.

Desetogodišnji rad Saveza mnogo je pridonio razvitku pronalazaštva, novatorstva i racionalizatorstva u zemlji. Zagrebačka organizacija najjača je kako po broju članova tako i po pokazanim rezultatima u radu i akcijama u Hrvatskoj, a jedna među prvima u Jugoslaviji. Na inicijativu Saveza izdan je i novi Zakon o pronalascima i tehničkim unapređenjima kao i novi statuti saveznih, republičkih i općinskih organizacija pronalazača.

Zagrebački pronalazači iznošenjem svojih ideja i pronalazaka u časopisima, novinama, na radiju i televiziji, na različitim predavanjima i seminarima, rade na podsticanju stvaralačkih ideja i omasovljenju pokreta pronalazača. U Zagrebu su održana dva savjetovanja o pronalazaštvu i pronalazačkoj djelatnosti, o racionalizatorstvu i tehničkom unapređenju proizvodnje, a odmah zatim pristupa se organiziranju aktiva u poduzećima. Danas aktivni pronalazači i racionalizatori po radnim kolektivima broje više od 400 članova, a rezultati njihova rada najbolje se ogledaju u tome što su njihovim radom uštedena sredstva od preko 500.000.000

starih dinara. Rezultati bi sigurno bili i veći da su riješeni neki akutni organizacioni problemi, no unatoč tome mnogi domaći pronalasci dobili su svjetsko priznanje i plasirani su u inozemstvu kao patenti, licence ili kao gotova roba.

Zagrebački pronalazači svojim radovima učestvuju na mnogim manifestacijama u zemlji i u svijetu i postižu zapažene rezultate. Tako na Svjetskoj izložbi pronalazaštva u Bruxellesu Zagrepčani u dva navrata osvajaju 5 zlatnih, 6 srebrnih i 4 brončane medalje. Na trećoj izložbi zagrebački pronalazači na žalost nisu učestvovali zbog pomanjkanja materijalnih sredstava. Na Sajmu tehnike u Beogradu pronalazači Zagreba osvajaju dvije prve i dvije druge nagrade, a 1965. godine drugu i treću nagradu Vijeća Narodne tehnike Hrvatske, odnosno Narodne omladine Hrvatske (prva nagrada nije dodijeljena).

Na kraju valja istaći da je Savez pronalazača i autora tehničkih unapređenja grada Zagreba jedna od rijetkih organizacija koja se izdržava samostalno dobrovoljnim radom svojih članova, koji su pridonijeli nizu uspješnih akcija i afirmaciji Saveza. Danas se sve više traži pomoć Saveza i njegovih članova, već afirmiranih pronalazača, i suradnja mnogih tvornica sa Savezom radi unapređenja novatorstva i racionalizatorstva. Takva pomoć i suradnja pruža se veoma često i sastoji se od razvijanja osjećaja prema tehnici uopće, prema strojevima na kojima se radi, prema higijeni rada i povećanju produktivnosti. Pojedincima koji pokazuju talenat i smisao za pronalazaštvo pruža se stručna i administrativna pomoć kako da ostvare svoje zamisli (priznanje tehničkog unapređenja od uprave poduzeća, ili pronalaska od Uprave za patente, pomoć u izradi prototipa, različite probe, pokusi i sl.).

PODVODNA ISTRAŽIVANJA

U ovoj grani tehničke kulture rad se na području Zagreba odvijao isključivo preko »Društva za podvodne sportove«, jedine organizacije autonomnih ronilaca i istraživača.

Društvo za podvodne sportove »Zagreb« osnovano je 16. VI 1954. godine, te je ono najstarija posebna i samostalna organizacija autonomnih ronilaca i istraživača u našoj zemlji. Društvo okuplja sportske ronioce, podvodne ribolovce i autonomne ronioce koji se služe autorespiratornim aparatima radi vršenja podvodnih istraživanja i snimanja.

S obzirom na veoma skupu tehničku opremu i materijalne mogućnosti članova, djelatnost društva manifestira se u radu i akcijama pojedinih članova, koji su kao pioniri tog sporta u nas učinili veoma mnogo ne samo na popularizaciji nego i na unapređenju mnogih tehničkih grana vezanih s podvodnim sportovima i istraživanjima.

Tako je dr Ivo Paspas snimio prvi film s podvodnom kamerom pod naslovom »Podvodni ribolov na Hvaru«. Bio je to prvi film takve vrste u našoj zemlji, pa je zbog toga i nagrađen I nagradom za tehničku opremu na festivalu kino-amatera. Godine 1958. održana je prva samostalna izložba podvodne fotografije, na kojoj je pionir podvodne fotografije, poznati majstor fotografije Zlatko Šurjak dao niz izvanrednih fotografija. Nešto ranije, 1957. godine, Šurjak je svojim snimkama ilustrirao knjigu »Podvodni sport«, koju su napisali članovi društva i u njoj prikazali sve podvodne djelatnosti. To je inače prva samostalna publikacija s područja podvodnih djelatnosti u našoj zemlji. Prve podvodne kolor-snimke izradio je član društva Miroslav Haber.

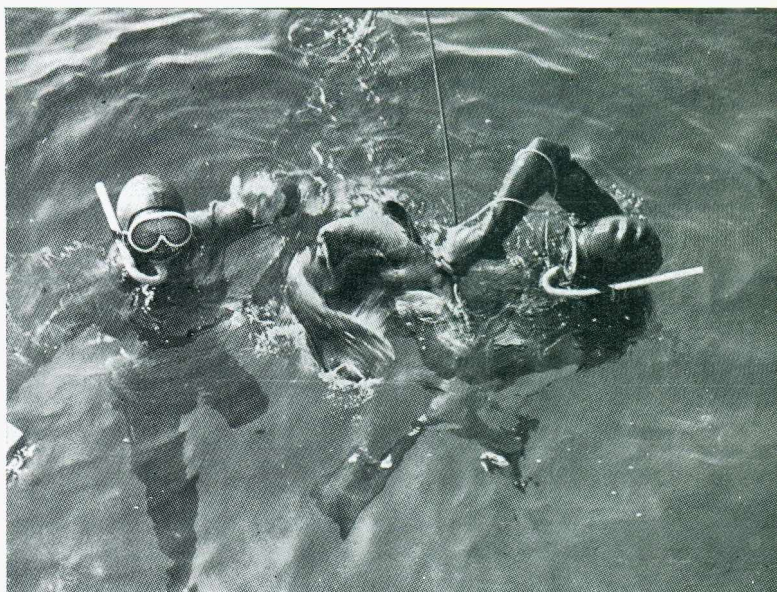
Valja napomenuti da su u to vrijeme kućišta za podvodne kamere za foto i kino-snimanja izradili sami članovi društva. Većina članova podvodnih ri-

bolovaca služila se puškama za podvodni ribolov vlastite konstrukcije. Mnogo toga izradilo se u vlastitoj društvenoj radionici.

Podvodne istraživače najviše je zanimala i privlačila podvodna arheologija, pa je na tom području društvene djelatnosti izvršen niz pothvata. Zapažen je rad grupe istraživača koja je 1955. godine obavila podvodna istraživanja pod vodstvom profesora Nenada Heruca. Rezultati tih istraživanja objavljeni su u knjizi »Podvodni sport«.

Članovi društva za podvodne sportove »Zagreb« održali su također i niz predavanja, stručnih tečajeva i treninga radi usavršavanja i osposobljavanja svojih članova za nove podvige. Pojedini članovi postigli su visok stupanj stručne spreme, što im je omogućilo da svoje znanje i iskustvo koriste pod veoma teškim uvjetima. Tako su naši ronionci prili-

USPJEŠAN LOV — Zagrebački podvodni istraživači M. Torre i J. Domančić sa bogatim ulovom

ORLIĆ ANDRIJA — **Susret**

Izlagana: SR, Njemačka, Engleska, Brazil, Poljska, Francuska, Nizozemska, ČSSR, Mađarska

Nagrađena: Split, Zadar, Zagreb, Italija, ČSSR

kom katastrofalne poplave u Zagrebu radili na osposobljavanju Jankomirskog mosta i na radovima oko pročišćavanja bunara zagrebačkog vodo-
voda.

Društveni život podvodnih sportaša također nije zanemaren. Na društvenim sastancima i na javnim priredbama prikazani su brojni filmovi i diapozitivi, koje su snimili članovi društva ili članovi ostalih srodnih organizacija u zemlji, učlanjenih u »Savez za sportski ribolov na moru i podvodne aktivnosti

SFRJ« sa sjedištem na Rijeci. Zagrebački podvodni sportaši učestvovali su na svim natjecanjima koje je organizirao Savez i postigli zapažene rezultate. Posebno valja istaći osvajanje prvog mjesta na I državnom prvenstvu u orijentacionom ronjenju, koje je održano 1964. godine u Portorožu.

Na inicijativu članova društva za podvodne sportove »Zagreb« osnovan je 1964. godine Republički savjet za podvodne djelatnosti, koji danas djeluje pri Vijeću Narodne tehnike Hrvatske.

POSJET NAKON 40 GODINA — P. Maričić na dubini od 32 metra istražuje olupinu broda, koji je potenuo 1925. g.

TEHNIČKA KULTURA MLADIH

Narodna tehnika je od prvih dana svog osnutka poklanjala izuzetnu pažnju tehničkom odgoju mladih — djece i omladine. Stalna nastojanja organizacija Narodne tehnike Zagreba da se kod ovog dijela članstva pobudi interes za stvarne oblike tehničke aktivnosti dala su za proteklih 20 godina značajne rezultate. Djeca i omladina čine pretežni dio članstva organizacija Narodne tehnike u našem gradu, te se stoga i razvija znatna aktivnost upravo s ovim uzrastom. U periodu od dvije decenije učinjeno je zaista mnogo i postignuti su impozantni rezultati. Međutim, bilo bi nemoguće na ovom mjestu sabrati sve ono što se u proteklih 20 godina uradilo i postiglo na tehničkom odgoju mlade generacije, stoga ćemo se ograničiti samo na neka značajnija područja i oblike rada s djecom i omladinom.

Osnivanjem prvih klubova mladih tehničara prije desetak godina stvoreni su povoljni organizacioni oblici i unijet novi sadržaj u radu s najmlađima. To ne znači da naša organizacija nije i ranije okupljala pionire, ali klubovi mladih tehničara dali su snažan poticaj u razvijanju tehničke aktivnosti djece. Uz ovaj oblik rada s djecom želimo istaći jednu noviju djelatnost s djecom, a to je »Dječja tehnička tribina«, kao suvremeni oblik propagiranja tehnike i nauke kod najmlađih.

U klubovima i društvima Narodne tehnike u školama, mjesnim zajednicama i radnim organizacijama u Zagrebu okupljeno je preko 10.000 omladinaca i omladinki. Za cijelo vrijeme postajanja i rada Narodne tehnike u Zagrebu omladina je uvijek pokazivala najveći interes za suvremena zbivanja u svijetu nauke i tehnike. Stoga ćemo se ovdje ograničiti na prikazu dvaju oblika rada omladine u Narodnoj tehnici, koja mogu dovoljno predstaviti svu širinu rada i aktivnosti mladih u našim organizacijama. Omladinske radne akcije bile su jedan od najznačajnijih sadržaja u životu i razvoju mlade generacije od oslobođenja do danas. Zato i na ovom mjestu želimo prikazati rad Narodne tehnike s mladima na omladinskim radnim akcijama. »Nauku mladima« jedan je od novijih oblika i sadržaja rada sa srednjoškolskom omladinom, koji prelazi okvire djelatnosti Narodne tehnike. Pokret »Nauku mla-

dima« svestrano utječe na razvoj mlade ličnosti i njeno angažiranje na usvajanju i unapređenju naučno-tehničke misli. Narodna tehnika grada Zagreba uspješno je radila na pokretanju i razvijanju pokreta »Nauku mladima«.

KLUBOVI MLADIH TEHNIČARA

U okviru klubova i društava Narodne tehnike već od prvih dana djelovanja organizacije Narodne tehnike razvijala se aktivnost u radu s djecom. U 1948. godini dolazi do osnivanja prvih stanica mladih tehničara u Zagrebu. Pomorsko-brodarsko društvo »Vir« održava 1949. godine seminar za 15 voditelja pionirskih sekcija, dok aero-klub »Zagreb« organizira rad modelarske sekcije za pionire. U 1951. godini formira se u okviru Gradskog odbora Narodne tehnike pododbor za rad s pionirima. Auto-moto društva poklanjaju mladima također potrebnu pažnju i organiziraju za njih predavanja, kasnije i tečajeve iz poznavanja saobraćaja i tehnike vozila.

Sve do 1955. godine rad sa djecom odvija se uglavnom kroz klubove i društva, koji najmlađim članovima nastoje omogućiti zadovoljenje njihova interesa za tehniku. Međutim, do snažnijeg zamaha u razvijanju aktivnosti s djecom dolazi upravo od te godine, kada se pristupa osnivanju klubova mladih tehničara kao općetehničkih organizacija za djecu. Nastaju najprije u školama, a zatim u dječjim ustanovama i mjesnim zajednicama. Prvi klub mladih tehničara osnovan je 1955. godine u Osnovnoj školi Jordanovac. Ubrzo iza toga došlo je do osnivanja novih klubova, i taj proces išao je kasnije prilično brzo. U 1966. godini na području grada djelovalo je 95 klubova mladih tehničara. Kroz ove klubove djeca su se najviše bavila modelarstvom i maketarstvom te fotografijom, dok su u znatnom broju organizacija bile razvijene i druge aktivnosti, kao radio-amaterstvo, elektrostrojarstvo i saobraćajni odgoj. U novije vrijeme intenzivno se razvija kino-amaterizam, tako da danas u Zagrebu aktivno djeluje preko 30 dječjih kino-klubova. Prisutan je i znatan interes djece — iako za sada mogućnosti nisu odgovarajuće — za raketarstvo, astronautiku, crtani film, karting vozila i dr.

UZ BAZEN — Natjecanje brodomodelara iz društva Narodne tehnike »Marko Fortile«

U RADIONICI — Iz jedne od mnogih radionica klubova mladih tehničara u Zagrebu

Za mlade tehničare, naročito u posljednjih 10 godina, organizirano je mnogo natjecanja, izložbi, nastupa i smotri, što je znatno ubrzalo snažan prodor djelatnosti Narodne tehnike u život i stvaralaštvo mladih. Sigurno je da je tome bitno pridonijelo i uvođenje tehničkog odgoja u redovnu nastavu u školama, a također i vrijeme nauke i tehnike u kojem živimo. Mladi tehničari su čitav protekli decenij bili u žiži zbivanja u Narodnoj tehnici, tako da se nije mogla zamisliti bilo koja veća akcija bez učešća djece. Narodna tehnika u Zagrebu svesrdno je radila na razvijanju stvarnih mogućnosti i buđenja interesa za tehniku kod naših najmladih. Sve to dalo je dobre rezultate. Kroz klubove mladih tehničara prošao je velik broj djece koja su savladala osnove bar neke grane tehnike. U novembru 1958. godine pokrenuta je savezna akcija »Mjesec tehnike u školama«. U našem gradu to je bila prva veća akcija u radu s djecom, koja je obuhvatila 195 osnovnih škola sa 63.270 učenika. U toku akcije organizirana su 474 posjeta tvornicama, prikazano 514 naučno-tehničkih filmova i 118 dija-filmova, održano 61 natjecanje pod nazivom »Tehničko znanje kroz igru i razonodu« i 78 izložbi. Školske radionice obnovljene su sa 844 nova učila u vrijednosti od oko 1,5 milijun dinara, dok su radionice za tehnički odgoj nabavile novu opremu u vrijednosti od preko 5 milijuna dinara. Široko su zainteresirani društveni faktori u gradu i roditelji za tehnički odgoj i njegove sve šire ulaznje u prvom redu u same škole. Akcijom u Zagrebu rukovodio je odbor sastavljen od predstavnika niza zainteresiranih, a na čelu odbora nalazio se drug Pero Pirker, tada predsjednik Savjeta za prosvjetu Narodnog odbora grada. U toku ove akcije osnovano je 20 novih organizacija s 1.476 novih članova, i to 3 društva Narodne tehnike i 17 klubova mladih tehničara. Za uspjeh u ovoj akciji osvojili smo saveznu nagradu u iznosu od 500.000 starih dinara za najbolje rezultate u toku ove akcije.

Godinu dana kasnije nastavlja se s akcijama u školama, ali sada u nešto širem obimu. U razdoblju od 29. XI do 25. V 1960. godine odvijala se akcija »Tehnika mladima u školi«.

U toku ove akcije znatna pažnja se poklonila osposobljavanju instruktorskog kadra. Gradski odbor Narodne tehnike organizirao je 5 tečajeva za instruktore, koje je završilo 120 polaznika, uglavnom nastavnika i učitelja u školama.

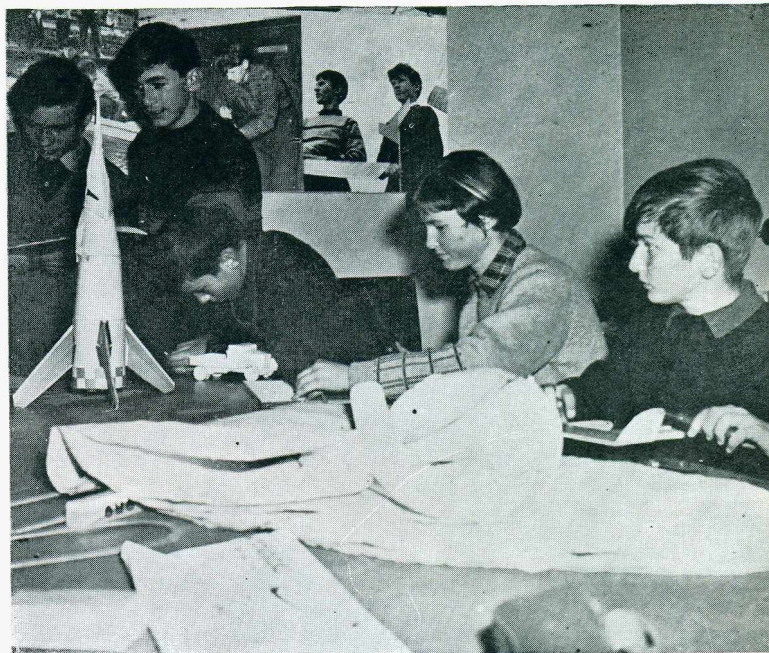
U školskim organizacijama Narodne tehnike održana su 104 seminara iz raznih grana tehnike s ukupno 2.362 polaznika. Osnovano je 17 novih organizacija, formirano 19 novih radionica i 7 fotolaboratorija, dok je alatom i opremom popunjeno 28 radionica. Kroz razne vidove ove akcije bilo je obuhvaćeno 221.770 učenika osnovnih i srednjih škola, održane su 124 izložbe, 267 tehničkih predavanja, 524 projekcije naučno-tehničkih filmova.

va, 22 savjetovanja s roditeljima, te niz drugih aktivnosti u samim organizacijama. U to vrijeme u Zagrebu radi 79 organiziranih društava i klubova u školama.

U to vrijeme padaju prva natjecanja mladih tehničara, koji odmjeravaju svoje snage po posebno izrađenim propozicijama. Ova natjecanja počinju sa školskim, a završavaju na saveznom natjecanju najboljih mladih tehničara iz čitave zemlje. Mladi tehničari Zagreba učestvovali su na svim dosadašnjim natjecanjima u našoj Republici, a također i na saveznom. Na prvom zonskom natjecanju mladih tehničara u Karlovcu Zagrepčani osvajaju prvo mjesto. Taj uspjeh ponavljaju i na prvom republičkom takmičenju, te kao najbolji ulaze u sastav ekipe mladih tehničara Hrvatske, koja na saveznom natjecanju u Beogradu osvaja drugo mjesto. Naredno takmičenje mladih tehničara iz cijele zemlje održano je u Zagrebu od 9—11. lipnja 1961. godine. Organizator i domaćin natjecanja bio je Gradski odbor Narodne tehnike. Ovo natjecanje doživjelo je priznanje u svakom pogledu. Sve učesnike II saveznog takmičenja mladih tehničara primio je dr Vladimir Bakarić. U sastavu ekipe Hrvatske mladi tehničari Zagreba osvajaju prvo mjesto u nekoliko pojedinačnih disciplina.

U 1961. godini Gradski odbor pokreće izložbu fotograma, na kojoj sudjeluju mladi tehničari iz zagrebačkih osnovnih škola. Ova izložba postaje tradicionalna i održava se sa zapaženim uspjehom svake godine u čast Dana mladosti. Već punih 12 godina Narodna tehnika Zagreba u zajednici s Foto-savezom Hrvatske priređuje smotru mladih foto-amatera početnika iz Hrvatske. To je republička izložba foto-amatera početnika Hrvatske.

U 1962. godini održana je Smotra mladih tehničara Zagreba na terenima parka Maksimir, koja je okupila 80 mladih natjecatelja u 6 disciplina. Najbolje rezultate postigli su članovi Kluba mladih tehničara osnovne škole Jordanovac. Te godine održana je i II gradska izložba fotograma, te po prvi puta susret pionira kino-amatera Zagreba. Na Dan Republike 1962. godine pokrenuta je velika savezna akcija »Tehnička kultura mladima«, koja je široko aktivirala mlade tehničare u Zagrebu. Ova akcija završila je za Dan mladosti 1964. godine. U toku ove akcije otvorena su dva centra za tehnički odgoj djece i omladine, te više radionica za rad klubova mladih tehničara. Izdan je priručnik za modelare »Saobraćajni modeli«. Priredn je foto-natječaj s tvornicom »Foto-kemika«, na kojem su učestvovali pioniri iz cijele zemlje, održano je više natjecanja mladih tehničara, nastupa u školama, izložbi i drugih akcija. Klub mladih tehničara osnovne škole Jordanovac dobio je i saveznu nagradu za rezultate postignute u ovoj akciji. Također su nagrađena i dva pojedinca iz našeg grada koji su se posebno založili za uspjeh ove akcije.

U POČETKU BALONI I MAKETE — KASNIJE... — Zrakoplovno modelarstvo veoma je rašireno kod mladih tehničara

PUNOM BRZINOM — Natjecanje s modelima automobila na električni pogon i upravljanjem iz ruke

Savezna natjecanja klubova mladih tehničara više se ne održavaju, ali je taj oblik rada s mladima zadržan u našem gradu i Republici. Na natjecanjima sada učestvuju općinske ekipe, pa tako u Osijeku 1964. godine ekipe Medveščaka i Centra osvajaju treće, odnosno četvrto mjesto. Na republičkom natjecanju mladih tehničara u Puli od 11. do 13. lipnja 1965. godine Centar osvaja drugo mjesto, a Medveščak četvrto. Na ovim natjecanjima učestvuju i druge općine iz Zagreba, kao Trnje, Peščenica, Maksimir i Samobor.

Nastavljaju se ranije započete aktivnosti s djecom, kao što su izložba fotograma, izložba foto-amatera početnika, susret kino-amatera, te se organiziraju još i druga razna natjecanja: balon-kup u Bregani, zatim modelarski kup pionira, savezno natjecanje brodo-modelara u Kikindi, na kojem zagrebački takmičari osvajaju treće mjesto.

Zapaženo mjesto u aktivnosti mladih zauzima čitav niz natjecanja »Tehničko znanje kroz igru i razonodu«, koja su pokrenuta u Zagrebu i široko zainteresirala školsku djecu. Neke od tih priredbi bile su publicirane, a dvije prenošene putem televizije. U radu s djecom iz šireg područja Zagreba vrijedno je istaći djelatnost iz područja poljoprivredne mehanizacije. U periodu od 1958. do 1964. godine održano je čitav niz natjecanja mladih traktorista. Naši predstavnici imali su veoma mnogo uspjeha, jer su tri puta osvajali pojedinačno prvenstvo Jugoslavije i dva puta ekipno. Naročito je vrijedno spomenuti rad s mladim traktoristima u Zelini i Velikoj Gorici.

Kino-amaterizam kod djece počeo se snažno razvijati posljednjih nekoliko godina i danas predstavlja jednu od jačih aktivnosti mladih. Zagrebački dječji kino-klubovi imali su niz zapaženih rezultata i uspjeha na susretima mladih kino-amatera grada, Republike, te na smotri najboljih kino-klubova u zemlji.

U 1965. godini otvorene su ogledne radionice Kluba mladih tehničara osnovne škole u Donjoj Stubici. Opremanje ovih radionica i foto-laboratorija, koji ukupno imaju kapacitet 36 radnih mjesta, omogućili su Gradski fond za tehničku kulturu, Gradsko vijeće Narodne tehnike, Osnovna škola Donja Stubica i Skupština općine Donja Stubica. Svečano otvaranje ovih radionica, čija je vrijednost oko 4,5 milijuna s. d., izvršeno je 7. svibnja 1965. godine u povodu proslave 20-godišnjice oslobođenja Za-

POSAO JE PRI KRAJU — Maketarstvo je omiljena djelatnost kod djece

PRIPREME ZA IZRADU FOTOGRAFIJE — Iz jednog foto-laboratorija u klubu mladih tehničara

greba. Nedugo iza toga održan je i šestodnevni seminar za nastavnike tehničkog odgoja s područja općine Donja Stubica. Godinu dana kasnije otvorena je nova radionica u osnovnoj školi u Samoboru i održan petodnevni seminar za nastavnike s područja ove općine. Gradsko vijeće Narodne tehnike nastoji da u svakoj općini otvori kvalitetnu radionicu u kojoj se mogu održavati seminari i tečajevi te razvijati rad s djecom i omladinom u njihovom slobodnom vremenu.

U Zagrebu je u posljednje dvije godine došlo do pokretanja novih sadržaja u radu s mladim tehničarima. Pokrenuta je »Dječja tehnička tribina« koja je u školskoj godini 1965/66. sa svojim programom obišla preko 120 škola šireg područja grada. U programu ove tribine učestvovalo je preko 15.000 učenika. U odmjeravanju svojih tehničkih znanja i konstruktorskih sposobnosti mladi tehničari u Zagrebu koristili su »Tehničku štafetu«, koju je pokrenulo društvo Narodne tehnike »Marko Fortil«. U okviru ove akcije najznačajnije priredbe bile su »Zmajevi nad gradom« i »Zabavljamo se na vodi«, koje su izazvale golem interes građana.

Mladi tehničari učestvovali su i na dvije posljednje smotre tehničkog stvaralaštva mladih u Beogradu, gdje su pokazali svoja znanja i dostojno predstavili naš grad. 1965. godine u sastavu delegacije mladih tehničara Jugoslavije koja je bila predstavljena Predsjedniku Republike drugu Titu nalazili su se i predstavnici našeg grada.

Za uspjehe koje su postigli posljednjih godina mladi tehničari Zagreba dobili su nekoliko vrijednih priznanja i nagrada. Ovdje u prvom redu treba istaći da je Klub mladih tehničara osnovne škole Jordanovac dobio 1964. godine visoko priznanje — »Nagradu tehničke kulture Zagreba«. Godinu dana kasnije ovu nagradu dobila je drugarica Stanka Medjeral, dugogodišnji voditelj ovog kluba i istaknuti aktivista u radu s mladim tehničarima u našem gradu.

Narodna tehnika u Zagrebu razvijala je i nadalje razvija široku aktivnost s djecom. Danas u sastavu naše organizacije radi preko 10.000 djece. Orijentacija je bila da se učini što više u razvijanju najraznovrsnijih oblika tehničkih aktivnosti na svim mjestima gdje susrećemo djecu. To su u prvom redu škole i mjesne zajednice. U tom pogledu u mjesnim zajednicama ima veoma dobrih rezultata.

UOČI STARTA — Mladi brodo-modelari provjeravaju svoje modele pred start na jednom natjecanju na Maksimirskom jezeru

SPRETNJA VOŽNJA — Mladi traktoristi Zeline na Smotri mladih tehničara Zagreba na terenima parka Maksimir

U GRADNJI — Iz radionice Centra za tehnički odgoj »Joža Vlahović«, koji okuplja preko 800 djece u svojih 10 sekcija

UZ POMOĆ INSTRUKTORA — Članovi kluba mladih tehničara osnovne škole »Tomislav Radić« u Donjoj Stubici završavaju modele uz pomoć voditelja kluba

Posebno treba istaći Centar za tehnički odgoj »Joža Vlahović«, u kojem u toku samo jedne godine završi razne tečajeve — u 10 sekcija — oko 800 djece s područja općine Medveščak. Sličan rad s djecom razvija i društvo Narodne tehnike »Marko Fortil«, te u novije vrijeme Centar za tehnički odgoj »Peščenica«. Naša su nastojanja, što je predviđeno društvenim planom grada, da do 1970. godine ostvarimo da na području grada djeluje 10 centara za tehnički odgoj djece i omladine, što bi omogućilo da se kroz mjesne zajednice stvore povoljni uvjeti za svakodnevno bavljenje tehničkom aktivnosti širokog kruga djece i omladine.

Narodna tehnika u Zagrebu nastojala se aktivno uključiti u sve akcije u radu s djecom, a naročito kada se radilo o stvaranju i osiguranju materijalne i kadrovske osnove za rad s mladima. To je dalo i zapažene rezultate, naročito u posljednjih 10 godina, tako da postoji znatan broj radionica u kojima se okupljaju djeca. Upravo zato što smo uvjereni da je za razvijanje tehničkih djelatnosti najprije neophodno osigurati potrebne materijalne i druge uvjete, izostale su izvjesne akcije koje imaju manifestacioni i propagandni karakter. Prednost je u svakom pogledu data sistematskom radu kroz klubove, a sve akcije organizirane su tako da покажу stvarni rad djece na tehničkom odgoju.

Pored svoje osnovne namjene, klubovi mladih tehničara odigrali su važnu ulogu u stjecanju osnovnih saznanja o samoupravljanju, te su pogodan oblik u razvijanju odgovornosti i radnih navika kod djece.

DJEČJA TEHNIČKA TRIBINA Početkom školske godine 1965/66.

Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb počelo je upućivati na teren šireg područja grada ekipe aktivista organizacija Narodne tehnike u osnovne škole sa zadatkom da prirede program tehničkog karaktera. Ta je akcija nazvana: *Obilazimo škole*. Počelo je dosta skromno: razgovori s učenicima, projekcije tehničkih filmova i demonstracije raznih tehničkih modela.

Međutim, od skromnih početaka ova je naša akcija od početka 1966. godine prerasla u stalan oblik rada s učenicima osnovnih škola. Sadržaj naših posjeta školama proširen je, predviđeni program se izlaže i prezentira kvalitetnije i potpunije, predavanja i demonstracije više nisu općenite, već se izlažu pojedina dostignuća u određenim granama tehnike, a u program se uvrštavaju određeni zahtjevi pojedinih škola i nastavnika tehničkog odgoja. Takav oblik i sadržaj rada sam po sebi je zahtijevao da se u programu maksimalno angažiraju djeca, pa je akcija nazvana »*Dječja tehnička tribina*«.

Tribina započinje uvodnim izlaganjem voditelja tribine, a nakon toga se vrši projekcija naučno-tehničkih filmova. Izbor filmova vrši svaka škola iz ranije dostavljenog popisa filmova. Zatim dolazi

glavna tema tribine, u kojoj s učenicima razgovara jedan od aktivista Narodne tehnike — modelar, radio-amater, kino-amater, foto-amater, jedriličar, motorista, raketar ili dr. Tema razgovora je određeno područje tehnike, dostignuća u toj oblasti i o mogućnostima da se u samoj školi razviju oblici takve aktivnosti. Škola može predložiti temu o kojoj želi da se razgovara s učenicima. Pojedine teme popraćene su dijafilmom ili nekim drugim nastavnim sredstvom. Čitav razgovor, u kojem se nastoji što više aktivirati djecu, traje oko 45 minuta (djeca postavljaju pitanja, traže objašnjenja ili ih sami jedni drugima daju). Djeci se zatim demonstriraju neki zanimljivi eksponati: rad radio-stanice, let avio-modela, faze gradnje brodo-modela i sl., u čemu ponekad učestvuju i djeca (npr. održavanje veze putem radio-stanica). Na svakom nastupu tribine održi se kraće izlaganje (uz obavezno: pitanja-odgovori) na jednu od ovih tema: higijensko stanovanje, ekonomsko dvorište, primjena tehnike u pojedinim granama tehnike, poljoprivredni strojevi, mladi u poljoprivrednoj proizvodnji, turizam, kućna radinost, djeca u saobraćaju, dostignuća vojne tehnike, atomska energija, elementarne nepogode, i sl. Teme su obično popraćene dijafilmom ili filmom.

Kraj tribine ima pomalo zabavan karakter. Priređuje se nagradno natjecanje u tehničkim vještinama, kao npr.: poznavanje saobraćajnih znakova, poznavanje poljoprivrednih strojeva, poznavanje alata, materijala i sirovina, uspostavljanje strujnog kruga, odmjeravanje dužine od oka, brzo ulaganje filma u foto-aparat, i sl. Nakon toga projicira se neki crtani fim.

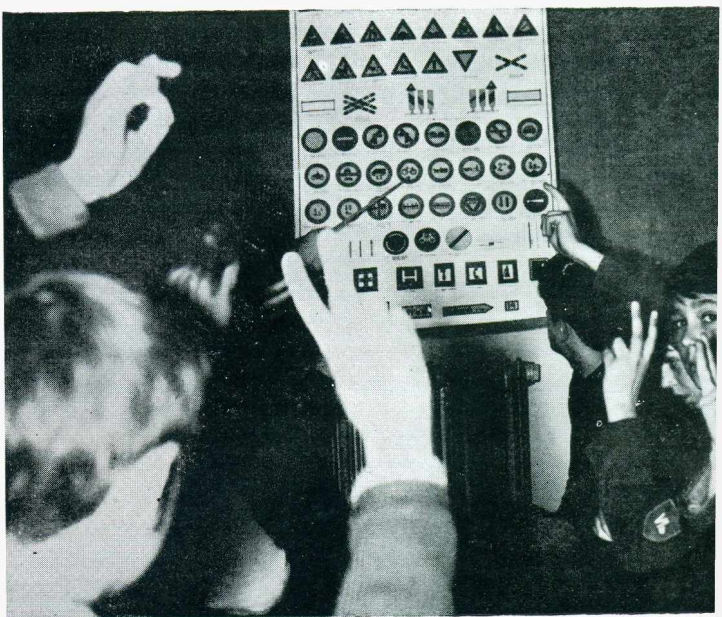
Za vrijeme trajanja programa o kojem smo do sada govorili, a koji traje puna dva sata, grupa od 20 do 25 učenika gradi modele (balon, zmaj, model od stiropora, jednostavan brodo-model, osnovni radio-prijemnik — detektor i sl.). Taj rad organizira instruktor koji se nalazi u sastavu ekipe. Kompletan materijal i alat donosi ekipa tribine.

Pored izvođenja programa tribine, ekipa tribine ima još neke zadatke koje je dužna da obavi u školi. S obzirom da su radom tribine obuhvaćene škole sa šireg područja grada, tribina svakako nastoji da školama pomogne u snabdijevanju potrošnim materijalom. U zajednici s »Tehnocentrom«, trgovačkim poduzećem Narodne tehnike Zagreba, ekipa donosi u školu izvjesnu količinu materijala i literature za koju su škole zainteresirane. Osim toga, Gradsko vijeće preko svog odjela za materijalno snabdijevanje kompletira jednu količinu materijala za svaku školu, kao npr. lim, furnir, sitni alat, elektromaterijal i dr. Dužnost je ekipe tribine, nadalje, da u svakoj školi, zajedno s nastavnikom tehničkog odgoja i direktorom škole, ocijeni postignuti nivo vanškolske aktivnosti učenika na tehničkom odgoju, s ciljem da se u vremenu od jedne školske godine i kroz obilazak sto škola objektivno utvrdi koji su klubovi mladih tehničara najbolji.

IGRA I TEHNIKA — Detalj iz programa priredbe na stadionu Šalata

TKO ZNA? — Saobraćajni odgoj zauzeo je zapaženo mjesto u radu klubova mladih tehničara. Na slici: provjeravanje znanja saobraćajnih znakova na jednoj »Dječjoj tehničkoj tribini«

Za ovo postoji upitni list po sistemu bodovanja, a najbolji klubovi nagrađuju se materijalom, knjigama i alatom. Ovu smo akciju nazvali »Obilazimo škole — tražimo dobar klub mladih tehničara«. Na kraju svake godine, odnosno polugodišta ekipe tribine održavaju savjetovanja s nastavnicima tehničkog odgoja u školama gdje su održane tribine mladih tehničara kao i konsultacije radi daljnjeg unapređenja i usavršavanja rada tribine i njenog proširenja.

OMLADINSKE RADNE AKCIJE

Omladinske radne akcije bile su uvijek velika škola mladih. Narodna tehnika je na omladinskim radnim akcijama organizirala raznovrsne aktivnosti. Još od prvih dana postojanja naše organizacije bilježićemo učešće aktivista Narodne tehnike kao graditelja ili kao instruktora tehničkog odgoja. Tako godine 1947. na izgradnji pruge Šamac—Sarajevo učestvuje brigada »Tehnika i sport«, gdje su svi instruktori bili iz zagrebačkih organizacija Narodne tehnike. Na podizanju hidroelektrane »Vinodol« također učestvuju naši aktivisti, gdje organiziraju tečajeve iz pojedinih oblasti tehnike. Na izgradnji Auto-puta bratstva i jedinstva zapažen je rad s mladim graditeljima na njihovom tehničkom obrazovanju. To posebno vrijedi poslije 1958. godine, kada se gradi auto-put Ljubljana—Zagreb. Instruktori Narodne tehnike Zagreba bili su i ovdje, a također i kasnije, do samog završetka auto-puta, nosioci rada u pojedinim naseljima duž trase auto-puta. Naše organizacije su za cijelo vrijeme izgradnje auto-puta davale instruktore za tehnički odgoj, koji su uspješno izvršavali zadatke. Posebno poglavlje među omladinskim radnim akcijama čini ORA »Sava«, koja je započela 1960. godine i svake godine tokom tri ljetna mjeseca okuplja omladinu iz svih krajeva naše zemlje. Nakon završetka auto-puta to je najveća radna akcija omladine u našoj zemlji. Od prvih dana, pa kroz svih proteklih sedam akcija na izgradnji obrambenih nasipa uz rijeku Savu u Zagrebu, Gradsko vijeće je zajedno sa svojim organizacijama bilo i ostalo jedini nosilac aktivnosti na tehničkom odgoju mladih graditelja. Ova akcija ima za nas izuzetno značenje, jer je Narodna tehnika Zagreba široko razvila svoje aktivnosti i naišla na potpuno razumijevanje za svoj rad. Naročito su u posljednje dvije godine ostvareni povoljni uvjeti za tehnički odgoj na omladinskoj radnoj akciji »Sava«. Direkcija za izgradnju savske luke, koja je investitor ove akcije, odvojila

UPOZNAVANJE MOTORA — polaznici auto-škole na ORA »Sava 65« sa instruktorom (gore)

PRED SNIMANJE — Instruktor Narodne tehnike daje savjete brigadirima polaznicima foto-tečaja

je znatnija sredstva za nabavku tehničkih sredstava i organizaciju tečajeva. To je omogućilo da naša organizacija razvije široku djelatnost i da naši aktivisti pokažu svoje velike organizacione sposobnosti i spretnost. Sve to omogućilo je da postignemo određene rezultate za koje smo dva puta primili najviše priznanje ove akcije »Traku 7 sekretara SKOJ-a«.

Najznačajniji rezultat koji smo postigli na omladinskoj radnoj akciji »Sava« je broj osposobljenih na raznim tečajevima Narodne tehnike. Kroz proteklih 7 godina tečajeve za vozače automobila, motor-kotača i mopeda, fotografije i kino-tehnike završilo je blizu 7.000 mladića i djevojaka od ukupno oko 14.000 brigadira koji su učestvovali na ORA »Sava« u razdoblju 1960—1966. godine.

Budući da je u posljednje 2 godine učinjeno posebno mnogo na proširenju naše djelatnosti na ovoj akciji i da su rezultati veoma značajni, dat ćemo kratak osvrt na to razdoblje. Ovo tim više što je u tom vremenu Narodna tehnika Zagreba na djelu pokazala kako može uspješno organizirati i ostvariti planirani opseg djelatnosti kada su za to osigurana sredstva i kada je ispravan pristup našem radu.

ORA »Sava 65« Akcija se odvijala u vremenu od 12. VI — 28. VIII 1965. godine. Prema utvrđenom planu Narodna tehnika je trebala na različitim tečajevima osposobiti 2.100 brigadira, ili 70% od ukupnog broja učesnika ove radne akcije. Na kraju akcije taj je plan bio izvršen, jer je od 2.506 brigadira koji su polazili tečajeve Narodne tehnike tečajeve uspješno završilo 2.342 omladinca i omladinke. Auto-škola je dala 396 novih vozača automobila, koji su pristupili ispitima pred odgovarajućom komisijom. Na tečaj za vozače motor-kotača i mopeda bilo je prijavljeno 1.225 brigadira, dok je tečajeve uspješno završilo 1.066 brigadira, od čega je veći dio pristupio ispitu i dobio vozačku dozvolu. Ujedno je osposobljeno 251 foto-amater i 270 kino-amatera.

Uz tečajeve, Narodna tehnika je u naselju »7 sekretara SKOJ-a« organizirala rad razglasne stanice, izdavane su foto-novine o svim značajnijim zbivanjima iz života i rada omladine, te je na kraju akcije priređena veoma uspješna priredba pod nazivom »Igra i tehnika«.

Te smo godine raspolagali sa 4 nova vozila »Zastava 750«, 8 mopeda i jednim motor-kotačem, foto-laboratorijem s 5 kompletnih radnih mjesta, te opremom za održavanje kino-tečaja. Cijeli posao oko tečajeva i ostalih aktivnosti Narodne tehnike izvršila je ekipa od 14 nastavnika i instruktora.

ORA »Sava 66« I ova akcija odvijala se kroz 3 ljetna mjeseca, u vremenu od 12. VI do 2. IX 1966. godine. U naselju je boravilo oko 3.000 brigadira, a naš zadatak je bio kao i prošle godine — organizirati tečajeve za oko 2.000 učesnika akcije. Tečajeve Narodne tehnike polazilo je 1.778 brigadira od 2.065 prijavljenih. Od toga broja uspješno je za-

PRVA VOŽNJA — Omladinka na tečaju za vožnju mopeda

PROVJERAVANJE STEČENOG ZNANJA — budući vozači automobila na ORA »Sava 65«

OKO KINO-PROJEKTORA — mladi kino-amateri na ORA »Sava 64«

vršilo i položilo ispit oko 60% graditelja nasipa na Savi, a svaki četvrti brigadir položio je ispit i dobio diplomu ili vozačku dozvolu. U auto-školi planirali smo osposobiti 350 brigadira, ali je tečaj završilo 369 brigadira, od čega je 268 dobilo vozačku dozvolu vozača »B« kategorije. Tečaj za vožnju motor-kotača i mopeda završilo je 636 brigadira, dok je 181 foto-amater uspješno položio i naučio vještinu foto-tehnike. Kino-tečaj uspješno je završilo 267 brigadira.

Uz tečajeve organizirali smo stalnu radio-vezu naselja s radilištem i Gradskim vijećem Narodne tehnike. Ujedno smo s 300 brigadira organizirali veoma uspješnu akciju brojanja saobraćaja u Zagrebu. Kao i prethodnih godina uspješno je djelovala razglasna stanica, izdano je 18 brojeva foto-novina s oko 350 fotografija, te je organizirana foto-služba, koja je snimila oko 600 negativa za potrebe dokumentacije i štampe. Za izvođenje nastave na tečajevima bilo nam je na raspolaganju 5 vozila »Zastava 750« s ugrađenim dvostrukim komandama, 10 mopeda, 2 motor-kotača, foto-laboratorij s 5 radnih mjesta i oprema za kino-tečajeve. Nastavu su održavali nastavnici angažirani uglavnom iz redova naših aktivista, a bilo je ih ukupno 17, od čega 6 iz redova brigadira.

Ove dvije godine potrebno je istaći u prvom redu zbog znatno proširene djelatnosti Narodne tehnike na omladinskoj radnoj akciji »Sava«. Uz to važno je istaći činjenicu da smo imali osigurana financijska sredstva za izvođenje tako obimnog programa.

1965. godine je Direkcija za izgradnju savske luke osigurala 17 milijuna starih dinara, a 1966. godine 14 milijuna stari dinara. Međutim, veoma značajnu ulogu odigralo je Gradsko vijeće Narodne tehnike kao organizator rada na tehničkom odgoju učesnika ove akcije. Zahvaljujući članovima naših organizacija i instruktorima koji su bili angažirani u izvršenju ovog opsežnog programa bilo je moguće ostvariti preuzete obaveze. Sve ovo bila je još jedna potvrda velikih mogućnosti i organizatorskih sposobnosti naših članova i organizacija.

NAUKU MLADIMA U najraznovrsnijim oblicima djelatnosti Narodne tehnike u proteklih 20 godina posebnu pažnju na sebe skreće najmlađa aktivnost, namijenjena srednjoškolskoj omladini, — »Nauku mladima«. Pokret »Nauku mladima« izrastao je prije dvije godine kao zajednička težnja prosvjetnih organa, Savjeta za koordinaciju naučnih djelatnosti, Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Saveza društava matematičara, fizičara i astronoma, Unije kemijskih društava, Saveza inženjera i tehničara, Saveza omladine i Narodne tehnike.

Polazeći od značajnih rezultata koje su postigli mladi u svojim slobodnim aktivnostima na literarnom, kulturnom i radnom području u privredi i na omladinskim radnim akcijama, početni ciljevi pokreta »Nauku mladima« ograničili su se prvenstveno na upoznavanje mladih s naučno-tehničkim dostignućima kao i na rješavanje osnovnih zadataka i problema koji bi mladima omogućili da uđu u predvorje nauke i naučne misli.

Već prva selektivna takmičenja u oblasti teorijske i primjenjene fizike i kemije te matematike, po učešću i rezultatima ukazuju na potrebu značajnijih izmjena koje bi učesnicima u pokretu otvorile dublji prodor u nauku i još više pospješile njihove kreativne mogućnosti.

U 1965. godini, prvoj godini djelatnosti pokreta »Nauku mladima«, 314 učesnika iz Zagreba na republičkom i saveznom takmičenju osvajaju više vrijednih priznanja, čime se otvara novo poglavlje naučno-tehničkog odgoja mladih i njihovo učešće u osnovama naučno-tehničkog rada.

Druga godina na ovom polju djelatnosti po broju učesnika daleko nadmašuje prethodnu, a po kvaliteti ukazuje na kontinuirani rad u rješavanju problema i zadataka iz izabrane problematike. Ove godine se djelatnost pokreta proširuje na oblast biologije. U 1966. godini učestvuje 639 mladih na takmičenjima u našem gradu, i to iz oblasti matematike, teorijske primjenjene fizike, kemije i biologije. 54 učesnika osvajaju na nivou grada nagrade i priznanja, a na republičkom i saveznom nivou još 36 naših takmičara dobiva najviša priznanja. Prema procjenama, samo u 1966. godini u prethodnim školskim i općinskim takmičenjima učestvovalo je preko 2.000 učenika i učenica srednjih škola.

Protekle dvije godine relativno su kratak period u sprovođenju zamisli i ideja programa pokreta »NAUKU MLADIMA«, ali iskustva nam ukazuju da i pored značajnih rezultata postoji niz problema koji već postaju prepreke na bržem unapređenju ove djelatnosti, pa ih treba odmah rješavati.

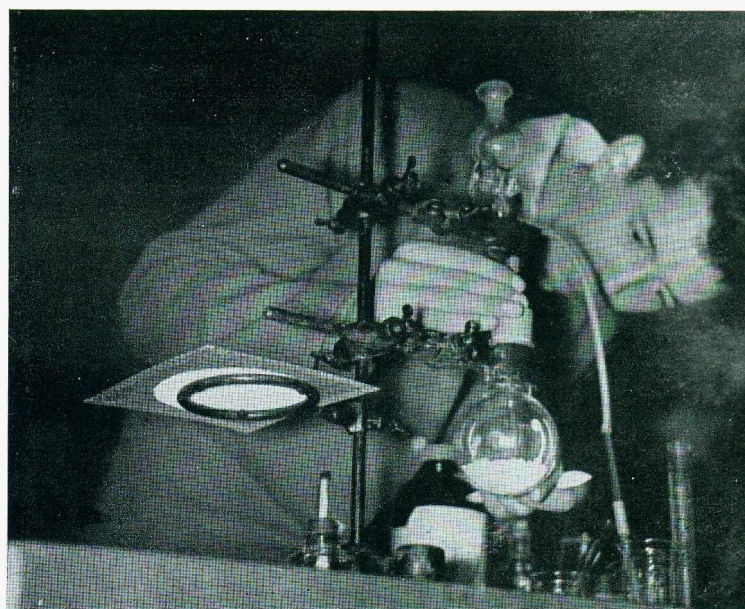
Osnovni problem u ovom periodu predstavljao je permanentni nedostatak mentorskog kadra za rad s omladinom u skoro svim oblastima nauke i tehnike. Taj problem je do sada uz velike napore rješavan s predmetnim nastavnicima srednjih škola. U početku, kada su dva do tri učenika radili s jednim nastavnikom, rad je donekle bio moguć, ali danas, kod povećanog broja učenika, to predstavlja veliko opterećenje, koje i pored dobre volje nastavnika nije moguće dalje tako provoditi. Također i sve veći broj radova izlazi djelomično ili u cjelini iz okvira gradiva srednje škole, čime se stvaraju posebne teškoće kako kod samog izvođenja tako i kod ocjenjivanja.

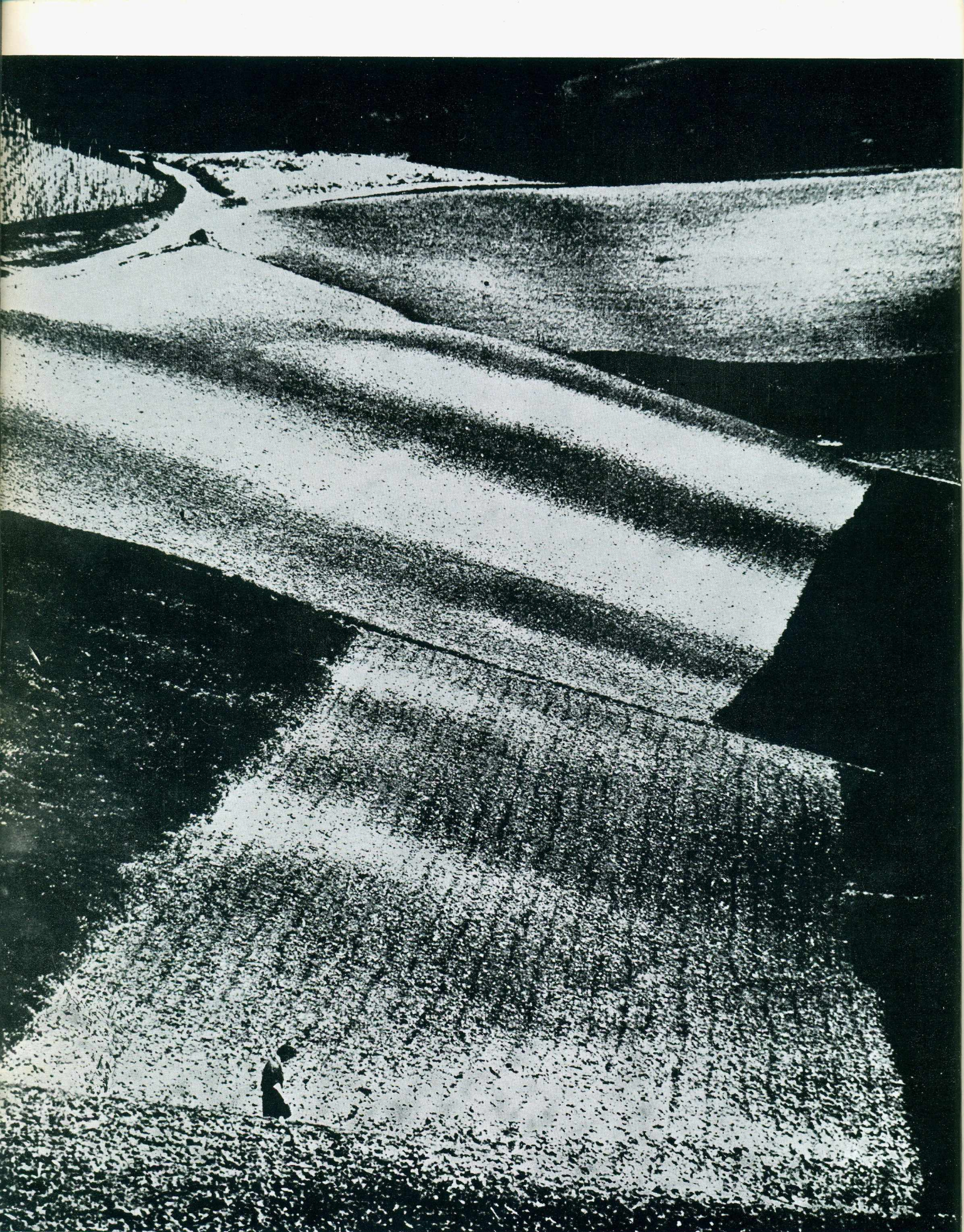
Materijalna i financijska osnova također su jedna od prepreka za intenzivnije unapređenje rada pokreta »Nauku mladima«. Tokom protekle dvije godine najznačajniju pomoć pružila je — pored stručnih društava matematičara, fizičara, kemičara i biologa — Narodna tehnika Zagreba. Navodimo primjer da je u 1966. godini, kada se cjelokupna aktivnost pokreta odvijala na teritoriju grada Zagreba, najjačeg industrijskog centra u zemlji, bila izdvojena suma od svega 5.000 n. d. Iz ove sume financirane su samo skromne nagrade i priznanja najuspješnijim učenicima. Ipak, to nije dovoljno za širi zamah ovog pokreta. Gradski odbor za proučavanje i praćenje aktivnost pokreta »Nauku mladima« smatrao je za potrebno da se ova aktivnost mora prethodno afirmirati, čime će doći i do rješenja financijskih i materijalnih sredstava. Put do rješenja u ovom slučaju je daleko teži, ali ispravniji, i sada, nakon dvije godine rada i postignutih rezultata, s pravom očekujemo da prosvjetni i drugi faktori riješe dalje financiranje ove aktivnosti.

Protekla dugogodišnja djelatnost pokreta mladih izučavana je s različitih aspekata. Posebno je izučavan pedagoški značaj pokreta »Nauku mladima« u daljnjem unapređenju nastave u srednjim školama. Stečena iskustva su pokazala da takmičenje u okviru pokreta pored unapređenja nastave utječe i na proširenje nastavnog gradiva i ujedno pridonosi razvijanju takmičarskog duha među učenicima. No, i pored toga još uvijek nije izučeno koje i kakve vrijednosti treba tražiti u okviru pokreta »Nauku mladima«, jer je cjelokupan rad u okvirima školskih, međuškolskih, općinskih i gradskog takmičenja individualiziran. Posebno bi bilo potrebno da naše pedagoške institucije, naučni radnici, prosvjetni radnici, prosvjetni organi i društveno-političke organizacije — pokretači ovog takmičenja — već sada, na samom početku, daju tumačenja kako i kojim putem treba ići dalje na unapređenje ove korisne djelatnosti mladih.

PRVI KORACI K NAUCI — s jednog takmičenja iz kemije u okviru pokreta »Nauku mladima«

TEHNIČKA KULTURA NA SELU

Organizacije Narodne tehnike među prvima su se poslije oslobođenja zemlje aktivirale na obnovi opustošenih krajeva, naročito na tehničkoj i stručnoj pomoći selu i seljacima. Poznate su akcije članova auto-moto društva, radio-klubova, društava elektro-strojaraca i dr., koji su izlaskom u sela pomagali seljacima i seljačkim radnim zadrugama u obnovi voznog parka, tadašnje skromne mehanizacije i tehničkih uređaja.

Nedugo zatim organizacije Narodne tehnike organiziraju po selima niz tečajeva i stručnih predavanja, na kojima se omladina i demobilizirani borci obučavaju u upravljanju poljoprivrednim strojevima. Tako su kasnije nastali mnogobrojni tečajevi za traktoriste i kombajnere. Značajnu ulogu na tehničkom odgoju sela odigralo je Društvo agrotehničara Zagreb, koje je za proteklih 10 godina postojanja svoj cjelokupan rad usmjerilo na osposobljavanje stručnih kadrova u poljoprivredi putem različitih tečajeva i takmičenja traktorista i mladih zadrugara traktorista.

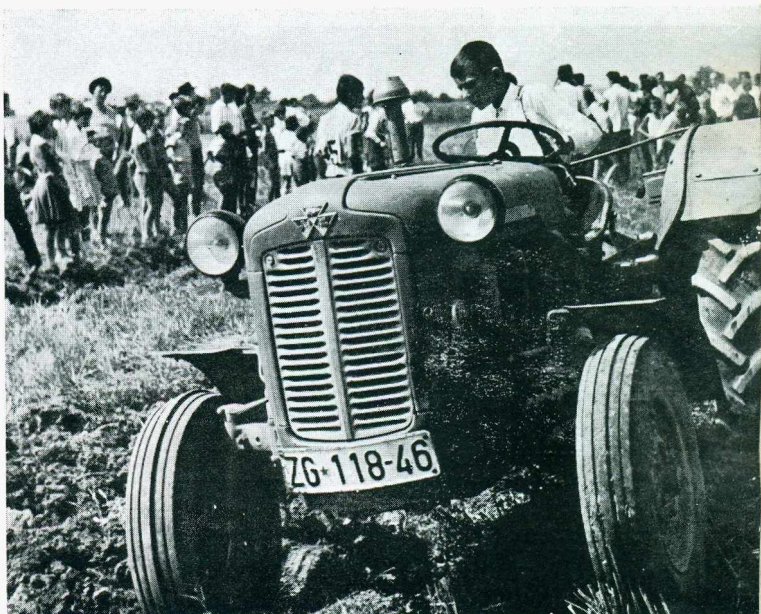
Prva javna manifestacija zagrebačkih traktorista i poljoprivrednih mašinista održana je 4. kolovoza 1957. godine. Tada je, naime, održano I takmičenje zagrebačkih traktorista, a to je ujedno i početak šire aktivnosti Društva agrotehničara Zagreb. Društvo agrotehničara nastojalo je da u svoje redove ckupi prije svega traktoriste i mašiniste koji neposredno učestvuju u poljoprivrednoj proizvodnji, naročito u mehaniziranoj poljoprivrednoj proizvodnji.

Tečajeve Društva agrotehničara za traktoriste završilo je za proteklih 10 godina preko 1.500 mladih ljudi. Posebnu brigu u izobrazbi tehničkih kadrova za poljoprivredu Društvo je pokazalo u vrijeme izgradnje Auto-puta bratstvo i jedinstvo, kada je Društvo agrotehničara Zagreb dvije godine za redom na gradilišta slao svoje instruktore i predavače za obučavanje mladih graditelja.

Modernizacija poljoprivrede zahtijevala je i specijalizirane kadrove za rukovanje novim poljoprivrednim strojevima, pa je Društvo organiziralo 9 specijalnih tečajeva za kombajnere, na kojima je osposobljeno 200 prvih kombajnera za rukovanje tim modernim strojevima.

Društvo je organiziralo i više tečajeva za seosku omladinu iz osnova poljoprivredne mehanizacije, agrotehnike i saobraćaja. Odaziv na tečajeve i predavanja bio je primjeren, pa je npr. samo u općini Sesvete održano tri tečaja za 90 polaznika. Rad s mladim zadrugarima također je raznovrstan i plodan. Osim u obuci vožnje traktorom, mladi zadrugari su s puno volje radili na upoznavanju motoristike, saobraćaja, agrotehnike i ostalih tehničkih znanja. Rezultati takvog rada najbolje se ogledaju na različitim takmičenjima, gdje su Zagrepčani osvojili značajne nagrade.

ZA SADA NA TAKMIČENJU — SUTRA U PROIZVODNJI — Mladi zadrugar-traktorista na jednom takmičenju

VRANIĆ NINO — Pejzaž

Izlagana: Beograd, Zagreb, Skopje, Francuska, Belgija, SR Njemačka, Norveška, Finska

Nagrađena: Skopje, Francuska, SR Njemačka, Belgija

DUBOKO ORANJE — Zagrebački traktoristi imali zapažene rezultate na takmičenjima u zemlji

I takmičenje traktorista kotara Zagreb održano je 1957. na površinama »Žitnjaka«. Prvo mjesto osvojio je Josip Koprivšek, traktorista PZ Zaprešić.

II takmičenje održano je u Velikoj Gorici 1958. Pojedinačni pobjednik je Juraj Odrčić. Na republičkom takmičenju u Slavonskom Brodu ekipa Zagreba osvaja prvo mjesto. Iste godine na I saveznom takmičenju u Novom Mestu u ekipi Hrvatske učestvuju tri zagrebačka traktorista — Odrčić, Bilen i Čelec.

III takmičenje traktorista Zagreba održano je 1959. u Maloj Mlaci, na kojem Juraj Odrčić i ekipa Velike Gorice osvajaju prva mjesta. Iste godine Društvo agrotehničara organizira III republičko takmičenje traktorista u neposrednoj blizini Zagrebačkog velesajma. U kategoriji mladih traktorista zadrugara prvo mjesto osvaja Drago Škrliak iz Zeline.

IV takmičenje traktorista ponovo se održava u Maloj Mlaci 1960. Prvo mjesto zauzeo je Ivan

Žigrović iz Zeline, a od mladih zadrugara traktorista Željko Odrčić iz Velike Gorice. U Osijeku na I saveznom takmičenju mladih zadrugara prvo mjesto je osvojio Drago Škrliak i mlada ekipa Hrvatske.

V takmičenje traktorista održano je u Zelini 1961, a pobjednik je Stjepan Petak iz Zeline, odnosno kod mladih opet Drago Škrliak. Na republičkom takmičenju u Vinkovcima mladi Zagrepčani ponovno osvajaju prvo mjesto, a također i na saveznom takmičenju u Banja Luci. U takmičenju za najboljeg traktoristu Zagreba u Velikoj Gorici prvo mjesto osvaja Josip Koprivšek, a kod omladinaca Drago Škrliak.

Na VI republičkom takmičenju u Našicama ekipa odraslih i ekipa mladih osvajaju prva mjesta. Uspjeh mladih se ponavlja i na saveznom takmičenju u Bitolju, kada Drago Škrliak po treći puta osvaja naslov prvaka Jugoslavije.

VII takmičenje traktorista održano je u Božakovini 1963. Prvo mjesto osvaja Ivan Žigrović iz Zeline, a ekipa Zeline također prvo mjesto. Na VII republičkom takmičenju u Čakovcu ekipa Zagreba osvaja prvo mjesto i kod mladih i kod starijih. Na saveznom takmičenju u Čupriji ponovljen je uspjeh mladih, a Željko Odrčić postaje prvak Jugoslavije.

VIII takmičenje održano je 1964. u Zaprešiću, a pobjednik je Ivan Košković iz Velike Gorice, a kod mladih Željko Odrčić.

Na IX takmičenju u Brezovici prvo mjesto je pripalo Stjepanu Šafariću iz Velike Gorice, a ekipa Velike Gorice po treći puta osvaja prvenstvo Zagreba i time dobiva u trajno vlasništvo pokal Društva agrotehničara Zagreb.

X jubilarno takmičenje traktorista Zagreba održano je u Velikoj Gorici, a pobijedio je Ivan Košković ispred Jurja Hrvačića koji je proglašen za najboljeg orača u Zagrebu. Isti uspjeh obojica postižu i na IX republičkom takmičenju u Zaprešiću i kao predstavnici Hrvatske odlaze na IX savezno takmičenje u Kikindu.

Posljednjih nekoliko godina Društvo agrotehničara Zagreb angažira se na općem uzdizanju tehničke kulture sela, pa u zajednici s Gradskim vijećem Narodne tehnike Zagreb pokreće »Tribinu poljoprivrednika« kao novi oblik širenja tehničke kulture na selu. Na tribini nastupaju stručnjaci različitih grana tehnike, koji pomoću filmova, dijafilmova i ostalih pomoćnih sredstava prenose bogata iskustva i znanja na seosko stanovništvo. Društvo agrotehničara Zagreb primilo je za svoj rad nekoliko priznanja, pa sada u svojim vitrinama ima osim brojnih zlatnih i srebrnih plaketa s republičkih i saveznih takmičenja i druge diplome i priznanja, od kojih je svakako najvrednija plaketa »Boris Kidrič« i »Nagrada tehničke kulture Zagreba« za 1965. godinu.

INSTITUCIJE TEHNIČKE KULTURE

U ovo poglavlje svrstali smo nekoliko institucija koje imaju bitno značenje za daljnji razvoj tehničke kulture u našem gradu. Iako različite po svojem djelokrugu poslovanja, zadacima i ulozi, ipak predstavljaju svojevrsnu cjelinu, značajnu za daljnji rast naše organizacije i tehničke kulture uopće. Uz to imaju još jednu zajedničku karakteristiku (izuzev Tehničkog muzeja) da im je osnivač, odnosno pokretač Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb.

Ove institucije izraz su razvoja tehničke kulture, suvrmenijeg gledanja i pristupa njenom unapređenju. Gledano sa stanovišta naših dometa na području tehničkih aktivnosti i obrazovanja one su nešto novo i suvremeno. I ne samo to, one u sebi nose nastojanje da se sistemski rješavaju određena pitanja, koja prelaze okvire društvene djelatnosti, ali povoljno utječu na njezino proširenje i jačanje. Narodna tehnika u Zagrebu je u svom dosadašnjem društvenom radu i djelovanju uvijek široko nje govala i razvijala amaterizam kao osnovu svog postojanja. Stoga isticanje ovih institucija i njihova značaja znači samo određivanje njihove stvarne uloge u razvoju organizacija Narodne tehnike u Zagrebu. Ova tijela su samo aktivni suradnici na području tehničke kulture, jer svojim radom omogućuju brži i kvalitetniji uspon i širi ulazak među građane svih znanja i vještina koje nosi tehnika u suvremenom životu.

»TEHNOCENTAR« — trgovačko poduzeće Narodne tehnike Zagreb. Organizacija Narodne tehnike borila se u svom 20-godišnjem postojanju s nizom problema, među kojima je jedan od važnijih osiguranje i dobava potrebnih materijala za izvršavanje zadataka koje je organizacija postavila u svom programu unapređenja tehničke kulture u Zagrebu. Nastojeći da se ovi problemi savladaju što efikasnije, Gradski odbor Narodne tehnike Zagreb donio je 1961. godine odluku o osnivanju »TEHNOCENTRA« — odjela za materijalno snabdijevanje organizacija i članova Narodne tehnike, kao i drugih institucija, škola i ustanova, koje se bave tehničkom kulturom. Ovaj odjel počeo je radom 9. septembra 1961. godine

otvaranjem prodavaonice tehničkog materijala u Frankopanskoj ulici u Zagrebu.

Za uređenje ove prodavaonice i osiguranje minimalnih obrtnih sredstava Gradski odbor Narodne tehnike uložio je preko sedam milijuna dinara, što je bilo vrlo mnogo, s obzirom na sredstva kojima je u to vrijeme raspolagala organizacija Narodne tehnike Zagreba. U okviru proslave 20-godišnjice Narodne tehnike Gradsko vijeće Narodne tehnike u zajednici s radnom zajednicom »TEHNOCENTRA« i uz pomoć Gradskog fonda za tehničku kulturu Zagreba otvorilo je 13. listopada 1966. godine još jednu prodavaonicu u Kraševoj ulici 9 u Zagrebu, kao specijaliziranu prodavaonicu za snabdijevanje materijalom i davanje stručnih uputstava iz područja modelarstva, maketarstva i nastave tehničkog odgoja u srednjim i osnovnim školama.

ZA BOLJE SNABDIJEVANJE TEHNIČKIM MATERIJALIMA — Prodavaonica »Tehnocentra« u Kraševoj ulici u Zagrebu specijalizirana je za modelarstvo i samogradnju

Za uređenje ove prodavaonice uloženo je ukupno oko osam milijuna starih dinara, što s uložnim sredstvima za uređenje prodavaonice u Frankopanskoj ulici ukupno iznosi preko 15 milijuna starih dinara za unapređenje tehničke kulture i snabdjevanje i osiguranje materijala za organizacije Narodne tehnike grada Zagreba.

Iako je Gradski odbor Narodne tehnike, kasnije Gradsko vijeće, raspolagalo skromnim financijskim sredstvima, nastojalo je da rad ove institucije od početka postavi na zdrave temelje. Kao osnova rada »TEHNOCENTRA« postavljena je njegova samostalnost u pogledu poslovanja, odnosno održanja, kako bi na taj način bila što manje opterećena dotirana sredstva, koja su dobivena za aktivnost organizacija Narodne tehnike na području grada Zagreba. Uz unutrašnju samostalnost »TEHNOCENTAR« je kao organizaciona jedinica Gradskog odbora Narodne tehnike oslobođen određenih davanja, odnosno društvenih obaveza prema zajednici.

Na osnovi normalnih društveno-ekonomskih kretanja u našoj zemlji, Gradski odbor Narodne tehnike donio je u siječnju 1964. godine odluku o osnivanju poduzeća, odnosno prerastanju odjela u samostalno trgovačko poduzeće, koje od 1. januara te godine djeluje kao privredna organizacija pod nazivom »TEHNOCENTAR« — trgovačko poduzeće Narodne tehnike Zagreb, s određenom namjenom poslovanja i u skladu sa zahtjevima razvoja i unapređenja tehničke kulture u Zagrebu.

Promet »TEHNOCENTRA« od dana osnivanja po godinama kretao se:

(u 000 starih dinara)

Godina	Ukupni promet	Od toga		Individu- alni amateri	Ostali
		škole	org. N. T.		
1961.	6.099	1.294	1.120	3.687	—
1962.	26.621	12.435	2.246	7.936	4.004
1963.	40.116	14.372	4.384	12.970	8.390
1964.	76.351	21.265	4.392	27.856	22.838
1965.	92.536	23.760	5.620	39.417	23.739
1966.	127.542	33.264	7.827	55.183	31.268

Po završnom računu za 1964. poduzeće je izdvojilo iz čistog prihoda 672.416 starih dinara u poslovni fond i 168.456 starih dinara u fond zajedničke potrošnje. Godine 1965. poduzeće je po ZR izdvojilo 739.000 starih dinara u poslovni fond i 185.354 starih dinara u fond zajedničke potrošnje, dok će u 1966. godini poduzeće u ove fondove izdvojiti cca

1,100.000 starih dinara, a to znači da je poduzeće za tri godine svog samostalnog poslovanja i obratna povećalo svoja obrtna sredstva, odnosno poslovni fond za preko 2,300.000 starih dinara, što osigurava uspješniji rad i bolje izvršavanje zadataka postavljenih prilikom osnivanja poduzeća.

GRADSKI FOND ZA TEHNIČKU KULTURU

Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb osnovalo je sredinom 1963. godine Fond za tehničku kulturu Zagreba — kao samostalnu organizaciju. To je jedinstvena ustanova takve vrste u našoj zemlji. Pomoć i podršku u osnivanju Fonda dali su Privredna komora grada i Gradski odbor SSRN, a nastao je na inicijativu Gradskog odbora za Jugoslavenske pionirske igre »Tehnička kultura mladima«. Osnovni zadatak fonda je prikupljanje sredstava i njihovo namjensko ulaganje u objekte tehničke kulture, kao što su radionice, laboratoriji, autodromi, izložbeni prostori, dječja tehnička igrališta i sl. Sredstva Fonda ujedno služe za izdavanje literature potrebne za tehničko obrazovanje i za školovanje kadrova.

Najveći dio sredstava Fond je ostvario putem učlanjenja radnih organizacija, zatim od doprinosa društveno-političkih organizacija kao i od prihoda od igara na sreću. U Fond je do sada učlanjeno 70 radnih organizacija Zagreba s godišnjom članarinom od oko 35.000 n. d. Fond je svojim dosadašnjim radom ostvario ukupno oko 90.000 n. d, što je već uloženo u pojedine objekte — najvećim dijelom davanjem učešća uz angažiranje sredstava drugih organizacija i institucija. Prema dosadašnjim podacima, ova sredstva Fonda uspjela su na taj način angažirati još daljnjih 250.000 n. d iz drugih izvora. Sva su ta sredstva uložena u nove i postojeće objekte tehničke kulture. Fond je do sada dao učešće za dvije školske radionice i laboratorij u osmogodišnjoj školi »Tomislav Radić« u Donjoj Stubici (15.000 n. d.), Centru za tehnički odgoj Peščenica (12.000 n. d.), »Tehnocentru« — trgovačkom poduzeću Narodne tehnike Zagreb za otvaranje specijalizirane trgovine za modelarstvo i samogradnju (12.000 n. d.), auto-moto društvu »Zagreb« za opremanje servisne radionice koja će raditi na principu »uradi sam« (5.000 n. d.), Zavodu za tehničku kulturu SRH na ime regresa za pet radionica koje su nabavljene za škole u Hrvatskom Zagorju (5.000 n. d.) te Auto-moto društvu Samobor za opremanje društvenih prostorija i servisa za motorna vozila (2.000 n. d. i kredit od 3.000 n. d.).

Gradski fond za tehničku kulturu je svojevrstan oblik financiranja, kojim se nastoje ostvariti povoljniji uvjeti za sistematski razvoj tehničke kulture u Zagrebu. Fond je nastao kao izraz potreba, ali i kao pokušaj da se na područje financiranja tehničke kulture unese stanovita stabilnost. Orijentacija Fonda na privredne organizacije — iako u prvi mah izgleda da je to teži put nego što bi bilo

PAVIĆ MILAN — A t r i j

Izlagana: Italija, Francuska, Indija, Japan, Mexico, SR Njemačka, Finska, Belgija

Nagrađena: Indija, ČSSR, Zagreb, Rijeka

POMOĆ GRADANIMA — »Amater-servis« GVNT Zagreb posuđuje tehnička sredstva svim građanima i organizacijama

okretanje prema sredstvima društveno-političkih zajednica — predstavlja jedini ispravan put u stvaranju istinske zainteresiranosti privrednih poduzeća za djelovanje organizacija i institucija tehničke kulture. U čitavom svom djelovanju Fond je okrenut privredi, pa je i organ upravljanja Fondom sastavljen od 19 članova koji predstavljaju 17 radnih organizacija i institucija, od čega je pretežan dio iz zagrebačkih privrednih organizacija.

Ove godine Fond se angažira u nekoliko akcija koje će mu omogućiti da snažnije i u većem opsegu nego do sada izvrši svoju ulogu i zacrtane zadatke. Dosadašnji rezultati, iako skromni, garancija su da će Fond i u buduću još više raditi na jačanju materijalne osnove tehničke kulture u našem gradu.

»AMATER-SERVIS« Ovo je najmlađa institucija u sastavu Narodne tehnike Zagreba. »Amater-servis« razvija svoj rad kao odjel Gradskog vijeća, sa zadatkom da svoja tehnička sredstva iznajmljuje organizacijama Narodne tehnike, školama, društvenim i radnim organizacijama i građanima. Za sada u našoj zemlji ne postoji organizacija s ovakvom ili sličnom namjenom.

»Amater-servis« je osnovalo Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb 21. rujna 1965. godine. U početku je djelatnost »Amater-servisa« bila više nego skromna — nedostajala su brojna tehnička sredstva, prostorije i kadrovi, no unatoč tome »Amater-servis« samo u 1966. ostvaruje oko 400 posudbi s ukupno 600 iznajmljenih aparata i tehničkih pomagala. Najčešći korisnici su organizacije

Narodne tehnike i škole, ali zapažen je interes građana. »Amater-servis« je pružio svoje usluge prilikom raznih ozvučenja, od kojih ističemo samo dvije: proslavu 100-godišnjice Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i miting na Trgu žrtava fašizma prilikom susreta antifašista Italije i boraca NOR-a Zagreba.

»Amater-servis« je svoj rad započeo sredstvima Gradskog vijeća, da bi uskoro samostalno ili uz pomoć vršio njihovu dopunu. Od sredstava Jugoslavenske lutrije, koja su 1965. godine dodijeljena Narodnoj tehnici, Gradsko vijeće je dobilo 15.000 n. d. za otvaranje »Amater-servisa«. Danas »Amater-servis« raspolaže s opremom u vrijednosti od oko 30.000 n. d. U okviru proslave 20-godišnjice Narodne tehnike otvorene su nove prostorije »Amater-servisa« u Martićevoj ulici 39. Daljnjim opremanjem »Amater-servisa« novim tehničkim sredstvima otvorit će se i šire mogućnosti za pružanje usluga i pomoći građanima i organizacijama u Zagrebu.

ODBOR ZA TEHNIČKU KULTURU PROSVJETNO-KULTURNOG VIJEĆA SKUPŠTINE GRADA ZAGREBA

Na prijedlog Gradskog vijeća Narodne tehnike Prosvjetno-kulturno vijeće Skupštine grada Zagreba

formiralo je pod kraj 1965. godine Odbor za tehničku kulturu. Osnovni zadatak ovog tijela je da razmatra, predlaže i učestvuje u donošenju odluka o unapređenju tehničke kulture. Dugi niz godina osjećala se potreba da jedno tijelo u Skupštini grada sistematski vodi brigu o razvoju tehničke kulture u našem gradu. Ovo tim više jer je već 8 godina tehnički odgoj obavezan predmet u školama i njime je obuhvaćeno blizu 100.000 učenika. Tome treba dodati da je tehničkim aktivnostima kroz Narodnu tehniku u Zagrebu obuhvaćeno oko 30.000 građana, omladine i pionira. Gledano samo kroz ove podatke, jasno je da mora postojati stalna briga za razvoj i unapređenje tehničkih djelatnosti kao svojevrsnog oblika obrazovanja i odgoja.

Nakon svestranog razmatranja stanja i razvoja aktivnosti Narodne tehnike na području Zagreba i izučavanja problematike tehničkog odgoja u školama načinjena je informacija za Prosvjetno-kulturno vijeće i predloženi veoma konkretni zaključci za daljnji razvitak tehničke kulture u Zagrebu. Prosvjetno-kulturno vijeće usvojilo je predložene materijale i time otvorilo mogućnosti za njihovu realizaciju. Stvoreni su putevi da se kroz mehanizam predstavničkog tijela, kakva je Skupština grada, odlučno borimo za napredak i širenje tehničke kulture. Odbor za tehničku kulturu ima, bar za naše zagrebačke prilike, ogromno značenje, jer objedinjava sve snage koje djeluju na tom poslu, i normalno je očekivati da će daljnji rad ovog Odbora dati i nove rezultate, od kojih aktivisti s područja tehničke kulture očekuju veoma mnogo.

TEHNIČKI MUZEJ Tehnički muzej u Zagrebu osnovan je u prosincu 1954. godine. Za javnost je otvoren početkom 1963. godine.

Pod parolom »Čovjek, prostor i vrijeme« Tehnički muzej je dinamička ustanova sadašnjice — demonstracionog i eksperimentalnog karaktera. Kao jedinstvena ustanova te vrste u nas, ona djeluje na širenju tehničke kulture i tehničkih saznanja i treba da posluži za tehnički razvoj na svim područjima. Uz znanstveni i stručni rad muzeološkog karaktera, u ustanovi dominiraju tri osnovne komponente: izložbena, nastavna i radionička djelatnost.

Izložbeni odjeli Tehničkog muzeja, kao kompleksnog muzeja tehnike, prikazuju razne grane tehničke djelatnosti unutar kojih pojedini eksponati tumače razvojni tok od davnine pa sve do progresa u dvadesetom stoljeću, s naglašenim akcentom na razvoj tehnike kod nas. Nastava se odvija na seminarima i tečajevima, zatim prikazivanjem edukativnih filmova, gdje polaznici stječu odgovarajuća znanja, odnosno dopunjuju već stečena. Radionice su vezane uz pojedine odjele, gdje polaznici praktičnim radom stječu ona potrebna znanja koja dopunjuju teoretsku nastavu.

U muzeju postoje slijedeći odjeli:

odjel transformacije energije — tumači izvore energije i njihovu preobrazbu s obzirom na primjenu energije sunca, vjetra i vode, mišićne i toplinske energije, te elektroenergije. Unutar toplinske energije treba naglasiti eksponate kao što su parni strojevi, parne turbine, automobilske motori s unutrašnjim sagorijevanjem i avionski motori, a kod elektroenergije pretvaračku stanicu, Teslin transformator i model ciklotrona;

odjel saobraćajnih sredstava — prikazuje razvoj pomorstva, riječnog brodarstva, zrakoplovstva i kopnenog saobraćaja;

odjel rudarstva i odjel nafte s dijelom rudnika u naravnoj veličini prikazuju razvoj i dostignuća tehnike rudarenja i dobivanja nafte;

planetarij je sprava smještena u okrugloj zamračenoj prostoriji stropa u obliku polukugle, gdje se prikazuje gibanje zvijezda, zvijezda, planeta, prividno kretanje sunca, mjeseca i raznih kometa. U roku od nekoliko minuta doživljavaju se promjene koje se u prirodi zbivaju kroz jedan dan, godinu ili mnogo godina.

U daljnjem razvoju Muzeja otvorit će se slijedeći odjeli:

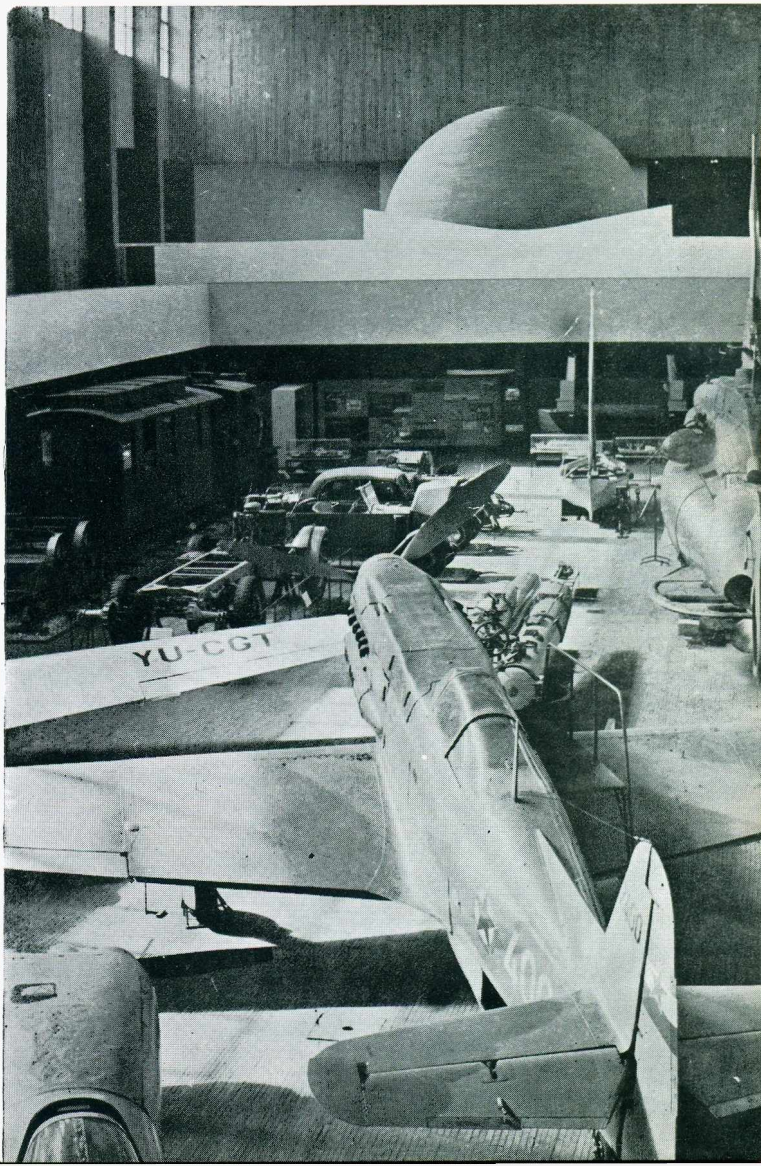
- mikrokozam: atom, molekula, kristal i živa stanica,
- makrokozam: astronomija, astronautika,
- fundamentalne nauke: fizika, kemija, geologija i biologija,

- proizvodnja papira i razvoj grafičke industrije,
- fiksiranje, reprodukcija i prenošenje riječi, zvuka i slike,
- telekomunikacije i automatika,
- građevinarstvo
- urbanizam i uređenje regionalnih prostora.

Sve izložbene prostore nastavnici mogu koristiti za praktične demonstracije, a teoriju mogu objašnjavati na izloženim popratnim materijalima, kao što su razni presjeci, sheme i sl.

Filmske projekcije edukativnih filmova održavaju se po narudžbi. Kroz muzejske zbirke, izložbe, nastavu, kino-predstave edukativnih filmova, seminare i predavanja u planetariju ukupno je do sada prošlo 201.803 posjetilaca.

TEHNIČKI MUZEJ ZAGREBA — Značajna institucija za širenje tehničke kulture. Na slici: detalj iz muzeja

NAGRADA TEHNIČKE KULTURE ZAGREBA

Gradsko vijeće Narodne tehnike Zagreb ustanovilo je 1963. godine stalnu »Nagradu tehničke kulture Zagreba« kao priznanje najistaknutijim aktivistima i organizacijama Narodne tehnike iz Zagreba. Ova nagrada dodjeljuje se svake godine u povodu Dana jugoslavenske narodne armije.

Nagrada se sastoji od statue »Zlatna krila« i diplome — rad slikara Jove Savatovića. Izbor nosilaca vrši Izvršni odbor Gradskog vijeća Narodne tehnike tajnim glasanjem, a na prijedlog organizacija, pojedinaca i na temelju svojih zapažanja. U jednoj godini može biti izabrano najviše pet nosilaca ovog priznanja.

Pravilnik o dodjeli ove nagrade propisuje da pojedinci moraju, uz ostalo, ispunjavati osnovni uvjet: da 8 godina amaterski rade u organizaciji Narodne tehnike Zagreba, dok je kod organizacija određeno 5 godina postojanja i rada. Ovim se želi naglasiti značaj nagrade i osigurati da nagradu dobiju stvarno najbolji među najboljima.

Nagrada tehničke kulture može se dodijeliti i organizacijama i pojedincima izvan Narodne tehnike ukoliko imaju izuzetne zasluge za razvoj Narodne tehnike i tehničke kulture u Zagrebu. Do sada je četiri puta izvršen izbor nosilaca »Nagrade tehničke kulture Zagreba«. Ovdje dajemo pregled nosilaca po godinama:

1963

1. AMD »Zagreb«
2. Općinski odbor NT »Črnomerec«
3. Tvornica »Foto-kemika«
4. Pansini Mihovil
5. Vukotić Vojislav

1964

1. FK »Zagreb«
2. KMT »Jordanovac«
3. Bušurelo Uroš
4. Smrček Ljerka
5. Šlogar Đuro

1965

1. Društvo agro-tehničara Zagreb
2. Mažuran Juraj
3. Jerneić Branko
4. Klauzer Matija
5. Mederal Stanka

1966

1. Aero-klub »Zagreb«
2. Radio-klub »Zagreb«
3. Franjo Matijašić
4. Hlavaček Dalibor
5. Javorović Božidar

NAGRADA »BORIS KIDRIČ«

Deset posljednjih godina od 1956. Centralni odbor, danas Vijeće Narodne tehnike Jugoslavije, dodjeljuje svake godine nagradu »Boris Kidrič« istaknutim organizacijama i pojedincima. Nagrada se sastoji od plakete i značke — zlatna, srebrna, brončana — i diplome. U Zagrebu je do sada 59 organizacija i 144 pojedinca dobilo nagradu »Boris Kidrič« za aktivnost u našim organizacijama. Od toga je 12 zlatnih, 66 srebrnih i 125 brončanih plaketa.

ORGANIZACIJE

Zlatna

Aero-klub »Zagreb«	Zagreb	1962.
Auto-moto društvo »Zagreb«	Zagreb	1966.
Foto-klub »Zagreb«	Zagreb	1961.
Gradski odbor Narodne tehnike	Zagreb	1956.
Radio-klub »Zagreb«	Zagreb	1960.

Srebrna

Auto-moto društvo »Zagreb«	Zagreb	1958.
Auto-moto društvo »Zanatlija«	Zagreb	1963.
Auto-moto društvo »Sveučilište«	Zagreb	1958.
Auto-moto društvo »Rade Končar«	Zagreb	1965.
Aktiv pronalazača i autora tehničkih unapređenja Zagrebačkog električnog tramvaja	Zagreb	1965.
Aktiv pronalazača i autora tehničkih unapređenja tvornice »Prvomajska«	Zagreb	1965.
Društvo Narodne tehnike i učiteljske škole	Zagreb	1961.

Kino-klub »Zagreb«	Zagreb	1961.
Klub mladih tehničara Osnovne škole Jordanovac	Zagreb	1965.
Općinski odbor Narodne tehnike	Samobor	1961.
Općinsko vijeće Narodne tehnike Medveščak	Zagreb	1965.
Poduzeće »Radioindustrija«	Zagreb	1962.
Radio-klub »Zastava«	Zagreb	1962.
Tvornica »Foto-kemika«	Zagreb	1962.

Brončana

Auto-moto društvo »Rade Končar«	Zagreb	1965.
Aero-klub »Trešnjevka«	Zagreb	1966.
Auto-moto društvo »Remetinec«	Zagreb	1966.
Auto-moto društvo »Bregana«	Bregana	1963.
Auto-škola »Gornji grad«	Zagreb	1966.
Centar za tehnički odgoj »Joža Vlahović«	Zagreb	1966.

Društvo agro-tehničara i poljo-privrednih mašinista	Zagreb	1961.	Foto-klub »Zagreb«	Zagreb	1958.
Društvo Narodne tehnike »Braća Špalj«	Zagreb	1966.	Kajak-klub »Vir«	Zagreb	1959.
Društvo Narodne tehnike Zagrebačka Dubrava	Zagreb	1966.	Klub mladih tehničara osnovne škole »Anka Butorac«	Zagreb	1966.
Društvo Narodne tehnike Srednje građevinske škole	Zagreb	1958.	Klub mladih tehničara Osnovne škole Čučerje	Čučerje	1966.
Društvo Narodne tehnike industrijske škole »Nikola Tesla«	Zagreb	1958.	Klub mladih tehničara »Nina Maraković«	Zagreb	1966.
Društvo Narodne tehnike »Marko Fortil«	Zagreb	1964.	Klub mladih tehničara Osnovne škole Jastrebarsko	Jastrebarsko	1961.
Društvo Narodne tehnike »Pliva«	Zagreb	1962.	Klub mladih tehničara osnovne škole Oroslavje	Oroslavje	1960.
Društvo Narodne tehnike I učiteljske škole	Zagreb	1960.	Klub mladih tehničara osnovne škole »Ivan Goran Kovačić«	Zagreb	1966.
Društvo Narodne tehnike »ZET«	Zagreb	1961.	Klub mladih tehničara osnovne škole »Otokar Keršovani«	Zagreb	1966.
Društvo Narodne tehnike tvornice emajlir. posuda »Gorica«	Zagreb	1966.	Općinsko vijeće Narodne tehnike »Centar«	Zagreb	1966.
Elektro-strojarski klub »Oroslavje«	Oroslavje	1956.	Općinsko vijeće Narodne tehnike »Maksimir«	Zagreb	1966.
»Fičo-klub«	Zagreb	1966.	Općinski odbor Narodne tehnike »Gornji grad«	Zagreb	1961.
Foto-klub »Agronomija«	Zagreb	1959.	Općinski odbor Narodne tehnike »Trnje«	Zagreb	1961.
Foto-klub »Cvijetno naselje	Zagreb	1964.	Općinski odbor Narodne tehnike Zagrebačka Dubrava	Zagreb	1961.
Foto-klub »Oroslavje«	Oroslavje	1961.	Radio-klub »Pionirski grad«	Zagreb	1961.
Foto-klub »Foto-kemika«	Zagreb	1961.	Radio-klub »Rade Končar«	Zagreb	1961.
Foto-klub »Rade Končar«	Zagreb	1961.	Radio-klub »Student«	Zagreb	1964.

POJEDINCI

Zlatna

Grdenić Predrag	Zagreb	1962.
Matijašić Franjo	Zagreb	1961.
Mažuran Juraj	Zagreb	1964.
Stipković Franjo	Zagreb	1966.
Vajić ing. Borislav	Zagreb	1966.
Valečić Alojz	Samobor	1961.
Vondraček Ivan	Zagreb	1956.
Vukotić Vojislav	Zagreb	1965.

Srebrna

Antić Barka	Zagreb	1957.
Belamarić Slavijan	Zagreb	1962.
Bergles Josip	Zagreb	1966.
Bogdanović Bude	Zagreb	1956.

Briški Stjepan	Zagreb	1961.
Cvitanović Nikola	Zagreb	1964.
Čurčić Čedomir	Zagreb	1956.
Dabac Tošo	Zagreb	1959.
Dovečer Stjepan	Zagreb	1961.
Faber ing. Franjo	Zagreb	1961.
Fresl Emil	Zagreb	1966.
Filipović Mirko	Zagreb	1962.
Fluks inž. Ivo	Zagreb	1957.
Gospodinović Mato	Zagreb	1961.
Grdenić Predrag	Zagreb	1961.
Hafner Ivica	Zagreb	1963.
Horn Marijan	Zagreb	1961.
Humek Slavko	Zagreb	1957.
Hrešč Viktor	Zagreb	1964.
Jerneić Branko	Zagreb	1961.
Jug Josip	Zagreb	1961.

Jureša Zdenko	Zagreb	1962.	Horvat Ivica	Zagreb	1966.
Kaurić Josip	Zagreb	1961.	Ištvanović Vlado	Zagreb	1958.
Klauzer Matija	Zagreb	1961.	Ivančević Branko	Zagreb	1966.
Kos Josip	Zagreb	1957.	Javorović Božidar	Zagreb	1966.
Lešić Tvrtko	Zagreb	1964.	Jerneić Branko	Zagreb	1958.
Manester Ado	Zagreb	1964.	Kaurić Josip	Zagreb	1956.
Mederal Stanka	Zagreb	1966.	Kepert Ivan	Zagreb	1962.
Martinčević Ivan	Zagreb	1961.	Kičinbaći Franjo	Zagreb	1963.
Matijaščić Franjo	Zagreb	1956.	Kitran prof. Boris	Zagreb	1957.
Matota Davorin	Zagreb	1958.	Koman Mitja	Zagreb	1966.
Matota Davorin	Zagreb	1961.	Kolim inž. Ivo	Zagreb	1961.
Mažuran Juraj	Zagreb	1961.	Krnić Marija	Zagreb	1964.
Metzger dr Božo	Zagreb	1959.	Krneta Ilija	Zagreb	1965.
Milač inž. Milan	Zagreb	1963.	Lučić Milica	Zagreb	1960.
Molk Vladimir	Zagreb	1960.	Lender Branko	Zagreb	1966.
Munk dr Rikard	Zagreb	1961.	Lerch Ivan	Zagreb	1961.
Orlić Andrija	Zagreb	1966.	Mandić Vesna	Zagreb	1961.
Ostrogonac Ladislav	Zagreb	1961.	Manestar dr Miloš	Zagreb	1958.
Puškadija Branko	Zagreb	1966.	Marković Zlatko	Zagreb	1956.
Pavić Milan	Zagreb	1961.	Mederal Stanka	Zagreb	1961.
Perak Đuro	Zagreb	1960.	Mihaljević Franjo	Zagreb	1961.
Perišić Živadin	Zagreb	1964.	Mihovilić Zvonko	Sesvete	1961.
Perše Edo	Zagreb	1961.	Mikulčić Emil	Zagreb	1963.
Smolković Berislav	Zagreb	1961.	Milač inž. Milan	Zagreb	1957.
Starčević Ivan	Zagreb	1966.	Mizner Zlata	Zagreb	1961.
Šnajder inž. Boško	Zagreb	1961.	Martinković Franjo	Zagreb	1966.
Šimunić Branko	Samobor	1966.	Merc Želimir	Zagreb	1966.
Valečić Alojz	Samobor	1956.	Mažuran Juraj	Zagreb	1956.
Vokurka inž. Franjo	Zagreb	1961.	Modly Josip	Zagreb	1963.
Vukotić Vojislav	Zagreb	1957.	Munk dr Rikard	Zagreb	1958.
			Orlić Andrija	Zagreb	1961.
			Omanović Rašid	Zagreb	1966.
			Osrećak Marija	Zagreb	1966.
			Ostojić Nenad	Zagreb	1966.
			Ožanić Krešimir	Zagreb	1966.
			Perišić Živadin	Zagreb	1961.
			Perše Edo	Zagreb	1956.
			Piltaver Alojz	Zagreb	1964.
			Piljurović Gligo	Zagreb	1957.
			Primorac inž. Ivan	Zagreb	1961.
			Peleš Pavao	Zagreb	1966.
			Perčić Marija	Zagreb	1966.
			Radoničić prof. Božena	Zagreb	1957.
			Rajn Zvonimir	Zagreb	1956.
			Samardžija Mihovil	Zagreb	1961.
			Seljanec Josip	Zagreb	1964.
			Slako Đuro	Zagreb	1964.
			Smolković Berislav	Zagreb	1957.
			Smrček Ljerka	Zagreb	1965.
			Sorić Ico	Zagreb	1961.

Brončana

Aljinović Pavao	Zagreb	1958.			
Babić Tihomir	Zagreb	1962.			
Bergles Josip	Zagreb	1960.			
Bogdanić Milan	Krapina	1961.			
Brezinščak Bogumil	Zagreb	1957.			
Briški Stjepan	Zagreb	1958.			
Bišćan Ivan	Zagreb	1966.			
Čelebić Nikola	Zagreb	1966.			
Češo Vahid	Zagreb	1958.			
Delač Zvonimir	Zelina	1961.			
Dobrinčić Branko	Zagreb	1962.			
Duboković Ivo	Zagreb	1961.			
Faber inž. Franjo	Zagreb	1956.			
Gluhak Ivica	Zagreb	1957.			
Gospočić Stanko	Oroslavje	1956.			
Holjevac Milan	Zagreb	1956.			
Horvat Berislav	Zagreb	1961.			

Srzić Josip	Zagreb	1964.
Sudović Zlatko	Zagreb	1957.
Szabo Marijan	Zagreb	1961.
Solariček inž. Vladimir	Zagreb	1966.
Sudar Vladimir	Zagreb	1966.
Sunko Milan	Zagreb	1960.
Širola Davor	Zagreb	1957.
Šlogar Đuro	Zagreb	1958.
Šnur Oskar	Zagreb	1956.

Šnur Oskar	Zagreb	1964.
Šnajder Ivan	Zagreb	1966.
Šimić Mijo	Zagreb	1966.
Tukerić Miroslav	Zagreb	1966.
Tomić Ivan	Oroslavje	1959.
Vadla Ervina	Zagreb	1966.
Velikonja dr Nenad	Zagreb	1961.
Vučelić Miroje	Zagreb	1956.
Žigante Živko	Zagreb	1956.

